

Poština plačana pri pošti 1102 Ljubljana

glas gospodarstva

april 2023

ZNAMO UČINKOVITO IZRABITI ODPADKE?

**Ravnanje z odpadki
naj postane
krožno-gospodarska praksa**
Intervju z dr. Markom Agrežem

**Evropski okvir
za zeleni prehod**
Zelene tehnologije

**»Komunalna ustava«
nastaja v »zaprti pisarni«**
Intervju s Sebastijanom Zupancem

Gospodarska
zbornica
Slovenije

ENKRATNI NAKUP ALI MESEČNO VARČEVANJE

ZLATI KORAK – NAJUGODNEJŠE MESEČNO VARČEVANJE
V NALOŽBENEM ZLATU, ŽE OD 40 EUR

Zlato je zgodovinsko dokazano najvarnejša naložba. Gre za investicijo, ki ni odvisna od vplivov nihanj finančnih trgov in deluje kot zaščita proti inflaciji. Je oblika varčevanja za dom, študij, pokojnino, nepredvidljive dogodke ali pa lepšo prihodnost vaših otrok.

Ob nakupu in prodaji naložbenega zlata so fizične in pravne osebe oproščene plačila davka na dodano vrednost, fizične osebe pa tudi davka na kapitalski dobiček.

Nakup ali prodajo lahko opravite v prodajalnah Zlatarne Celje po vsej Sloveniji.

www.nalozbenozlato.com

www.zlatikorak.si

ZLATARNA CELJE

1844

Za več informacij pokličite na našo
brezplačno telefonsko številko

080 74 77

UVODNIK

Odpadki: odgovornost in priložnost

Odpadki so del našega vsakdana in če priznamo ali ne, so tudi cena udobnega življenja oziroma visokega standarda posameznika in družbe. Razvite skupnosti so si že pred desetletji nehale zatiskati oči pred odgovornostjo za lastne odpadke, začele so uvažati sisteme za ravnanje z njimi, spodbujati in tudi obvezovati gospodarstvo k okoljsko odgovornemu ravnanju ter ozaveščati državljane. Vendar nas kljub vzpostavljenemu sistemu zbiranja, ločevanja, odvoza, odstranjevanja in predelave odpadkov mnoga malomarna ravnanja na ravni posameznika in skupnosti opominjajo, da je pot do okoljsko odgovorne družbe dolgotrajna. To je pot vztrajnosti. Zato še vedno potrebujemo nadzor nad izvajanjem vzpostavljenih sistemov in veljavnih predpisov. Vendar opominov in sankcij ne izstavljajo le pristojni organi. Vse bolj pogosto nam jih izstavlja tudi narava v obliki klimatskih sprememb in številnih naravnih katastrof (pa ne le zaradi odpadkov, ampak veliko širšega okoljskega problema). Zdi se, kot bi ob tem dodala še opomin, da je človeštvo kljub delitvi na razvite in zaostale države v izjemni soodvisnosti, ko gre za podnebne spremembe. Zato potiskanje odpadkov (pa tudi drugih onesnaževalcev okolja) onstran občinskih, regijskih, državnih ali celo medcelinskih meja, ne bo rešilo globalnih težav.

Tudi na področju okoljevarstva se namreč dogaja »izvoz«, ki se umešča tako v pozitivne kot negativne kontekste. Večina razvitih držav sama poskrbi za sortiranje in predelavo plastičnih odpadkov, bolj se zatika pri problematičnih. V primerih, ko problematični odpadki razvitih držav pristajajo v deželah z nizko stopnjo ravnanja z odpadki in posledično prispevajo k še večjemu ogljičnemu odtisu tega predela, lahko pod vprašaj postavimo tako etičnost takšnega ravnanja kot globalne okoljske posledice. Verjetno bi

bilo za človeštvo vse prej kot koristno, če bi nekateri nerazviti predeli postali »koš za smeti«.

Na drugi strani imajo nekatere razvite države vzpostavljene sodobne, učinkovite sisteme predelave odpadkov, ki prispevajo tudi k učinkoviti rabi virov, kar je v luči aktualnih razmer na področju energije in virov nedvomno konkurenčna prednost. In te svoje storitve tržijo tudi za druge. Kje je Slovenija? Dr. Marko Agrež, tehnični direktor Energetike Ljubljana, v intervjuju za Glas gospodarstva poudarja, da je energijska izraba odpadkov obvezna državna javna gospodarska služba in ima Vlada RS v rokah škarje in platno, ko gre za izvajanje te službe v praksi. Na podlagi podatka o količini tovrstnih odpadkov v Sloveniji je Ministrstvo za okolje in prostor leta 2019 podalo izhodišče, da bi v Sloveniji potrebovali štiri objekte za energijsko izrabo odpadkov, vendar smo od tega cilja še zelo oddaljeni. Te odpadke še vedno odvažamo in to drago plačujemo. Na neizkoriščene priložnosti, da nenevarne gorljive odpadke z visoko energetske vrednostjo predelamo doma, opozarja tudi Sebastijan Zupanc, direktor Zbornice komunalnega gospodarstva. »V procesu odstranjevanja nimamo zadostnih zmogljivosti za energetske izrabo odpadkov, kar je po hierarhiji zaželenih ravnanj z odpadki stopnja pred odlaganjem odpadkov. Tako pa nenevarne gorljive odpadke z visoko energetske vrednostjo vozimo v tujino in za to plačujemo (pre) visoko ceno,« opozarja.

Odločevalci bodo morali slej ko prej pot do koristnega in učinkovitega krožnega gospodarstva utrditi z jasnimi strategijami. O naši okoljski odgovornosti, brez odpiranja odpadkov onstran takšnih in drugačnih meja, pa se bomo morali dogovoriti tudi kot družba. ■

Foto: Barbara Reja

O naši okoljski odgovornosti, brez odpiranja odpadkov onstran takšnih in drugačnih meja, se bomo morali dogovoriti tudi kot družba.

Ester Fidel, odgovorna urednica

Še vedno nimamo niti državne strategije 11
Sežigalnice

**Nujna je prilagoditev cene energije na raven
sosodnjih držav** 17
Energetika

**Negotovost je velika, zato je pomembna
fleksibilnost** 22
Investiranje

g

glas gospodarstva

april 2023

Uvodnik

Odpadki: odgovornost in priložnost 3

V središču

Intervju

Ravnanje z odpadki naj postane krožno-gospodarska praksa 7

Sežigalnice

Še vedno nimamo niti državne strategije 11

Tehnologije

Nekatere države bodo iz mulja pridobile fosfor 14

Aktualno

Energetika

Nujna je prilagoditev cene energije na raven sosodnjih držav 17

Investiranje

Negotovost je velika, zato je pomembna fleksibilnost 22

Plemenite kovine kot kakovosten zaščitnik premoženja 28

Okolje

Okoljski trajnostni menedžer leta 32

Zelene tehnologije

Evropski okvir za zeleni prehod 34

Kadri

Kompetence za prehod v industrijo 4.0 38

Trendi

Umetna inteligenca s humanističnim pristopom 40

Članstvo GZS

Novi člani o razlogih za pridružitve 41

Poslovna klima

Posli oplemenitenja farmacevtskih proizvodov in mineralnih goriv
ključni pri rasti izvoza v letu 2022 42

Finančni nasvet

Nova pogodba – novi izzivi 44

Izdajatelj:

Gospodarska zbornica Slovenije
Dimičeva 13, 1504 Ljubljana

Odgovorna urednica:

Ester Fidel

Izvršna urednica:

Barbara Perko

Oblikovanje:

Samo Grčman

Uredniški odbor:

Grit Ackermann, Antonija Božič Cerar,
Marko Djinović, Ariana Grobelnik,
Bojan Ivanc, Tomaž Kordiš,
Tajda Pelicon, Petra Prebil Bašin,
Matej Rogelj, Igor Zorko

Uredništvo:

Dimičeva 13, 1504 Ljubljana
01 5898 000
urednistvo@glasgospodarstva.si

Trženje oglasnega prostora:

Dašis, d. o. o.
gg.trzenje@gzs.si
01 5130 824

Pravni nasvet

Nov Zakon o zaščiti prijaviteljev

Odmevi**Pokojninska reforma**

Nujna prenova drugega in uvedba tretjega stebra

internacionalizacija

Na sejmu Foodex z vrhunskimi slovenskimi živilskimi proizvodi

Kadri

Kje ste, kadri? V tujini

Poslovne storitve

Feniks za Podjetniško šolo za osebe z izgubo sluha Inkubatorja iz Sežane

Kmetijstvo in živilstvo

Skupaj za večjo konkurenčnost in razvojni preboj

Panoga**Intervju**

»Komunalna ustava« nastaja v »zaprti pisarni«

Komunalno gospodarstvo

Sistem PRO je velik korak naprej

Brez kohezijskih sredstev investicij ne bi bilo

Vse novosti so povezane z digitalizacijo

Lestvica

Največjih 50 družb komunalne dejavnosti v letu 2021

Francu Gašperju (1937-2023) v spomin

Novice

Stališča

Dogodki

Osebnost

Kako si zagotovimo odklop?

45 **Kompetence za prehod v industrijo 4.0** 38
Kadri46 **Nujna prenova drugega in uvedba tretjega stebra** 46
Pokojninska reforma62 **Sistem PRO je velik korak naprej** 62
Komunalno gospodarstvo**Tisk:**
Present, d. o. o.**Datum natisa:**
17. 4. 2023**Distribucija:**
Pošta Slovenije

ISSN 13183672

Revija Glas Gospodarstva prejmejo člani GZS brezplačno (1 izvod).
Letna naročnina za dodatni izvod je: 80,00 evrov z vključenim DDV.
Poština za tujino se zaračuna posebej.

Medij Glas gospodarstva izdajateljica Gospodarske zbornice Slovenije, s sedežem v Ljubljani, Dimičeva 13, je vpisan v razvid medijev, ki ga vodi Ministrstvo za kulturo, pod zaporedno številko 516.

Foto na naslovnici: Tadej Kreft

Revija je natisnjena na papirju:

SORA QUALITY PAPER
by GORČANE

Papirnica GORIČANE ima vzpostavljen certificiran sistem ISO 9001, ISO 14001 in FSC® ter PEFC™ sistem zagotavljanja trajnega gospodarjenja z gozdovi.

Pri tiskanju smo uporabili okolju prijazne barve na rastlinski osnovi.

dr. Marko Agrež
tehnični direktor Energetike Ljubljana

INTERVJU

Ravnanje z odpadki naj postane krožno-gospodarska praksa

Odpadke, ki ostajajo po mehansko-biološki predelavi, zdaj drago odvažamo. S sežigalnico odpadkov bi odgovorno poskrbeli zanje ter imeli od njih več koristi.

Barbara Perko, foto: Urban Štebljaj

Na območju Mestne občine Ljubljana nastane po mehansko-biološki predelavi letno okoli 110.000 ton nereciklabilnih odpadkov, ki so primerni za energijsko izrabo. **Tehnični direktor Energetike Ljubljana dr. Marko Agrež** poudarja več prednosti, ki bi jih prinesla sežigalnica - od prihrankov, ker bi za odpadke poskrbeli doma, do proizvodnje toplote za oskrbo uporabnikov, priključenih na daljinsko ogrevanje Ljubljane. »Za svoje odpadke smo v celoti odgovorni sami,« pravi in dodaja, da se je treba zavedati, da povsem brez njih ne bomo nikoli.

Cilj, ki ste si ga zastavili, je, da boste razogličili daljinsko ogrevanje in povečali samooskrbo z energenti do leta 2030 na 70 odstotkov. Kako nameravate to doseči?

Drži, naš strateški razvojni cilj je razogljčenje proizvodnih virov za proizvodnjo toplote in elektrike. Prvi korak je izjemno pomemben, to je umik premoga. Pomemben je tako za Ljubljano kot za Slovenijo. Večino premoga, kar 70 %, bo že v kratkem zamenjal zemeljski plin, ki po vseh kriterijih velja za tehnično in okoljsko učinkovit energent za prehod v nizkoogljično družbo. S plinsko-parno enoto bomo nadomestili dva od treh premogovnih blokov. Trenutno smo v fazi pred vročimi zagoni, pred t.i. hot commissioningom vseh naprav. Nanje se intenzivno pripravljamo. Preostanek premoga bomo nadomestili s povečanjem

rabe lesne biomase in goriva iz odpadkov, ob tem pa načrtujemo tudi uporabo termosolarnih tehnologij (termosolarnega polja) in s tem energijo sonca. Kar se obnovljivih virov tiče, velja posebej izpostaviti, da je Energetika Ljubljana že sedaj največji uporabnik lesne biomase za proizvodnjo električne in toplotne energije v Sloveniji. Na leto porabimo več kot 100.000 ton lesnih sekancev, to količino pa nameravamo podvojiti.

Če ponazorim še z deleži virov za proizvodnjo energije - v letu 2022 je bilo razmerje med energenti: 69 % premoga, 18 % lesne biomase, 8 % zemeljskega plina in 5 % ekstra lahkega kurilnega olja (ELKO). Z obratovanjem plinsko-parne enote (2024) bo razmerje deležev prešlo v prid zemeljskemu plinu, in sicer: 60 % plina, 30 % premoga in 10 % lesna biomasa. Strateški cilj za leto 2023 pa gre v smeri povečevanja obnovljivih virov in samooskrbe, tako da načrtujemo razmerje: 30 % plina, 30 % lesne biomase, 30 % goriva iz odpadkov in 10 % solarne energije.

Ideja o sežigalnici odpadkov pri nas tli že dolgo časa. Kakšen objekt bi v Ljubljani potrebovali, kakšni so načrti?

Uvodoma velja izpostaviti, da je energijska izraba odpadkov obvezna državna javna gospodarska služba. Vlada RS je torej tista, ki ima v rokah škarje in platno, ko gre za izvajanje te službe v praksi. Na podlagi

podatka o količini tovrstnih odpadkov v Sloveniji je Ministrstvo za okolje in prostor leta 2019 podalo izhodišče, da bi v Sloveniji potrebovali 4 objekte za energijsko izrabo odpadkov, zato je povabilo občine v RS, da izrazijo interes za postavitve. Slednjega so izkazale 4 občine, med njimi tudi Mestna občina Ljubljana. Interes temelji na podlagi dejstva, da imamo regijski center za predelavo odpadkov (RCERO Ljubljana), v katerem po mehansko-biološki predelavi letno nastaja okoli 110.000 ton nereciklabilnih odpadkov, primernih za energijsko izrabo. Prav tako imamo vso potrebno infrastrukturo za odjem toplote in elektrike, ki bi jo v tem objektu proizvajali. S tem bi sklenili snovni krog na področju ravnanja z odpadki in vzpostavili koristno krožno gospodarsko prakso. Odgovorno bi poskrbeli za svoje odpadke, torej odpadke, ki ostanejo po predelavi v RCERO Ljubljana in ki jih sedaj zelo drago odvažamo.

V Sloveniji bi potrebovali štiri objekte za energijsko izrabo odpadkov.

Določitev končnih prispevnih območij bo v domeni države oz. pristojnega ministrstva. Za energijsko izrabo navedene količine odpadkov bi v Ljubljani potrebovali objekt okoli 55 megavatov vhodne toplotne moči. Z njim bi iz te količine goriva lahko pridobili okoli 225 gigavatnih ur

toplote in 65 gigavatnih ur elektrike. V primeru uporabe odpadkov iz več prispevnih območij, to je iz RCERO Ljubljana in sosednjih regijskih centrov, pa bi to pomenilo 140.000 ton odpadkov in zato objekt skupne toplotne moči 73 megavatov, ki bi proizvedel več kot 370 gigavatnih ur toplote za daljinsko ogrevanje Ljubljane in cca 80 gigavatnih ur električne energije. Proizvedena toplota bi zadostovala za oskrbo več kot 30 % uporabnikov, priključenih na daljinsko ogrevanje Ljubljane.

Koliko odpadkov bi sežgali v sežigalnici?

Naj ponovno poudarim, da bi se energijsko izrabljali zgolj tisti odpadki, ki ostanejo po mehansko-biološki predelavi v regijskih centrih. Gre za odpadke, ki se jih ne da več reciklirati in v nobenem primeru ne rušijo hierarhije ravnanja z odpadki, temveč jo zaključujejo v krožno-gospodarsko prakso. Pogovarjamo se torej izključno o rjavem in črnem zabojniku, o preostanku, ki ga ne moremo več nikjer drugje ponovno snovno uporabiti.

Velikost objekta je, kot že povedano, vezana na vhodno količino goriva. Če se navežemo zgolj na prispevno območje RCERO Ljubljana, bi to pomenilo okoli 110.000 ton odpadkov letno, v primeru uporabe odpadkov še iz sosednjih regijskih centrov, pa 140.000 ton odpadkov letno. To so izključno slovenski odpadki. Posebej moram poudariti, da ne predvidevamo nobenega uvoza le-teh.

Poleg prihranka pri odvozu odpadkov bi sežigalnica pozitivno vplivala tudi na ceno toplote za daljinsko ogrevanje.

Bi vas pa pri terminu, ki ste ga uporabili v vprašanju »sežgali v sežigalnici« želel popraviti. Namreč sežig odpadkov v sežigalnicah pomeni zgolj in samo odpravo količine odpadkov na način, da jih sežgemo. Pri tem procesu ni drugega učinka kot odstranitev odpadkov ali zmanjšanje njihove količine na minimum. Mi pa se pogovarjamo o objektu za energijsko izrabo odpadkov, to je o pretvorbi njihove energijske vrednosti v za človeka koristno toplotno in električno energijo.

Nič ni narobe, če uporabljamo termin sežigalnica, a moramo pri tem jasno ločiti med razumevanjem, kaj je klasična sežigalnica in kaj je objekt za energijsko izrabo odpadkov. Mednarodno je uveljavljen termin Waste to energy ali Odpadki v energijo. Če se še malo pošalim: verjetno še niste slišali, da bi kakšni premogovni ali biomasni termoelektrarni kdo rekel, da je sežigalnica premoga ali sežigalnica lesa ...

Kakšen je trend količin odpadkov?

Če se navežem na podatke Statističnega urada, se letna količina mešanih odpadkov na prebivalca Slovenije že nekaj let giblje na okoli 450 kg in ni opaziti trenda padanja. Kako je z ostalimi vrstami odpadkov, pa se velja obrniti na pristojne komunalne družbe.

Izvoz nerekiclabilnih mešanih gorljivih komunalnih odpadkov stane. Ste mogoče opravili kakšne izračune, koliko bi na ta račun lahko prihranili na letni ravni? Kje še bi imeli prihranke, ko bi začela obratovati sežigalnica?

V primeru Mestne občine Ljubljana bi prihranili vsaj 20 milijonov evrov, kolikor znaša strošek letnega odvoza odpadkov. Pozitiven učinek bi se poznal tudi na ceni toplote za daljinsko ogrevanje.

Kje bi lahko sežigalnica v Ljubljani stala in katere dejavnike upoštevate pri iskanju lokacije?

Za izgradnjo tovrstnega objekta je zaradi zahtev po energijski učinkovitosti in s tem manjše porabe komunalnih odpadkov na račun višjih izkoristkov nujna bližina ustrezne infrastrukture, torej sistem daljinskega ogrevanja in sistem elektrodistribucije. Že preverjeni možni lokaciji v Ljubljani sta dve, in sicer ena v neposredni bližini enote TE-TOL v Mostah in druga na Letališki cesti ob obvoznici. Preverjamo pa tudi lokacijo ob samem RCERO Ljubljana. Ta lokacija se zdi zelo smiselna, saj bi energetski objekt stal v neposredni bližini »rudnika goriva«, s čimer se najbolj minimizira logistika transporta goriva, nenazadnje pa se poveča tudi družbena sprejemljivost. Dokončno se bodo lokacije obravnavale v Občinskem podrobnem prostorskem načrtu (OPPN), kjer bodo tudi javno razgrnjene.

Ali so potrebni posebni ukrepi za dovoz, skladiščenje in predpripravo odpadkov, ali obstajajo posebni standardi kakovosti za odpadke, ki jih boste lahko sprejemali? Kakšno sprejemno kontrolo boste zagotovili na vhodu?

Zagotovo bo za vsako od teh točk dosledno in skladno z zakonodajo poskrbljeno. A konkretno je o podrobnostih še

preuranjeno govoriti, velja pa ponoviti, da govorimo o uporabi slovenskih predelanih odpadkov, ki nastanejo v regijskih centrih in se jih v tem trenutku odvažajo oz. izvažajo v tuje objekte, kjer iz njih pridobivajo energijo.

V svetu poznajo sežigalnice. Pri nas največkrat govorimo o dunajski, ampak to prakso poznajo tudi v skandinavskih državah. Kateri primer dobre prakse bi vi izpostavili?

Izpostavili bi dunajsko (na Dunaju jih je namreč več), in sicer Pfaffenau, ki smo jo vzeli za primer dobre prakse, še posebej, kar se tiče doseganja okoljskih zahtev v povezi z BAT standardi. Njihovo spodnjo mejo smo si namreč postavili za izhodišče in prizadevali si bomo, da bomo še boljši od njih.

Nasprotniki ideje o sežigalnici opozarjajo na emisije, ki jih ti objekti izpuščajo. Kako jim odgovarjate?

Zdravje ljudi in varstvo okolja sta prioriteta. Podali smo zavezo, da je cilj zgraditi ljudem in okolju varen objekt, ki bo povečal kakovost bivanja v Ljubljani. Tudi zato smo začeli s preučevanjem izpostavljenosti tretje možne lokacije v neposredni bližini RCERO Ljubljana na Barju. Je pa potrebno ponovno izpostaviti, da gre za projekt, o katerem bo dokončno odločila

država. V kolikor se odloči, da nadaljuje z izvajanjem sprejete Uredbe o opravljanju obvezne državne gospodarske javne službe sežiganja komunalnih odpadkov in pripravi potreben razpis za podelitev koncesije za opravljanje državne javne gospodarske službe energijske izrabe odpadkov, bomo naredili vse, da bomo zgradili najboljši možen objekt, ki bo dosegal najnižje možne mejne emisijske vrednosti, predpisane z najnovejšo slovensko in evropsko zakonodajo. Projekt bomo vodili transparentno in odprto, in pri tem aktivno sodelovali z zainteresirano javnostjo.

Kaj bomo s temi odpadki, če jih jutri ne bomo mogli več nikamor odpeljati?

Z etičnega vidika bi morala vsaka država poskrbeti za svoje odpadke oziroma za samozadostnost predelave odpadkov. V kakšni meri lahko trenutno govorimo o zelenem kolonializmu?

Zagotovo. Za svoje odpadke smo v celoti odgovorni sami. Začenši s premišljenim nakupom vsakega izdelka. A dejstvo je, da smo družba odpadkov, ki si želi postati družba brez njih. In za to si moramo v resnici prizadevati vsi, z

odkritim zavedanjem, da povsem brez njih ne bomo nikoli. Ker to preprosto ni mogoče.

Zeleni kolonializem je podoben rak rani razvitih družb. Če ilustriram: ko si na streho postavimo sončno elektrarno, se počutimo zelo eko, čeprav se v tistem trenutku ne sprašujemo, kje bodo na koncu pristali naši paneli. Ko si kupimo električni avto, se ne sprašujemo, iz katerega goriva je dejansko proizvedena elektrika, s katero ga napajamo. Ko doma ločujemo odpadke in jih odvržemo v barvne zabojnike, nas ne zanima več, kam potem grejo in kje v resnici končajo. Mi smo svoje naredili. In če pogledamo na vse, kar smo naredili, lahko zase rečemo, da smo okoljsko kar ozaveščeni, ne moremo pa reči, da smo prav zares tudi odgovorni. Vsi naši odpadki, izpusti namreč nekje končajo, najpogosteje daleč stran od naših oči in našega doma. Še vedno prepogosto raje pogledamo stran, kar je seveda tudi zelo narobe. Zato je tudi v primeru objekta, o katerem se pogovarjamo, veliko lažje pogledati stran kot sprejeti odgovornost in si prizadevati najti rešitev za problem, ki ga imamo tukaj in zdaj. Morda bo za začetek dovolj, če se vprašamo, kaj bomo s temi odpadki, če jih jutri ne bomo mogli več nikamor odpeljati?

Ali trendi preprečevanja nastajanja odpadkov nakazujejo, da bi jih zmanjkalo pred iztekom življenjske dobe sežigalnice?

Upam, da bodo trendi šli v to smer. Vsi si moramo za to prizadevati, da bomo nekoč družba s skoraj nič odpadki. A do tja moramo priti. Če se vrnem še na začetek pogovora: naša strategija je, da bomo imeli več virov za proizvodnjo toplote in elektrike, kar pomeni, da ne bomo v celoti odvisni od zgolj enega samega vira, temveč bomo lahko vso potrebno energijo proizvedli iz različnih virov.

Cilj je, da bodo ti viri v največji možni meri obnovljivi in predvsem domači. Obvladovanje energijskih virov, med katere sodita tudi hrana in pitna voda, zagotavlja suverenost vsake države. Da bi to dosegli in vzdrževali, si z realizacijo navedenih razvojnih projektov prizadevamo tudi v naši družbi. ■

VENTURIA, D.O.O.

Podporne storitve za vrhunsko delovanje filtrnih in odpraševalnih naprav

Glavni dejavnosti podjetja sta industrijska filtracija zraka in izvedba odpraševalnih sistemov. Poseben poudarek daje podpornim storitvam, s katerimi kupcem pomaga posodobiti filtrni ali odpraševalni sistem, podaljšati življenjsko dobo in višjo učinkovitost. Podjetje s 70-letno tradicijo se projektov loteva celostno: od idejne zasnove, projektiranja, proizvodnje v lastni tovarni in montaže. Zadovoljstvo zaposlenih, okolice podjetja in širše skupnosti so rezultati celovitega pristopa.

Podporne storitve, prihranki energije, nižji stroški

Osrednja točka podpornih storitev je zmanjšanje porabe električne energije. Podjetje izpopolnjuje svoj SCADA sistem. Z neprestanim odčitavanjem parametrov na ključnih točkah filtrnega sistema, ta zbira podatke in jih pošilja krmilnemu sistemu. Sistem prilagaja moč in porabo energije trenutnim potrebam. Preko daljinskega odčitavanja uporabniki lahko stanje sistema spremljajo v realnem času.

Dodatno podporo podjetje zagotavlja s popisi in optimizacijo sistemov, pregledi filtrnih naprav, servisi in vzdrževalnimi deli in remontu. V zadnjem času kupci vse pogosteje prepuščajo podjetju skrb za načrtovanje in izvedbo vzdrževanja in servisov po sistemu servisne knjige. V sklop take obravnave sodijo tudi diagnostika, meritve pretoka zraka, temperatur, tlaka ter vibracij in uravnoveženosti.

Kupcem pomaga doseči optimizacijo investicije, nižje obratovalne stroške in stroške vzdrževanja. Nizka poraba energije, eksplozivna in požarna varnost so vključene v samo načrtovanje sistemov.

Prilagojene rešitve, ekologija

Rešitve prilagaja kupcem. Pomaga zagotavljati finančno učinkovitost, za-

nesljivost procesov in doseganje zahtev predpisov na področju izpustov. Svetuje in nudi optimizacijo obstoječih sistemov, skupaj s kupcem odloča o vzdrževanju, obnovah in nadgradnji sistemov z naprednimi ekološkimi, poslovnimi in energetskimi rešitvami.

Inženirski oddelek z obsežnim znanjem in izkušnjami pri dimenzioniranju in oblikovanju sistemov za industrijsko filtracijo in odpraševanje zagotavlja, da kupci dobijo najboljšo in zanesljivo rešitev, najbolj primerno za njihovo panogo in obseg dejavnosti.

Podjetje razpolaga s kapacitetami za izdelavo, montažo in zagon, strokovnjaki za servisiranje, vzdrževanje in sistematsko podporo delovanju brez zastojev in napak ter hkrati izpolnjevanju kupčevih okoljskih strategij in zahtev zakonskih predpisov.

Kapacitete so: 60 zaposlenih, proizvodna kapaciteta 100.000 h/leto oz. 1200T/leto, 4500 m² pokrite površine, 10000 m² zunanjih prostorov, mostna dvigala, plamen-

ski in plazemski razrez, razrez s tračno in krožno žago, stroji za uvijanje in krivljenje pločevine, profilov, hidravlična stiskalnica, vrtni in rezkalni stroji, stružnice, varilni stroji TIG/MIG/MAG, peskalni stroj in lastna lakirnica.

Celovito razumevanje, celovit pristop

Kot svojo izrazito prednost podjetje poudarja celovito razumevanje filtrnih in odpraševalnih sistemov kot celote in posameznih delov, ki temelji na 70 letnih izkušnjah in obsežnem znanju s tega področja. Samostojno projektiranje, proizvodnja, montaža, vzdrževanje in servis so temelji, da lahko podjetje tudi k storitvam meritev, optimizacije delovanja in prihrankov energije ne pristopa parcialno, temveč temeljito in celostno.

Ponudbo ali dodatne informacije lahko zahtevate na:

VENTURIA, d. o. o., Ajdovska cesta 2,
4264 Bohinjska Bistrica
+386 (04) 577 09 02

venturia@venturia.si

www.venturia.si

SEŽIGALNICE

Še vedno nimamo niti državne strategije

Dograditve monosežigalnice v obdobju treh do petih let v Sloveniji še ne moremo pričakovati, saj podobne investicije glede na dolgotrajnost postopkov praviloma ne trajajo manj kot pet let.

Darja Kocbek

Na področju odstranjevanja odpadnega blata iz komunalnih čistilnih naprav v Sloveniji trenutno ni zaznati napredka. Na državni ravni še vedno ni strategije za odstranjevanje odpadnega blata, ugotavljajo v **Zbornici komunalnega gospodarstva** (ZKG), ki združuje večino izvajalcev javne službe odvajanja in čiščenja komunalne odpadne vode.

Na to in da pristojna ministrstva kljub večkratnim opozorilom do zdaj niso prepoznala nujnosti take strategije, so se v ZKG odločili opozoriti ministrstvo za naravne vire in prostor ter ministrstvo za okolje, podnebje in energijo, ki si zdaj na tem področju delita pristojnost.

Da bi našli ustrezne prostorske rešitve za dograditev monosežigalnic, ki bi ustrezno pokrile celotno ozemlje Slovenije, je ZKG junija 2021 pozvala takratno ministrstvo za okolje in prostor (MOP), da aktivno pristopi k pripravi državne strategije na tem področju.

Interes je izkazalo pet občin

Aprila 2022 je MOP objavil javni poziv za sofinanciranje izdelave strokovnih podlag, študij in dokumentacije za monosežigalnice blata iz komunalnih in skupnih čistilnih naprav. Interes je izkazalo pet občin. »Zaradi pomanjkanja aktivne podpore ministrstva za okolje in prostor so kasneje le tri občine aktivno pripravljale dokumentacijo in oddale projektne naloge,« so v ZKG navedli v pozivu

ministrstvoma. Opozorili so tudi, da po njihovih informacijah o nadaljevanju aktivnosti resno razmišljajo samo še v Mestni občini Ljubljana.

V **JP Voka Snaga** so nam pojasnili, da je Mestna občina Ljubljana že v letu 2021 odgovorila na prvi poziv in v pripravljenem elaboratu predstavila osnovna izhodišča in potencialno lokacijo za dograditev take naprave. »Konec leta 2021 smo jim predložili študijo izvedljivosti izgradnje objekta za termično predelavo blata iz komunalnih čistilnih naprav v Ljubljani, skupaj z več deset medsebojno podpisanimi pismi o nameri s preostalimi občinami, katere smo opredelili, glede na prostorsko in dostopno optimalno pot, kot optimalna območja, iz katerih bi lahko blato prevzemali v monosežig,« so nam razložili v JP Voka Snaga. Junija 2022 so se prijavi na javni poziv, avgusta še nekoliko dopolnili dokumentacijo glede na zahtevo po dopolnitvi, a odgovora pristojnih ministrstev še niso prejeli.

Nujno potrebujemo strategijo za odstranjevanje odpadnega blata.

Med občinami, ki so izkazale interes, je **Mestna občina Ptuj**, kjer tudi še čakajo na odločitev glede razpisa. »Lokacija je predvidena pri Centralni čistilni napravi Ptuj. Kapaciteta sežigalnice bo znana ob pripravi vseh strokovnih podlag,« so nam pojasnili v kabinetu županje Mestne občine Ptuj.

Na ZKG ocenjujejo, da dograditve monosežigalnice v obdobju treh do petih let v Sloveniji še ne moremo pričakovati, saj podobne investicije praviloma ne trajajo manj kot pet let. Ker končna odločitev o dograditvi v nobeni občini še ni sprejeta, ZKG pristojni ministrstvu poziva, da pristopita k reševanju problematike.

V neformalni posvetovalni skupini, ki jo je leta 2020 na predlog ministrstva za okolje in prostor ustanovila ZKG, so pripravili izhodišča za reševanje problematike z odpadnim blatom iz komunalnih čistilnih naprav. Njeni člani, med katerimi so bili tudi predstavniki ministrstva za okolje in prostor, so se strinjali, da je to problematiko mogoče celostno dolgoročno rešiti le z monosežigom z zagotovljenim skladiščenjem pepela za kasnejšo uporabo pri recikliranju fosforja. Rešitev z monosežigom je priporočljiva tudi glede na predvidene obveznosti vračanja fosforja v EU po letu 2030 (na primer pridobivanje fosforja iz pepela).

Slovenija potrebuje tri do štiri monosežigalnice

Slovenija glede na lokacije in skupno letno količino blata potrebuje tri do štiri monosežigalnice, ki morajo biti zaradi krajših transportnih poti primerno regionalno razporejene. Priporočljivo je, da se za vse monosežigalnice uporabi enako tehnologijo. Najbolje bi bilo, da bi več občin skupaj pristopilo k reševanju monosežiga blata

iz svojih komunalnih čistilnih naprav. Na podlagi izkušenj iz Nemčije je pričakovana cena sežiga 1 tone blata na takih objektih največ 120 evrov na tono.

Sušenje blata je ob uvedbi monosežiga smiselno opustiti, ker je obratovanje sušilnic energetske potratno ter okolju neprijazno, pa tudi predhodno sušenje blata ekonomsko ni upravičeno. Blato se namreč suši z uporabo odvečne toplote, ki nastaja pri monosežigu, in se tako stremi k energijski nevtralnosti celotnega procesa monosežiga, piše v izhodiščih posvetovalne skupine.

Poleg predpisanih monitoringov in poročanj glede emisij v zrak morajo imeti operaterji monosežigalnic tudi spletno dostopne meritve, ki so javno in transparentno prikazane na spletu. Vse naprave morajo biti opremljene z naprednimi tehnologijami čiščenja dimnih plinov.

Praktično 70 odstotkov vsega nastalega blata v Sloveniji se še vedno izvozi v končno predelavo v tujino, pravijo v JP Voka Snaga.

V Koprju so se odločili za sušilnico

Mestna občina Koper se je reševanja problematike s komunalnim blatom lotila s postavitvijo sušilnice komunalnega blata. »Ker so cene odvoza komunalnega blata v zadnjih letih poskočile s 60 evrov za tono prevzetega blaga na približno 200 evrov, je Javno podjetje Marjetica Koper ocenilo, da bo z nakupom sušilnice blata na letni ravni privarčevalo približno pol milijona evrov, investicija pa se mu bo povrnila v naslednjih štirih do petih letih,« so nam pojasnili na občini. Marjetica Koper je za naložbo v sušilnico blata prejela soglasje občinskega sveta za zadolžitev v višini 1,6 milijona evrov.

Sušilnica blata je ustrezna in ekonomično učinkovita srednjeročna rešitev. Priprave za dolgoročne rešitve, kar naj bi bile regijske monosežigalnice komunalnega blata, pa so na ravni države zastale. »Tukaj tudi vidimo največjo vlogo državnih institucij. Princip WTE (t. i. waste to energy) je trenutno najboljša dolgoročna in trajna rešitev za večino frakcij

Z nakupom sušilnice blata bo Javno podjetje Marjetica Koper privarčevalo približno pol milijona evrov letno

odpadkov, ne le za odpadno komunalno blato. To lahko tudi vidimo iz praks v ostalih državah v Evropi in po svetu,« pravijo na Mestni občini Koper.

Občina Logatec je morala svojo sušilnico komunalnega blata zaradi ropota in smradu po nekaj mesecih zapreti. Zdaj se s sosednjo občino pogovarjajo o morebitni prestavitvi sušilnice na primernejše mesto. Tako bi jo obe občini lahko uporabljali na način, ki ne bi bil moteč za občane. Sočasno pa direktor Komunalnega podjetja Logatec, ki v občini izvaja javno gospodarsko službo odvajanja in čiščenja odpadnih voda, nadaljuje z dokaznimi postopki proti dobavitelju, da ni dobavil naprav v skladu s pogodbo.

Država bi morala zagotavljati pogoje za snovno in energetske izrabo komunalnega blata na nacionalni ravni v okviru sistema krožnega gospodarstva. »Komunalno blato odvažajo izvajalci, ki so izbrani na javnih razpisih, kar predstavlja velik strošek, ki ga na koncu krijejo občani. Kot opazamo, je pogosto tudi nelegalno odloženo v naravo,« opozarjajo na občini Logatec.

Komunalno blato je mogoče predelovati v kompozitne materiale oziroma v monosežigalnicah iz njega pridobivati električno energijo. Obstajajo pa tudi postopki za

izločanje fosforja iz komunalnega blata. Če bi država sprejela pravne podlage in strategijo ter zagotovila sofinanciranje, bi bilo komunalno blato bistveno manjši problem, kot je zdaj, so prepričani na občini Logatec.

Blato je zelo kakovosten material

»Blato je odpadek, ki nastaja zaradi našega bivanja, in nastanka oziroma zmanjšanja samih količin na izvoru ne moremo preprečiti. Količina blata je ne nazadnje tudi pokazatelj delovanja čistilnih naprav in posledično učinkov čiščenja, ki jih dosežemo na komunalnih čistilnih napravah,« pojasnjujejo na JP Voka Snaga. Višjo kot imamo zahtevano stopnjo čiščenja, več blata nastaja. Blato je po njihovih besedah zelo kakovosten material, s pomočjo katerega se na eni strani izvaja čiščenje odpadne vode in v katerem se zadrži širok spekter onesnaževal.

»Tehnologija monosežiga blata je v Evropi široko uveljavljena in prepoznana kot optimalna s stališča higienizacije, dekontaminacije in snovne izrabe blata. Najzrelejše tehnologije prestrezanja fosforja temeljijo na naknadni obdelavi pepela iz monosežigalnih naprav, to pa bo po predvidevanjih postalo vedno bolj pomembno, če ne obvezno,« opozarjajo na Voka Snaga. ■

WILLY STADLER, D.O.O.

Center za razvoj in testiranje rešitev za sortiranje odpadne embalaže

V Krškem že tretje leto deluje testno-razvojni center podjetja STADLER, ki je namenjen predstavitvi delovanja sortirnice lahke odpadne embalaže različnim strankam ter izvajanju raziskav in razvoja.

V stavbi centra, ki meri 2.000 m², je nameščena večina naprav, potrebnih za prikaz celotnega postopka sortiranja. Naprave so razporejene tako, da so mogoči tako posamezni testi naprav kot tudi celoten proces testiranja – tako kot bi se izvajal v sortirnici.

Izvajanje celotnega postopka razvrščanja

Sortirnica ima zmogljivost 5 ton lahke embalaže na uro in je zasnovana za šest postopkov sortiranja: doziranje s polžnim transporterjem, odstranjevanje etiket (čeprav je ta korak mogoče zaobiti z mobilnim tračnim transportnim trakom), ki mu sledi balistično ločevanje v ploščate 2D, kotalujoče 3D in presejalne frakcije. Reverzibilni in mobilni transportni trakovi pod balističnim separatorjem določajo, katera frakcija 2D in 3D bo dovajana v magnetne separatorje za odstranjevanje železnih kovin in v separatorje na vrtnične tokove za sortiranje neželeznih kovin.

Postopek optičnega ločevanja je bil nedavno nadgrajen z drugim sortirnikom NIR, tako da je zdaj mogoče vzporedno sortirati 2D in 3D frakcije ali pa vsako frakcijo sortirati dvakrat. Letos je bila izvedena še ena posodobitev: dodan je bil najnovejši Tomra Autosort s tehnologijo NIR in novi pospeševalni trak PX podjetja STADLER.

Rešitve, pisane na kožo strank

Testno razvojni center je pomemben, ker zagotavlja, da koncept, razvit za

stranko, doseže želene rezultate z njenim materialom. Vodja projektov Nejc Božič pojasnjuje: »Testi z naročnikovim materialom nam dajejo vpogled v to, kako moramo načrtovati našo tehnologijo. Preizkusimo lahko tudi nove nastavitve za določen tip vhodnega materiala in napravo že od začetka prilagodimo določeni funkciji ali materialu. Med testiranjem lahko preverimo različne parametre. Najpogosteje merimo pretočnost, izkoristek in čistost, odčitamo pa lahko tudi porabo energije posameznih komponent ali celotnega postroja, porabo komprimiranega zraka ali podatke iz različnih senzorjev. Izvajamo tudi poskusna obratovanja, da strankam predstavimo, kako bo zasnovana sortirnica delovala in dosežala želene rezultate.«

Možnost raziskovalnega dela

Zaradi možnosti preizkušanja posameznih naprav in celotnega postopka ter strokovnega znanja ekipe STADLER je center pomemben vir za raziskovalne projekte. »S temi testi lahko ocenimo različne vidike procesa, na primer vpliv stopnje pretočnosti in sestave vhodnega materiala na zmogljivost naprave ali posebej raziskujemo potencial, ki ga je mogoče izkoristiti in povečati s parametri naprave in digitalizacijo,« pravi dr.

Bastian Küppers, inženir za razvoj digitalizacije pri podjetju STADLER. »Testi nam omogočajo vpogled v zmožnosti naših naprav in sistemov, kar nam omogoča optimizacijo načrtovanja procesov in sistemov.«

Center je nedavno sodeloval tudi pri raziskavah prilagojenega krmiljenja naprav, ki postaja vse pomembnejše, saj so sortirnice vse bolj digitalizirane. »Prilagodljiv nadzor procesov omogoča boljše in stabilnejšo zmogljivost sortiranja. Omogoča doseganje višjih stopenj čistosti, izkoristka in pretočnosti ter minimalni čas prekinitve delovanja,« je pojasnil dr. Küppers.

STADLER®
Tehnologija vaše prihodnosti

TEHNOLOGIJE

Nekatere države bodo iz mulja pridobivale fosfor

Za celovito dokončno ravnanje z blatom komunalnih čistilnih naprav je nujno, da je rešitev dolgoročna in zadovoljuje okoljske, podnebne, tehnične in ekonomske vidike, pa tudi, da je družbeno sprejemljiva.

Darja Kocbek

Odlaganje komunalnega blata na odlagališča je v Evropi in posledično tudi v Sloveniji že nekaj let prepovedano. Pri izboru najprimernejše tehnologije oziroma skupa tehnologij za celovito dokončno ravnanje z blatom komunalnih čistilnih naprav je nujno, da je ta rešitev dolgoročna in zadovoljuje okoljske, podnebne, tehnične in ekonomske vidike, pa tudi, da je družbeno sprejemljiva. Prav tako bi morali kot država poskrbeti za samozadostnost za ves mulj, ki nastane pri nas, pravi **izr. prof. dr. Filip Kokalj, prodekan za infrastrukturo in sodelovanje z okoljem na Fakulteti za strojništvo Univerze v Mariboru.**

Poleg sušenja blata bi bilo treba uporabiti tudi obdelavo s sosežigom z drugimi odpadki, monosežigom mulja, pirolizo ali uplinjanjem.

Za zmanjšanje količine mulja na sami čistilni napravi so na voljo različne rešitve, kot so na primer anaerobna obdelava, anaerobna obdelava s termično hidrolizo ali sušenje blata, ki pa ne rešujejo problema dokončno. Pripomorejo lahko le k zmanjšanju stroška ravnanja z blatom. »Zato je potrebno tem postopkom, če so morebiti že v uporabi, dodati

obdelavo s sosežigom z drugimi odpadki, monosežigom mulja samega, pirolizo ali uplinjanjem. Mogoča je tudi predelava blata v trdno gorivo ter v gradbene kompozite ali uporaba blata v kmetijstvu,« nam je pojasnil Kokalj.

Izr. prof. dr. Filip Kokalj, prodekan za infrastrukturo in sodelovanje z okoljem na Fakulteti za strojništvo Univerze v Mariboru, meni, da bi morala država poskrbeti za samozadostnost za ves mulj, ki nastane pri nas.

V EU je fosfor pripoznan kot pomembna kritična surovina

Nekatere države v Evropi so se po njegovih besedah že zavezale, da bodo iz mulja iz komunalnih čistilnih naprav pridobivale fosfor. V Sloveniji je vlada to predvidela v Programu ravnanja z odpadki in programu preprečevanja odpadkov, ki ga je sprejela leta 2022. V EU je fosfor pripoznan kot pomembna kritična surovina, zato je v prihodnje na ravni EU pričakovati spremembe predpisov na področju ravnanja z blati z namenom izločanja fosforja iz mulja.

Pričakujemo lahko spremembe na področju predpisov glede ravnanja z blatom z namenom izločanja fosforja iz mulja.

Mulj je po pojasnilih Filipa Kokalja najbolj smiselno uporabiti v kmetijstvu, če njegove lastnosti to omogočajo. Sicer pa je potrebno uporabiti tehnologije, ki bodo omogočale rekuperacijo fosforja. V tem smislu je trenutno najbolj ekonomičen monosežig mulja ali termična obdelava s pirolizo ali uplinjanjem samo mulja, saj je fosfor koncentriran v pepelu. »V primeru sosežiga se fosfor v pepelu razredči in podraži rekuperacijo, enako velja tudi pri predelavi v trdno gorivo. Pri predelavi v gradbene kompozite pa fosforja ne

moremo izločiti iz končnega produkta,« je povedal. Za vse omenjene primere bi bilo potrebno izločati fosfor neposredno iz mulja. Pri tem pa je trenutno izplen fosforja nizek, stroški pa visoki.

Odpadkov, predvidenih za odstranjevanje, po končnih postopkih je bilo v letu 2022 okoli 403.000 ton, od tega je bilo na odlagališčih odloženih 173.000 ton; več kot 39 % teh je bilo komunalnih.

Pripravila Analitika GZS

Uporaba tehnične pomoči EU je zelo zaželeno

EU po besedah Filipa Kokaljja ponuja različne tehnične pomoči, tako v smislu izvedenih raziskav in študij, poročil o pregledih tehnologij, kot tudi v obliki ekspertne strokovne pomoči strokovnjakov, ki imajo odličen pregled nad tematiko. Eno takih teles je na primer JASPERS (Joint

Assistance to Support Projects in European Regions), ki nudi brezplačno pomoč mestom in regijam EU. »Uporaba vsega, kar je na voljo, je zelo zaželeno, saj poleg lokalnega ali nacionalnega načrtovanja in rešitev nudi preverbo predlogov rešitev na mednarodni ravni,« pravi Kokalj.

V letu 2022 se je količina izvoženih odpadkov (preko 180 tisoč ton) povečala za dobro petino v primerjavi s predhodnim letom. Povečal se je izvoz odpadnega papirja in odpadne plastike, prav tako RDF in odpadnih kovin. Količina uvoženih odpadkov (preko 110 tisoč ton) se je povečala za desetiino. Povečale so se količine uvoženih odpadnih barvnih kovin, odpadnega papirja, odpadne plastike; najbolj se je povečal uvoz odpadnih tekstilnih vlaken in ribiških mrež, ki jih uporablja industrija pri proizvodnji novih proizvodov.

Pripravila Analitika GZS

V Sloveniji so trenutno v pripravi strokovne podlage, študije in dokumentacija za monosežigalnice blata komunalnih in skupnih čistilnih naprav. »Kljub temu, da je Evropska komisija pripravila dokument, v katerem je pojasnila, da je energetska izraba odpadkov, ki jih ni mogoče reciklirati, del krožnega gospodarstva, v Sloveniji trenutno ni predvidenih evropskih sredstev za postavitve sežigalnic,« opozarja Filip Kokalj. Glede na to, da imamo veliko premalo svojih zmogljivosti za sežig, bodo investicije za zagotovitev teh kapacitet po njegovih besedah nujne. »Vlada bo morala ustrezno pripraviti argumente za naslednja pogajanja z Evropsko komisijo, ki nam mora sofinancirati tovrstne projekte tako, kot jih trenutno sofinancira drugje v vzhodni Evropi,« nam je povedal Filip Kokalj. Če ne bo uspešna, bo te projekte morala financirati iz proračuna, saj del odpadkov nastaja v okviru obvezne javne službe. ■

TOPLARNA CELJE - kjer odpadki in blato dobijo drugo priložnost

- trajnostna, lokalna, nizkoogljična in stroškovna učinkovita zanesljiva energija
- manj odpadkov na odlagališču

Energetika Celje, d.o.o. |
Smrekarjeva ulica 1, 3000 Celje |
www.energetika-ce.si

HESS, D.O.O.

Bogat živalski in rastlinski svet na območju pretočnih akumulacij spodnje Save

Sodobni pristopi umeščanja pretočnih akumulacij v prostor zahtevajo celovitost, multidisciplinarnost in vključitev različnih deležnikov. Primer dobre prakse so pretočne akumulacije na spodnji Savi, kjer so se v času izgradnje uredili nadomestni habitati, v času obratovanja pa se na podlagi monitoringov in sodelovanja s strokovnjaki s področja ekologije, biologije in drugih naravoslovnih ved zbirajo podatki in oblikujejo nova znanja o prostoru. To omogoča prilagajanje spremembam v naravi, ki so neizbežne. Ravno narava je namreč tista, ki daje prostoru dinamiko.

Razvoj in prilagajanje novim razmeram

Z ukrepi, ki upoštevajo nove naravne danosti in gradijo na prednostih, ki jih nudijo pretočne akumulacije, se morajo spremenljivi dinamiki prilagajati tudi hidroelektrarne. Njihovo vzdrževanje je večinoma rutinsko, vendar nova spoznanja o migracijah vodnih organizmov (npr. ribe), prihod novih vrst v prostor (bober), širjenje novih tujerodnih vrst (trikotna ladjica), spremembe v hidrološkem režimu reke (prehod Save iz snežno-dežnega režima v dežni režim) in podnebne spremembe zahtevajo nenehen razvoj in prilagajanje.

Novi ukrepi dandanes sledijo načelom krožnega gospodarstva in upoštevajo spremljanje ogljičnega odtisa. V družbi HESS upoštevajo dvojni sistem: hkrati spremljajo stanje pretočnih akumulacij v upravljanju in oblikujejo nabor zaželenih ukrepov za povečanje okoljske ter družbene vrednosti. Primerjava obeh sklopov omogoča ukrepanje tako, da dosegajo dodano vrednost ob vsaki sanaciji ali modifikaciji.

Naravovarstvene ureditve za ribe, ptice, žabe in bobra

Pri načrtovanju, gradnji, obratovanju in vzdrževanju objektov namenjajo posebno skrb živalskim in rastlinskim vrstam ter naravovarstvenim ureditvam na in ob pretočnih akumulacijah hidroelektrarn. Mednje spadajo umetni otoki, gnezdilni splavi, plitvina s trstičevjem, ribje steze, sonaravni drenažni kanal in druge.

Omenjene ureditve so med drugim namenjene tudi gnezdenju ogroženih vrst ptic. Kot življenjski prostor jih uporabljajo vodne ptice, kot so liske, zelenonoge tukalice in race mlakarice, ter različne vrste žab. Na obalah pretočnih akumulacij se sprehajajo sive in bele čaplje, togotniki in deževniki, ki na plitvinah iščejo hrano. Z dvigom podtalnice je oživel tudi potok Močnik. Ob njem lahko opazimo rjave srakoperje, poljske vrbce, vrbje kovačke, več vrst pastiric in drugih ptic, rakarje, močvirske trstnice in vodomce. Poleg ptic pa ga kot življenjski prostor vse bolj uporablja tudi bober.

Monitoringi kot osnova za ukrepe

Dejansko stanje naravovarstvenih ureditev ugotavljajo z izvedbo rednih monitoringov, njihovi rezultati pa so podlaga za konkretna dejanja, s katerimi izboljšujejo stanje v naravi. Eno od takšnih so na primer vsakoletna vzdrževalna dela, s katerimi na določenih naravovarstvenih ureditvah na območju pretočnih akumulacij povečujejo število gnezdečih parov ali z izboljšanjem pogojev za gnezdenje privabljajo tiste ptice, ki jih do zdaj na tem območju še niso zabeležili. Vsekakor je skrb za biodiverzitetno eden njihovih najpomembnejših ciljev, h kateremu so zavezani in predani že od samih začetkov.

HIDROELEKTRARNE NA SPODNJI SAVI

ENERGETIKA

Nujna je prilagoditev cene energije na raven sosednjih držav

Energetska kriza in neučinkovita pomoč znižujeta konkurenčnost slovenskega gospodarstva znotraj EU, še posebej pa v svetovnem merilu. Rezultati v marcu izvedene ankete so zaskrbljujoči.

Petra Prebil Bašin, GZS, Združenje papirne in papirno predelovalne industrije

Na GZS že vse od zadnjega četrtertletja leta 2021 opozarjamo na kritičen razvoj dogodkov na energetske trgu, ki se je po začetku vojne v Ukrajini razvila v energetska krizo z ekstremnim povišanjem cen energentov, še posebej zemeljskega plina in električne energije. Prejšnja in sedanja vlada sta v zvezi s tem sicer sprejeli določene ukrepe in s subvencijami nekoliko ublažili nastalo škodo v podjetjih, vendar se zdi, da je bila večina pomoči, kljub proaktivnosti GZS, prepozna in premalo intenzivna. Poleg tega je energetska kriza povzročila tudi težave z zakupi energije in slabšanje plačilnih pogojev za odjemalce.

Sugerirani zakupi decembra lani so se izkazali za slabo odločitev.

Anketa GZS na temo energetske krize

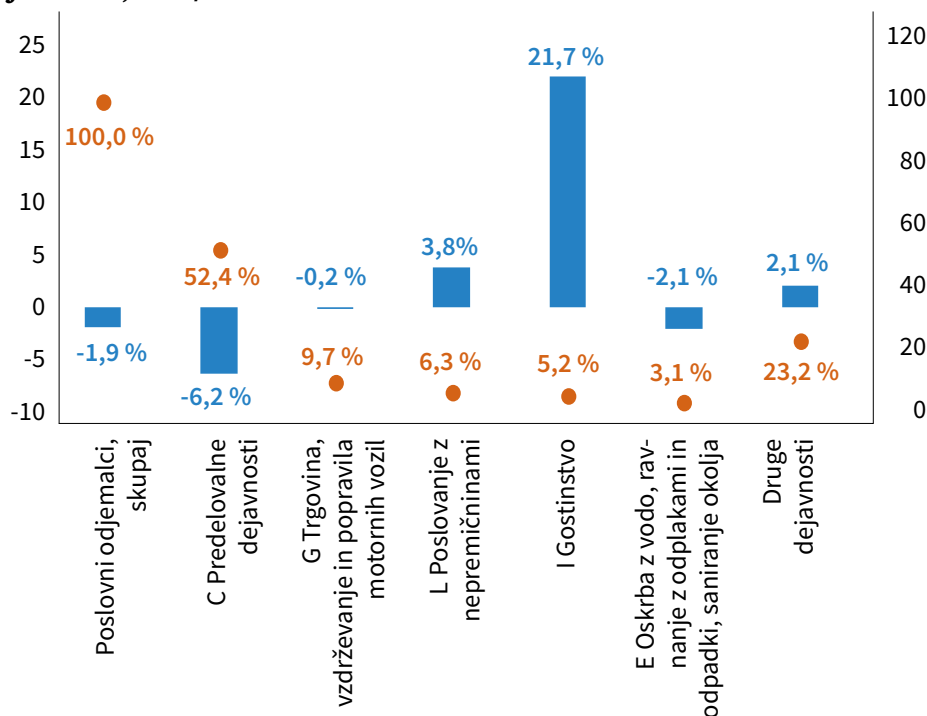
Konec prvega kvartala 2023 je država s pomočjo, ki se opira na evropski okvir za dovoljeno državno pomoč, poskrbela za omejeno ceno energije za naslednje vrste odjemalcev: male poslovne odjemalce, MSP-je, javne zavode in gospodinjstva. Izjema so veliki poslovni odjemalci. V to skupino spadajo tudi energetska intenzivna podjetja, proizvajalci primarnih

materialov, ki so večinski izvozniki in tako izjemno izpostavljeni konkurenčni tekmi na evropskem in svetovnih trgih. Cene energentov na prostih trgih so se v prvem četrtertletju močno znižale in izkazalo se je, da so bili sugerirani zakupi podjetjem decembra lani slaba odločitev,

ki še dodatno poslabšuje položaj najbolj ranljivih uporabnikov.

Na GZS tako nadaljujemo s pobudami, da država ukrepe prilagodi tako, da bodo pogoji oskrbe z energijo primerljivi tistim, ki jih imajo podjetja v drugih državah članicah. To je pomembno za

Poraba električne energije v petih največjih proizvodnih in storitvenih dejavnostih, 2022/2021

Vir: Statistični urad RS, obdelava Analitika GZS

konkurenčnost slovenskega gospodarstva znotraj EU. Tako smo na GZS v prvi polovici marca opravili tudi anketo na temo energetske krize, ki je bila zelo odzivna in zastopana tako s strani energetske intenzivnih in velikih podjetij kot MSP-jev in malih poslovnih odjemalcev. Skratka, celotnega nabora industrije in podjetništva v Sloveniji.

Tretjina anketiranih podjetij navaja, da je primorana zmanjševati obseg svojega poslovanja ali celo odpuščati.

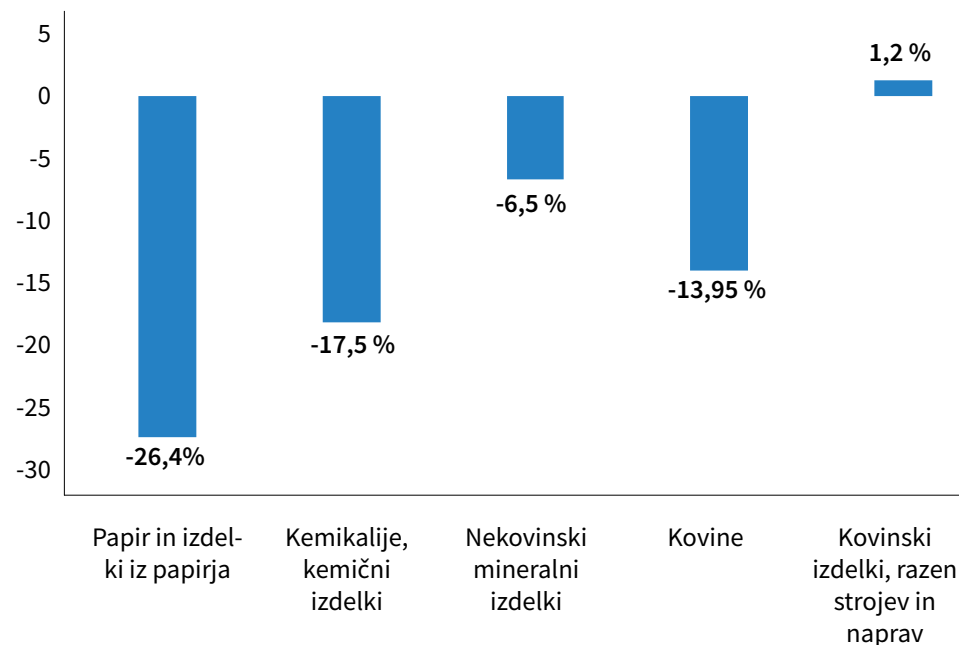
Rezultati ankete vzbujajo skrb

Rezultate ankete bi lahko strnili v ugotovitvi, da sta energetska druginja ter neučinkovita pomoč vplivali na upad konkurenčnosti slovenskega gospodarstva v evropskem prostoru. Takega mnenja je bilo kar tri četrtine anketiranih. Rezultati v marcu 2023 izvedene ankete so zaskrbljujoči: tretjina anketiranih podjetij navaja, da je primorana zmanjševati obseg svojega poslovanja ali celo odpuščati. O selitvi proizvodnje resno razmišlja 7 % anketiranih, nekaj podjetij, ki imajo to možnost, je del proizvodnje že preselilo. Obstoje podjetja je ogrožen že pri šestini vprašanih podjetij. 70 % anketiranih je pritrnilo, da bo energetska kriza upočasnila ali celo zaustavila investicijske načrte. Tretjina anketiranih je potrdila, da pomoči države niso koristili zaradi preostrogih omejitev, zaradi izredno zapletenega in administrativno zahtevnega postopka ali zaradi tveganja vračila pomoči. Največ zadržkov so podjetja imela zaradi omejitev izplačila nagrad in dobičkov ter sklenitve pogodb že pred 9. novembrom.

Pomoč bi morala biti dosegljiva brez preostrogih omejitev, nezapletena in brez administrativno zahtevnega postopka.

Po mnenju slovenskega gospodarstva je edina, hitra in učinkovita rešitev takojšnja prilagoditev cene energije na

Dinamika industrijske proizvodnje v industriji materialov, originalni podatki; sprememba v zadnjih treh mesecih (nov. 2022- jan. 2023/nov. 2021-jan. 22)

Vir: Statistični urad RS, obdelava Analitika GZS

raven cen v sosednjih državah. Podjetja bi glede na anketo v teh razmerah najbolj potrebovala takojšnje subencionirane cene energije, nadalje pa likvidnostno pomoč. Pomoč bi morala biti dosegljiva brez preostrogih omejitev, nezapletena in brez administrativno zahtevnega postopka.

Če želimo ohraniti obstoj industrije v Sloveniji, mora tudi naša država nujno slediti ukrepom drugih držav članic. Smo v času, ko za obstoj gospodarstva ni dovolj le preživetje, temveč je nujno podpreti razvoj industrije v smeri zelenega prehoda, saj le to zagotavlja dolgoročni obstoj gospodarstva. Največ vprašanih in negotovosti je seveda v segmentu energetske intenzivnih in drugih velikih podjetij, ki generirajo največ dodane vrednosti, izvoza ter zaposlitev. Kljub usmeritvam v evropskem zelenem dogovoru, da proizvodnja primarnih materialov predstavlja srčiko vse evropske industrije, zaradi česar jo je potrebno še posebej skrbno in preudarno razvijati ter ščititi njen obstoj v Evropi, v Sloveniji te podpore primarna industrija nikakor ne čuti. Ukrepi države, ki tega segmenta niso posebej nagovorili, pričajo ravno nasprotno. To nas zelo skrbi, saj smo država z močno prisotno tradicionalno energetske intenzivno industrijo,

izguba slednje bi imela daljnosežne posledice ...

Evropska industrija izgublja konkurenčni boj v svetovnem merilu

Še bolj skrbijo navedbe in podatki, ki pričajo, da evropska industrija izgublja konkurenčni boj v svetovnem merilu. V zadnjem četrtletju 2022 je bil medletni padec industrijske proizvodnje v Sloveniji visok v proizvodnji kemikalij in kemičnih izdelkov (-18 %), papirja in papirnih izdelkov (-18 %) in kovin (-14 %), medtem ko je bil padec v proizvodnji nekovinskih mineralnih izdelkov nekoliko nižji (-8 %). Poslovni odjemalci so pričeli zniževati porabo električne energije od drugega polletja 2022 naprej. V 2. polovici leta je bila medletno nižja za 5,7 %, v prvih dveh mesecih 2023 za 4,8 %. Ker polovico vse električne energije med poslovnimi odjemalci porabijo v predelovalnih dejavnostih, so prav te prispevale ključni del k znižanju porabe (-8 % medletno med julijem 2022 in februarjem 2023). Pričakujemo, da se bo proizvodnja v teh dejavnostih vseeno nekoliko povešala v prihodnjih mesecih, predvsem zaradi padca promptnih cen. Vseeno pa je bila glavnina zakupov energentov narejena v lanskem letu in je njihova cena višja. ■

ALFI RE, D.O.O.

Naložbe v poslovne nepremičnine prinašajo stabilne donose

V sedanjih negotovih razmerah na kapitalnih trgih se vlagatelji ozirajo po varnejših naložbah. Mednje sodijo tudi nepremičnine. Te možnosti ponuja tudi nepremičninski sklad Alfi RE, ki nam ga je predstavila Maja Ostanek Selak, direktorica sklada Alfi RE.

Kako bi na kratko predstavili vaš sklad?

Alfi RE nepremičninski sklad vlaga v nakup poslovnih nepremičnin v Sloveniji in na Hrvaškem – v sodobne pisarne, logistične centre, živilske trgovine in retail parke. Vlagamo v poslovne nepremičnine, ki so v celoti oddane najemnikom z dolgoročnimi najemnimi pogodbami brez možnosti predčasne odpovedi. Na ta način nepremičninski sklad ustvarja denarni tok, preko katerega svojim investitorjem izplača dividende in predvideni donos.

Sodite med alternativne investicijske sklade. V čem je njihovo bistvo?

Pri njih gre praktično za vse, kar ni povezano z naložbami v delnice, obveznice in instrumente denarnega trga. Gre za zelo širok spekter naložbenih razredov, ki se med seboj razlikujejo glede na profil tveganosti in pričakovanih donosov. Najpogostejši alternativni naložbeni razredi so nepremičnine, deleži v podjetjih in zasebnem kapitalu, posojila podjetjem, infrastrukturne naložbe in obnovljivi viri energije, slabe terjatve in tvegani kapital. Prednosti alternativnih naložb so, da pripomorejo k stabilnosti portfelja vlagatelja, ko cene delnic in obveznic padejo, in sicer zaradi njihove nizke korelacije z delniškimi trgi. Slabost pa je predvsem nizka likvidnost, saj je investicijo v tovrstne naložbe treba držati dlje časa kot vzajemne sklade ali delnice. Investiranje v alternativne sklade je pri-

merno predvsem za razpršitev naložbe in za investiranje dela sredstev, ki ni potreben za vsakodnevno likvidnost.

Zakaj vlagati v poslovne nepremičnine?

Zakonitosti na področju poslovnih investicijskih nepremičnin so bistveno drugačne kot na področju stanovanjskih. Pri teh se nikoli ni razvil investicijski trg, tudi sicer ni prisotnih projektov, kjer bi bila stanovanja namenjena izključno za oddajo. Težava je tudi, da zakonodaja na področju oddaje stanovanjskih nepremičnin ni razvita oziroma urejena tako kot za poslovne najeme. Trenutno so donosi pri oddaji stanovanjskih nepremičnin bistveno nižji kot v primeru poslovnih, in sicer okoli 2–3 %, medtem ko je na poslovnem delu približno 7–8 %. Prav tako cene poslovnih nepremičnin nihajo precej manj kot cene stanovanj.

Kako trenutne razmere vplivajo na vrednost nepremičnin in poslovanje vašega sklada?

Trg poslovnih nepremičnin ni doživel tako močnega porasta projektov kot stanovanjski, zato še vedno govorimo o pomanjkanju dobrih poslovnih naložb, zaradi česar ni možno zaznati korekcij na cenah nepremičnin. Trenutne razmere bodo vplivale predvsem na razvoj novih projektov – dražje financiranje, visok strošek gradnje, dražja zemljišča. V tem smislu ne pričakujemo padcev vrednosti poslovnih nepremičnin.

Kakšne možnosti naložb ponujate glede na razmerje med donosi in tveganjem?

Imamo pet ločenih alternativnih skladov, in sicer vlagamo v slabe terjatve, deleže v podjetjih, posojila podjetjem, obnovljive vire energije in v poslovne

»Donosi naložb v poslovne nepremičnine se trenutno gibljejo med sedmimi in osmimi odstotki,« pravi Maja Ostanek Selak, direktorica sklada Alfi RE.

nepremičnine. Profil tveganosti in pričakovanih donosov je deloma vezan na naložbeni razred, deloma pa tudi na samo investicijsko politiko. Kupujemo na primer nove poslovne nepremičnine, ki so polno zasedene, na frekventnih lokacijah in z odličnimi najemniki – smo torej bolj konservativni in dosegamo nekoliko nižje, a zato bolj stabilne donose, kot če bi investirali v nakup zemljišča in razvijali nepremičninske projekte. Tudi za druge naložbene razrede velja enak pristop.

Boste v prihodnosti ponujali nove produkte, širili svojo ponudbo zunaj Slovenije in Hrvaške?

Zaenkrat ostajamo na teh naložbenih razredih in spremljamo dogajanje. Naš fokus ostaja regija.

TIM VALORES, D. O. O.

Plemenite kovine so varna naložba v vsakem obdobju

Zlato sodi med najmanj tvegane naložbe in je vedno likvidno, kot mednarodno valuto ga lahko unovčimo kjerkoli na svetu.

Če bi vam želela povedati, zakaj se ukvarjamo s plemenitimi kovinami, kdaj smo jih začeli nuditi posameznikom in kdaj bo čas za prodajo vsaj 2/3 plemenitih kovin, vam moram pojasniti tudi ozadje našega razmišljanja. Želimo namreč, da si vsak vlagatelj zna sam pojasniti, zakaj je zanj ta naložba dobra in kdaj naj jo zamenja za nekaj drugega.

Imeti moramo rezervna sredstva

Sama sem kot profesionalna finančnica na trgu več kot dvajset let. V tem obdobju se je ogromno stvari spremenilo. Svojo finančno pot sem začela v računovodstvu, kjer sem ugotovila, da ni ideja tista, ki pelje podjetje k uspehu, ampak denarni tok. Če imamo negativen denarni tok in si izposojamo finančna sredstva, nas vsaka naložba stane veliko več. Posledično imamo zaradi tega nižji dobiček ali celo izgubo.

Banke nas podpirajo pri rastočih bilancah, takrat, ko njihove pomoči financiranja skorajda ne potrebujemo. Kadar smo v rdečih številkah in resnično potrebujemo finančna sredstva, pa nam jih na trgu nihče ne želi posoditi. Torej vsak lahko vedno pomaga sebi, če ima rezervo. Pri tem ni pomembno, ali je to podjetje ali posameznik. Ob tem se pojavlja vprašanje, kje na finančnem trgu naj plemenitimo svoja rezervna sredstva, da bomo imeli varnost, donos in hitro likvidnost, kadar jo bomo potrebovali.

Zlato ustvarja vrednostno verigo

Sama si kot računovodja finančnega sveta nisem tako predstavljala, kot sem ga kasneje spoznala, namreč, da se denar ustvarja iz nič. Je samo papir ali digitalna številka. Vse centralne banke lahko dajejo v obtok nove emisije denarja brez konkretnega zavarovanja s premoženjem. Če želimo v obtok v papirju dodati nov milijon evrov, potrebujemo za 100 evrov papirja.

To je veliko nasprotje v primerjavi s plemenitimi kovinami. Če želimo dati v obtok za milijon evrov zlata, moramo najprej biti lastnik nahajališča, zlato proizvesti, ga transportirati do kovnic, izdelati ploščice ali palice, jih certificirati in jih s transportom poslati do kupcev. Celotni tok predstavlja močno vrednostno verigo in zato je povsem logično, da centralne banke uporabljajo zlato kot osnovno rezervo.

Cena plemenitih kovin raste

Zakaj cena plemenitim kovinam narašča? Ker narašča na eni strani strošek pridobivanja teh plemenitih kovin (to je ravno tako proizvodnja in transport – govorimo o stroških energije, goriva, strojne opreme, delovne sile ...). Na drugi strani se soočamo z inflacijo, vojnimi žarišči, stečajni bank, borz, velikih korporacij. Vse to straši investitorje. Težko je v rokah držati obarvan papir in na njem napisano valuto, za katero ne moremo zagotovo vedeti, ali bo unovčljiva v prihodnosti. Enako negotovo je imeti na svojem bančnem, borznem ali kripto računu napisano številko, ki se lahko vsak trenutek zniža do nepredstavljive vrednosti.

Kako se svet spreminja in kaj nam to prinaša?

V zadnjih petih letih smo se naučili, da živimo v precej soodvisnem svetu. Ko se je zaradi kovida zaprla Kitajska, se je takoj za tem zaprla Evropa. Zaustavila se je dobavna veriga in premije na dobavljeno blago so postale vse višje. Posledici kovida sta inflacija in hitra digitalizacija v vseh industrijah in storitvah. Sledila je

vojna v Ukrajini. Pomembno dejstvo je, da sta Ukrajina in Rusija v svetovnem merilu veliki proizvajalki hrane. To že vpliva in bo še vplivalo na proizvodnjo in oskrbo s hrano.

Drugi dejavnik pa sta seveda nafta in plin iz Rusije, zaradi česar se višajo cene energentov. Svet je na poti globalne preobrazbe. Podnebna kriza vodi v trajnostno naravnano ravnanje, v zavedanje in investiranje na področja zelenih energij. Preobrazba ima določene prednosti in hkrati tveganja, da se znajdemo na strani poražencev. Govorim o socialni blaginji, ki jo bodo mnogi izgubili.

Kam torej investirati?

Že zaradi naštetih dejstev je zame investiranje v plemenite kovine osnova za vse posameznike. Navdušenje nad zlatom in še posebej nad srebrom se po svetu in seveda tudi v Sloveniji strmo dviguje. Kljub temu bodo mnogi ob teh naložbah doživeli grenko razočaranje.

Obstaja več načinov investiranja v plemenite kovine. Sama ne verjamem v papirno obliko investiranja, temveč samo v fizično obliko plemenitih kovin, ki so tudi edina naložba, pri katerih stranka ne plača davka od razlike v ceni. Pomembno vprašanje je, komu bomo zaupali hranjenje naložbenih ploščic in koliko nas bo to stalo. Je hramba palic v bančnem sefu res varna? Kolikšno zagotovilo nam izbrani varuh zlata ponuja in kakšno je zavarovalno kritje?

Če povzamem, velja zlato za eno najmanj tveganih naložb in je vedno likvidno. Kot mednarodno valuto ga lahko vnovčimo kjerkoli na svetu. Donosnost zlata, še posebej če je bilo kupljeno za daljše investicijsko obdobje, še ni nikogar razočarala.

V čem je Valores povsem drugačen od ostalih tovrstnih podjetij?

Glavni del članov ekipe Valores ima opravljene licenci za zavarovalništvo in za trženje investicijskih skladov, nekateri člani ekipe tudi za cenoizvedbo podjetij

in podobno. Zaradi tega znanja nismo zavezani zgolj k svetovanju na področju plemenitih kovin, vendar se v teh časih kljub vsemu tega področja trdno držimo.

V naši mreži partnerjev so velika in ugledna mednarodna podjetja s področja proizvodnje kot tudi iz področja finančnih storitev. Prav to je razlog, da imamo ves čas informacije iz prve roke, korak pred drugimi. Ocenjujem, da so ravno informacije tiste, ki lahko ljudem pomagajo do pravih odločitev in ohranitve premoženja ter iskanja tistih redkih donosnih naložb.

V preteklih letih smo izdelali dve digitalni platformi. Z eno stranke odpirajo in investirajo preko svojih metalnih računov, ki so 100-odstotno v fizični obliki plemenitih kovin in pod nadzorom revizije ter zavarovane s polnim zavarovalnim kritjem po imenih imetnikov računov. Pri tej platformi smo ponosni lastnik certifikata za kakovost ISO 14001 trgovanje s plemenitimi kovinami v pametni spletni pisarni Valores.

Drugo platformo pa smo kreirali za maso uporabnikov, da bi lažje pridobili informacije iz prve roke in zase izbirali pravilne odločitve, potrebne v življenju. Če bi želeli informacije deliti tudi drugim, lahko z nami ustvarijo odlično poklicno kariero.

Na ta način smo mi začeli v preteklosti in z leti trdega dela ter s skrbjo za svoje stranke dosegli zlato bonitetno plaketo. Del ekipe, ki skrbi za razvoj, pa že pripravlja produkt, ki ga bomo uporabili v prihodnosti za izstop s področja plemenitih kovin na drugo, izjemno zanimivo področje. O njem bom povedala več, ko bo čas dozorel. Seveda pa imajo vlagatelji pred tem še dovolj časa, da oplemenitijo svoje premoženje.

Irena Linasi Rogač,
direktorica družbe Valores

INVESTIRANJE

Negotovost je velika, zato je pomembna fleksibilnost

Vlagatelji se morajo zavedati, da so razmere dinamične, kar pomeni, da se je treba fleksibilno odzivati na dogajanje na trgu.

Barbara Perko

»Kapitalske trge trenutno zaznamuje precejšnja negotovost zlasti v povezavi z globalno geopolitično situacijo, dvigovanjem obrestnih mer centralnih bank, ki se prelivajo v zniževanje vrednosti finančnega premoženja, in predvsem v zadnjem času, tudi nekaterih primerov nestabilnosti v bančnem sektorju v Ameriki in Evropi,« trenutno stanje opisuje **Marko Rant, predsednik uprave Borze terjatev**.

»Visoka inflacija in nevarnost pred recesijo sta vodili v znižanje vrednotenja in delniških tečajev. Višje obrestne mere pa tudi pomenijo višje ponujene donose na obvezniških trgih. Današnje razmere zaradi povečanih tveganj na kapitalskih trgih predstavljajo dobro priložnost za vstop, če vsa tveganja ne bodo realizirana,« ocenjuje **Domen Granda, CFA, vodja analiz v NLB**.

Zelo hitro smo preskočili iz okolja ničelnih obrestnih mer in visoke presežne likvidnosti v okolje visoke inflacije, visokih obrestnih mer in umikanja presežne likvidnosti centralnih bank. V ospredje znova prihaja potreba po ustvarjanju dejanskega denarnega toka, ki bo zadoščal za pokrivanje obveznosti, ocenjujejo v družbi **Primorski skladi**.

Žiga Vižintin, svetovalec uprave Pokojninske družbe A, ocenjuje, da trenutno »ni primerno sprejemati prevelikega tveganja. Vedno pa je pri vstopu na kapitalske trge smiselno zasledovati cilj

dobre razpršitve med različne naložbene razrede in izdajatelje in se na ta način dolgoročno najlažje zaščitimo pred nihanjem.«

Vid Pajič iz Triglav skladov trenutne razmere ocenjuje kot »zgodovinsko gledano ugodne«. Trg je trenutno ugodno vrednoten in ponuja kar nekaj priložnosti. »Ocenjujem, da je čas primeren tudi za vlagatelje, ki so bolj naklonjeni tveganju.«

V **banki SKB** kot aktualni vprašanji izpostavljajo tudi geopolitična tveganja, ki so še naprej prisotna, in vprašanje recesije – ali bo do nje prišlo in če bo, kako velika bo.

Glavni dejavnik tveganja je povišana inflacija, zaradi česar centralne banke dvigujejo obrestne mere.

Obveznice so spet zanimive

Aleš Grbić, specialist za upravljanje na družbi Sava Infond, izpostavlja pomembno vlogo obvezniških naložb in obvezniških vzajemnih skladov, ki so se zaradi trenutnih donosov spet vrnili na naložbeni zemljevid. Obveznice bodo po njegovih besedah v času potencialne recesije služile kot blažilec padcev na delniških trgih. Zavedati se je treba, da so se inflacijska pričakovanja v začetku letošnjega leta znatno znižala, pozitivno je na delniške naložbe vplival tudi odmik

Kitajske od ničelne tolerance do covid-19. »Najvišjo rast so letos dosegle naložbe iz t.i. »growth« segmenta (predvsem IT sektor), ki pa so lani najbolj trpele. Ravno obratno je bilo z »value« segmentom (predvsem energija), ki je lansko leto zaključila s preko 40 % rastjo na letni ravni. V tem sektorju so določeni vlagatelji iskali zaščito pred visoko inflacijo,« pravi Grbić.

Dvigom obrestnih mer še ne bo konca

Marko Rant ocenjuje, da lahko glede na retoriko centralnih bank pričakujemo dodatne dvige obrestnih mer zaradi vztrajajoče inflacije, kar se bo odražalo tudi na cenah finančnih instrumentov, zlasti v segmentu fiksne donosnosti. Aleš Grbić vidi možnost dodatnega padca v primeru občutnega znižanja podjetniških dobičkov zaradi negativnega vpliva visokih obrestnih mer ter nižanja razpoložljivega dohodka gospodinjstev. Ne izključuje pa možnosti pozitivnih presenečenj. Ključni dejavniki po njegovih besedah ostajajo inflacija, stabilnost finančnega sistema, upočasnitev rasti dobičkov ter geopolitična situacija v svetu.

V **Novi KBM** pričakujejo, da bodo v nadaljevanju leta razmere na finančnih trgih precej volatilne, in da bo v drugi polovici leta prišlo do nižanja obrestnih mer. Potem ko so se v težavah znašle nekatere banke, Domen Granda ne izključuje v nadaljevanju leta tudi težav pri

prezadolženih podjetjih in posameznikih. »Moj osrednji scenarij je, da bomo videli blažjo recesijo in upad inflacije. Izogib hujši recesiji in zmanjšanje inflacije pa bosta pozitivno vplivala na kapitalske trge in osrednji scenarij je, da bodo tako delniške kot obvezniške naložbe leto končale višje,« strne svoja pričakovanja.

Žiga Vižintin opozarja na višanje obrestnih mer za stanovanjska posojila, »kar deluje demotivacijsko in posledično zmanjša povpraševanje po nepremičninah, vendar ne pričakujemo izrazitega upada cen (pri rasti, ki smo je bili deležni v zadnjih letih). Rast na delniških trgih bo verjetno rahlo podpovprečna, še posebej če upoštevamo visoko inflacijo«.

Prehajamo v fazo ohlajanja

»Gospodarska in finančna gibanja so ciklična in vse več indikatorjev kaže, da prehajamo v fazo ohlajanja,« menijo v Primorskih skladih. Postopno umirjanje inflacije, ustavljanje rasti na nepremičninskih in kreditnih trgih, nizka stopnja brezposelnosti nakazujejo, da je pred nami obdobje upočasnjene gospodarske aktivnosti. To je tudi posledica restriktivnih aktivnosti centralnih bank in prav to je glavno vprašanje, kako spretno bo monetarna politika vijugala med ukrepi boja zoper inflacijo in ukrepi umirjanja stresa v bančnem sistemu.

V družbi Primorski skladi izpostavljajo pomen fleksibilnosti vlagateljev in določene stopnje likvidnostne rezerve. »Tečajni bančnih delnic se denimo v zadnjih tednih pogosto spreminjajo tudi po več 10 % dnevno. Zaradi preveč aktivističnih politik centralnih bank imajo nadpovprečno visoko volatilitnost tudi državne obveznice, kar je še posebej stresno za delovanje finančnega sistema, ki temelji na »Value-at-Risk« modelih prilagajanja dnevni izpostavljenosti. Smo v fazi, ko se finančni sistem prilagaja na višje, morada kmalu celo pozitivne realne obrestne mere,« opominjajo.

Postopno in v več korakih

V Novi KBM menijo, da je na voljo veliko možnosti za razpršene naložbe – od nakupa posameznih vrednostnih papirjev do

naložb v investicijske sklade. »Trenutno, in tudi sicer, je dobro vlagati postopno, v več korakih in z vložki, primernimi finančni situaciji vlagatelja,« poudarjajo. Smiselno je posvet z bančnim strokovnjakom in priprava naložbenega načrta. Med bolj varnimi produkti izpostavljajo državne obveznice in kratkoročne državne dolžniške papirje. Tveganje je večje, ko gre za delnice, a je v primeru dolgoročnega investiranja mogoče vpliv tečajnih nihanj nevtralizirati. Predlagajo postopno vlaganje tako v delnice, sklade in ETF-je, medtem ko so trenutno nepremičnine v negativnem trendu in je treba počakati na nižje obresti financiranja in cene. V vsakem primeru je za investiranje pametno nameniti le sredstva, ki jih lahko dlje časa pogrešamo.

Obveznice ostajajo varnejša izbira z nižjim pričakovanim donosom, medtem ko delnice nosijo višja tveganja z višjim pričakovanim donosom, pojasnjuje Granda.

V banki SKB pritrjujejo, da je najbolje postopno vstopiti na kapitalske trge. »Lahko se odločimo za redni varčevalni načrt (mesečni, kvartalni, letni) ali pa enkratno vplačilo razdelimo na več manjših vplačil v nekoliko daljšem obdobju (rok 1 ali 2 let). Če v tem roku pride do večjih korekcij (15-20 %), lahko investiramo večji del za ta namen določenih denarnih sredstev«, pravijo. »Eno izmed najbolj varnih in hkrati že nekoliko bolj donosnih naložb, kot je bančni depozit, trenutno predstavljajo za slovenskega vlagatelja zakladne menice. Na letni ravni prinašajo približno 3 % donos (odvisno od ročnosti menice), kar sicer ob trenutni inflaciji še vedno prinaša realno negativni donos. Najbolj tvegane (kratkoročno gledano) med naložbenimi razredi so delnice, saj so vrednotenja trenutno spet nekoliko nadpovprečna. Če pa investiramo dolgoročno in poskrbimo za vso potrebno razpršitev (časovno, globalno, panožno), pa delnice dolgoročno še vedno prinašajo najboljši donos in so edini naložbeni razred, ki omogoča ne samo ohranjanje

vrednosti naših prihrankov, temveč tudi njihovo oplemenitenje.«

Pripravljeni na tveganje

Domen Granda dodaja, da mora naložbeni profil posameznika upoštevati pripravljenost za tveganje: »Večja kot je pripravljenost za tveganje, večji je lahko delež delniških naložb. Po daljšem obdobju negativnih obrestnih mer pa smo spet v obdobju, ko tudi obveznice ponujajo zmeren donos. Trenutno je razmerje glede tveganosti med delnicami in obveznicami nekje na zgodovinskih vrednostih.« Zmernemu vlagatelju, ki varčuje za 10 let, bi predlagal, da največji delež predstavljajo delnice, sledijo obveznice, nepremičnine in nazadnje plemenite kovine. »Ob hitrem dvigu obrestnih mer na stanovanjske kredite postajajo fizične nepremičnine manj privlačne za investiranje, hkrati pa so manj likvidne od ostalih naložbenih razredov. Težava plemenitih kovin pa je, da prinašajo stroške hrambe, ne prinašajo pa denarnega toka: ni najemnine, obresti oz. dividend in kapitalske rasti,« izpostavlja.

Vižintin v primeru kratkoročnih investicij trenutno kot zanimive izpostavlja »priložnosti pri kratkoročnih do srednjeročnih vrednostnih papirjih, kot so obveznice in zakladne menice. Na primer nedavno izdana 12-mesečna državna zakladna menica je nosila 3,25 % donosnost do dospetja, kar je več, kot lahko trenutno dobimo na depozitu.«

»V zadnjih letih so postali vse bolj popularni raznovrstni indeksni oziroma ETF skladi, ki so preko različnih trgovalnih platform dostopni tudi malim vlagateljem,« omeni Marko Rant iz Borze terjatev.

Aleš Grbić iz Sava Infond svetuje: »Najpomembnejše je, da varčujemo v ustreznem produktu glede na naš odnos do tveganja – koliko izgube si lahko privoščimo in glede na čas, koliko lahko sredstva pogrešamo. Zavedati se moramo, da samo če smo polno investirani, bomo dosegli dolgoročne donose, ki nam jih ponujajo finančni trgi. Glede na to, da so delnice vrednotene znotraj zgodovinskega povprečja, lahko dolgoročni vlagatelji v delniške naložbe v obdobju 10 let pričakujejo med 6 % in 8 % povprečni donos pred

davki. Vrednotenja so občutno ugodnejša, kot so bila tik pred pandemijo in med njo, kar je bila takrat posledica zgodovinsko nizkih obrestnih mer.«

Konzervativno, ko gre za kratkoročne investicije

V primeru kratkoročnih investicij je treba vedno postopati bolj konzervativno, svetuje Vid Pajič iz Triglav skladov. »Za obdobje do enega leta bi tako priporočal sklad denarnega trga, ki trenutno ponuja atraktivne donose v primerjavi s povprečnim donosom na depozit. Za obdobje od enega do treh let pa bi priporočal obvezniški sklad oziroma kombinacijo obvezniškega in mešanega sklada,« meni.

Sicer pa ni enoznačnega odgovora, katera je varna in katera tvegana naložba. »Če varčujemo zelo kratkoročno, je zagotovo delniški ali obvezniški sklad lahko tvegana naložba. Po drugi strani, če varčujemo za pokojnino in vemo, da bomo varčevali še naslednjih 30 let ali več, pa je tvegana naložba depozit, saj zaradi inflacije, ki je večino časa višja od donosov depozitov, obstaja tveganje, da bomo ustvarili negativen realen donos (donos popravljen za inflacijo),« pojasni.

Kam torej v tem trenutku vlagati? Pajič pravi, da so nepremičnine trenutno visoko vrednotene in da najemnine v splošnem niso sledile rasti nepremičnin, kar na dolgi rok pomeni, da se bodo morale dvigniti najemnine oziroma se bodo morale korigirati cene nepremičnin. Ko gre za investicije v zlato, pove, da smo v zadnjih 100 letih v petih od desetih desetletjih beležili negativne ali praktično ničelne realne donose pri zlato. »Delnice in obveznice po lanskoletnih močnih padcih ponujajo ugodna vrednotenja. Predvsem obveznice so po padcih v lanskem letu, ki je bil močnejši od padcev na delniških trgih, ponovno zanimiva naložba. Zanimivi so tudi skladi denarnega trga, saj v primerjavi z depoziti pri večini bank ponovno ponujajo boljše donose,« pove.

Delniške naložbe hitro nadomestijo padce

Marko Rant poudarja, da so za varno naložbo običajno šteli depoziti in naložbe v

Foto: Depositphotos

obveznicah, kar pa v trenutnih razmerah ne drži. »Nominalno vrednost denarja na bankah spodjeda inflacija, na tržne cene obveznic pa močno (negativno) vpliva dvigovanje obrestnih mer centralnih bank. Zagotovo so v aktualnih razmerah lahko zanimive nekatere delniške in alternativne naložbe,« je prepričan.

Delniške naložbe relativno hitro nadomestijo padce, ki le redko trajajo več kot 18 mesecev, pravi Aleš Grbič. »Višje padce preudarni vlagatelji običajno izkoristijo za povišanje izpostavljenosti do delniških naložb,« dodaja. Pri delniških naložbah je treba paziti, da niso preveč izpostavljene do določene regije ali sektorja.

Enoznačnega odgovora, katera je varna in katera tvegana naložba, ni.

Med varnimi naložbami izpostavlja obveznice. »Od februarja lani pa do marca letos so se zahtevani donosi 10-letnih nemških državnih obveznic dvignili kar za 300 bazičnih točk, na okoli 2,7 %,« izpostavlja. Spet so privlačne tudi kratkoročne obveznice, »do katerih se vlagatelji lahko najenostavneje izpostavijo preko sklada Infond Kratkoročne obveznice. Če bi sklad držal obveznice, ki jih ima v portfelju do zapadlosti, bi ustvaril okoli 3 % donos, kar je nekaj višje kot trenutno prinašajo bančni depoziti.« Kot eno najboljših oblik dolgoročne varčevanja izpostavlja vzajemne sklade, saj gre

za razpršeno naložbo, možno je davčno optimiziranje preko krovnega sklada, poleg tega s sredstvi upravljajo profesionalci.

Kriptovalute predstavljajo veliko tveganje

Naložbe v kriptovalute so po mnenju Aleša Grbiča primerne le za tiste, ki si lahko privoščijo izgubo celotnega vložka, saj je pravna varnost dokaj nizka. »Verjamemo, da bo na tem področju prišlo do popolne regulacije in takrat bo tudi pravna varnost občutno višja,« pravi Grbič. V primeru občutnega padca obrestnih mer pa bi ta segment lahko postal zanimiv za špekulante. »Posredno se lahko do teh naložb vlagatelji izpostavijo v našem skladu Infond Megatrendi in Infond Tehnologija,« še pojasni.

Ko gre za kriptovalute, Domen Granda iz NLB opozarja na izjemno visoko tveganje. »Ključna stvar za vlagatelje je, da jih ne vodi pohlep in da v kriptovalute investirajo samo sredstva, ki so jih pripravljeno izgubiti v celoti.«

»V zadnjem letu lahko vidimo izjemno nihajnost Bitcoina – od konca marca 2022, ko je bil pri 48.000 dolarjih, se je do konca leta 2022 pocenil na približno 17.000 dolarjev, v letošnjem letu pa je pridobil že več kot 70 % na vrednosti – trenutna cena približno 28.000 dolarjev. Potrebna je precejšnja previdnost pri kriptovalutah, saj so izjemno tvegane »naložbe« in tega se mora zavedati vsak, ki razmišlja

o investiranju dela svojih prihrankov v njih,« opozarja Žiga Vižintin.

Področje, ki vlagatelje zanima, je tudi umetna inteligenca. »Vlagatelji se danes sprašujejo, kako naj se izpostavijo do segmenta umetne inteligence in kako naj izberejo ustrezno naložbo? Resnica je, da večina vlagateljev nima dovolj časa, znanja in izkušenj, da bi naredila ustrezen izbor ter nato spremljala te naložbe,« pravi Aleš Grbič. »Sava Infond ima sklade, ki so precej izpostavljeni do umetne inteligence. Zanimivo je, da ima sklad Infond Tehnologija več kot 50 % naložb, ki so vsaj posredno povezane z umetno inteligenco, sklad Megatrendi pa več kot dobro tretjino takšnih naložb.«

Upoštevati je treba tudi davčni vidik

»Pokojninski skladi življenjskega cikla omogočajo investiranje prihrankov glede na starost posameznika – od bolj dinamičnih naložb v začetnem obdobju do bolj konservativnih naložb v zadnjih letih pred črpanjem prihrankov – in so tako primerni za povprečnega vlagatelja, ki se

sam ne rabi tekoče ukvarjati z naložbami, ampak sama naložbena politika skrbi, da investira v naložbe glede na njegovo starost,« o tem načinu investiranja pove Žiga Vižintin. »Pri odločitvi, kam investirati naše prihranke, je pomembno upoštevati tudi davčni vidik oziroma posebne davčne olajšave, ki so na primer na voljo za investiranje prav v pokojninske sklade. Individualna vplačila so v Sloveniji namreč deležna posebne davčne olajšave in se nam upoštevajo pri znižanju dohodninske osnove. To pomeni poenostavljeno, da dobimo del vplačil nazaj ob poročunu dohodnine oziroma se nam zniža doplačilo. Tako lahko zaposleni v najvišjem, to je 50-odstotnem dohodninskem razredu dobi pri poročunu vrnjenih 50 odstotkov svojega vplačila. Kje bomo našli na trgu naložbo, ki nam bo v manj kot letu dni prinesla takšen donos, in to brez tveganja, saj je olajšava zakonodajno določena.«

Vplačila v pokojninske sklade niso omejena, omejena je le višina vplačil, ki so deležna davčne olajšave, opozarja Vižintin. To pomeni, da lahko v pokojninske

sklade vlagamo tudi večja enkratna vplačila. Kot primer navede depozit z banke oziroma druga večja enkratna vplačila.

Slovenija ima še ogromen potencial

Marko Rant, predsednik uprave Borze terjatev, dodaja, da smo Slovenci glede investicijskega vlaganja in sprejemanja tveganj narod ekstremov. »Po eni strani je večina domačih gospodinjstev izjemno konservativna pri vlaganju in trenutno na bančnih depozitih hrani cca. 25 milijard EUR sredstev. Po drugi strani pa so nekateri posamezniki in skupine izjemno nagnjeni k tveganjem, kar se npr. odraža preko zelo dobro razvite kripto in blockchain skupnosti v Sloveniji. V vmesnem polju – predvsem glede vlaganja v finančne instrumente in klasične in alternativne vzajemne sklade – pa smo v Sloveniji daleč od povprečja Evropske unije. Na tem področju – to je področju večjega angažiranja gospodinjstev k investicijskemu vlaganju z razumnimi tveganji – ima Slovenija še ogromen potencial,« je prepričan. ■

novakbm
otp group

Poženite v svet naložb

Do konca aprila izkoristite polovične vstopne stroške za enkratna vplačila v vzajemne sklade.

Akcija ne vključuje vplačil prek direktnih obremenitev in v primeru vplačila v paket Duet. Več na nkbm.si.

MODRA ZAVAROVALNICA

Bolj pogumni naj vlagajo v delnice, previdni pa v obveznice

Čeprav so gibanja tečajev delnic v tem trenutku še precej ugodna, pa naj se konservativni vlagatelji pri dolgoročnih naložbah v tem trenutku usmerijo predvsem v obveznice.

Razmere na finančnih trgih so zahtevne. V letu 2022 so vrednosti obveznic po več kot treh desetletjih prekinile bikovski trend in močno upadle. Padci so bili celo tako visoki, da je bila lani donosnost obveznic bolj negativna od delnic. Delnice, kot jih meri MSCI svetovni indeks v evrih, so v 2022 izgubile 13 odstotkov, evropske državne obveznice pa v povprečju kar 18,4 odstotka. Razlog za tovrsten premik je v inflaciji, ki je po krizi na ponudbeni strani, ki se je pojavila po vnovičnem zagonu ekonomij po pandemiji, dokončno odskočila po ruskem napadu na Ukrajino. Centralne banke so na to odgovorile z dvigom ključnih obrestnih mer in krčenjem programa odkupa obveznic.

Pred kratkim je udarila novica o propadu ameriške banke Silicon Valley Bank, ki je drugi največji bankrot v zgodovini ZDA. V Evropi se je v težavah znašla švicarska banka Credit Suisse. Del težav bančnega sektorja lahko prav gotovo pripišemo hitri in močni spremembi monetarne politike. Ali lahko govorimo o novi bančni krizi, je v tem trenutku še prezgodaj govoriti.

Drugi učinek višje cene denarja je vpliv na raven gospodarske aktivnosti, za katerega še ni jasno, kako močan in dolgotrajen bo. Ob tem je preudarno razmišljati nekoliko bolj konservativno, saj je brez dvoma prišel čas, ko okolje poslovanja ne bo več tako izrazito ugodno.

Obveznice postajajo zanimivejše

Vprašanje, ki se poraja, je, kako v sedanjem času investirati. Po dolgem času lahko trdimo, da so obveznice ponovno postale naložbeni razred, ki mu je vredno posvetiti nekaj več pozornosti. Ob

scenariju, ko bi nastopila recesija, bi se najverjetneje izkazalo, da bi se njihove vrednosti povišale oziroma bi zahtevane donosnosti ponovno padle. Vsekakor pa se je treba zavedati, da so v tem trenutku realne donosnosti obveznic negativne, saj je inflacija še vedno visoka, vendar bi v času držanja obveznice, sploh če gre za dolgoročnejši vrednostni papir, neto realna donosnost morala biti pozitivna.

Delnice se (še) dobro držijo

Delnice kot predstavnik bolj tveganega naložbenega razreda trenutno ne kažejo vrednotenja, ki bi nakazovala na prihod resnejše recesije. Tečaji so v povprečju letos celo pridobili 3,4 odstotka. Vrednotenje, ki ga merimo kot razmerje med tečajem in dobičkom, kaže za ameriške delnice vrednost okoli 19, za evropske pa okoli 13. Za ilustracijo navedimo, da je to razmerje v kriznem letu 2008 za ameriške delnice znašalo okoli 12, za evropske pa okoli 7. Iz navedenega gre sklepat, da delnice niso izrazito poceni oziroma da se v vrednotenju ne izkazujejo pričakovanja glede morebitnega hujšega upočasnjevanja gospodarske aktivnosti.

Relativno visoka vrednotenja pojasnjujejo še vedno precej optimistične napovedi glede poslovanja podjetij. V letu 2023 analitiki za ameriške delnice napovedujejo le rahel padec dobička v višini 1,4 odstotka, za evropska podjetja pa celo rast v višini 2,6 odstotka.

Tehtanje med sprejemljivim tveganjem in zelenim donosom

Ne glede na zapisano pa je pred odločitvijo o investiranju treba upoštevati predvsem dva dejavnika. Prvi dejavnik je sposobnost posameznika sprejemati tveganja, torej ali si posameznik lahko privoščiti izgubo, drugi dejavnik pa je pripravljenost posameznika za prevzemanje

Miha Žejn, namestnik izvršne direktorice sektorja za upravljanje premoženja.

tveganj. Prvo pravilo je, da z denarjem, od katerega je posameznik finančno odvisen, ga potrebuje za zagotavljanje vsakodnevnega preživetja, ne sprejema tveganj. Posameznik, ki na letni ravni ni pripravljen sprejeti izgube, v skrajnem primeru, tudi v višini nekaj 10 odstotkov, naj investira bolj konservativno, torej višji delež premoženja naj nameni obveznicam, le manjši pa delnicam. Velja pa tudi obratno.

Glede na trenutne tržne razmere se torej zdi, da za dolgoročnega vlagatelja, ki je pripravljen in sposoben sprejeti višje tveganje, povsem primerno, da višji delež premoženja investira v delnice. Za bolj konservativne vlagatelje pa so po dolgem času najverjetneje povsem solidna odločitev tudi obveznice. Za vse pa je najpomembnejše, da se držijo zastavljenih ciljev in da ne obupajo niti v času, ko oziroma če bo prišlo do nove krize in se bodo vrednosti premoženja znižale.

»Razlogi, zaradi katerih je investicija v naložbeno zlato prava izbira – tudi za vas!«

Zaupanje v bančni sistem se je po krizi leta 2008 nepopravljivo omajalo in varčevalce spodbudilo, da nad svojimi finančnimi sredstvi prevzamejo celovit nadzor, predvsem v obdobjih gospodarskih negotovosti in nestabilnosti, ki smo jim priča tudi danes. Ohlajanje gospodarstev in geo-politične napetosti spodbujajo k iskanju zanesljivih sredstev ohranjanja premoženja, izmed katerih je zaradi v nadaljevanju opisanih razlogov investicija v zlato ena varnejših in premissljenih izbir.

ZAŠČITA VAŠEGA PREMOŽENJA

Gospodarske razmere so se kot rezultanta pandemioloških, vojnih in drugih kriz v zadnjih letih poslabšale; življenjski stroški so višji, rast plač zelo počasi dohiteva inflacija, banke so previdne pri dajanju posojil, obrestne mere pa zelo nizke. V teh okoliščinah je potrebno pomisliti na ustrezno razpršitev finančnih sredstev, tudi z investicijo v naložbeno zlato. Znano je, da se ta plemenita kovina že stoletja uporablja kot zavarovanje pred gospodarskimi pojavi, kot so inflacija, deflacija, pretresi na borznih trgih in težave z valutami. Dodaten spodbuden dejavnik za izbiro zlata kot oblike zavarovanja premoženja je nezahtevnost njegove hrambe in prenosa, zaradi česar ima mednarodno priznan sloves priročnega investicijskega sredstva.

Pogosto je rečeno, da slab čas za posedovanje zlata ne obstaja, saj gre za fizično, brezčasno sredstvo, ki ni podvrženo monetarnim politikam nacionalnih vlad ali bank in zatorej zaradi slabega upravljanja ne bo izgubljalo vrednosti, ravno nasprotno. Trenutna nepredvidljiva narava svetovnih gospodarstev in euroobmočja kaže na nadaljnjo dolgoročno moč in naraščanje njegove cene, vendar potencialni dobiček ne bi smel biti glavni razlog za investicijo. Zlato je potrebno obravnavati kot nešpekulacijsko, varno in dolgoročno metodo zaščite in zavarovanja premoženja ter kot edinstven element vašega finančnega portfelja, ki ponuja možnost takojšnje razpršitve tveganja zaradi negotovosti drugih naložb, kot so delnice in valute.

Vas zanima nakup naložbenega zlata? Obiščite Gold Store – enega vodilnih ponudnikov storitev prodaje in odkupa plemenitih kovin najpriznanejših svetovnih kovnic. Na slovenskem trgu smo se uveljavili kot zanesljiv subjekt za naložbe v zlato, ki posluje tako s fizičnimi, kakor tudi pravnimi osebami.

NADZOR NAD UPRAVLJANJEM FINANČNIH SREDSTEV

Lastništvo fizičnih zlatih palic, sicer zelo enostavnih za hitro prodajo in finančno okrepitev, omogoča popoln nadzor nad upravljanjem vaših finančnih sredstev. Namesto, da bi zaupali tretjim osebam in svoj denar predali upraviteljem različnih skladov ali bankam, vam posedovanje fizičnega naložbenega zlata omogoča celovit nadzor, lastništvo in odgovornost nad lastnim premoženjem in prihodnostjo. Ta nadzor celo sega do izbire, kako, kje in kdaj sprostiti vrednost dela ali celotne vrednosti vašega zlatega portfelja s prodajo, ki je hitra in enostavna.

NALOŽBA V ZLATO JE PRIMERNA IZBIRA ZA VSAKOGAR

Znano je, da potrošniki in centralne banke najmočnejših svetovnih gospodarstev prepoznavajo naložbeno zlato kot nepogrešljivo investicijsko sredstvo. Zakaj ga ne bi tudi vi? Investicija v naložbeno zlato ne bo napaka, četudi morebiti menite, da za naložbo v zlato nimate razpoložljivih finančnih sredstev. Analitiki svetujejo, da bi moral vsakdo imeti približno 5–10 odstotkov svojega (večjega ali manjšega) premoženja hranjenega v obliki naložbenega zlata, saj le-to deluje kot ultimativna zaščita pred turbulentnimi gospodarskimi časi, ki jo potrebuje prav vsakdo izmed nas.

MOŽNOST OBROČNEGA NAKUPA

Zlato je stoletja veljalo za naložbo, dostopno le manjšini, medtem ko je sedaj na trgu najti mnoge možnosti obročnega nakupa z varčevanjem v zlato. Ena izmed takšnih je storitev GOLD Plan oziroma personaliziran investicijski načrt, ki ga v podjetju Gold Store priporočamo vsem, ki si želijo z investicijo v naložbeno zlato priznane švicarske kovnice Argor Heraeus zagotoviti finančno varnost zase in za svoje bližnje. Storitev omogoča nakup naložbenega zlata z prilagojenimi mesečnimi vplačili in hkrati daje priložnost, da naložbo prilagodite svojim finančnim zmožnostim in ciljem.

Želite več informacij? Obiščite www.goldstore.si ali nas kontaktirajte na info@goldstore.si in brezplačno telefonsko številko 080/24-28. Naši svetovalci vam bodo z veseljem pomagali!

INVESTIRANJE

Plemenite kovine kot kakovosten zaščitnik premoženja

Povpraševanje po naložbah v plemenite kovine se povečuje, saj so odporne na različne krize.

Barbara Perko

Trenutne razmere za vlaganje v plemenite kovine so po besedah **Petra Slapšaka, direktorja podjetja Elementum**, zelo podobne tistim okoli leta 2007 in 2008. Najprej smo bili v obdobju zelo lepih večletnih donosov na področju vlaganja v nepremičnine in delniške trge, čemur je sledila velika globalna finančna kriza. »Tudi danes lahko opazujemo zaustavljanje predvsem Evropskega gospodarstva, vidimo razpoke v bančnem sektorju. Žal propada druge največje švicarske banke ne moremo smatrati za naključje, prav tako niso bili naključni propadi kar nekaj ameriških bank. Je pa vsekakor presenetila hitrost teh dogodkov. Zaradi nestabilnih geopolitičnih razmer, visoke inflacije in težav finančnih trgov vlagatelj iščejo alternative, kako zaščititi svoje premoženje. V času kriz sta se zlato in srebro vedno izkazala za kvalitetnega zaščitnika premoženja, zato se tudi povpraševanje po teh naložbah v nestabilnih časih povečuje,« pravi Slapšak.

Odporne na različne krize

Plemenite kovine so odporne na različne krize. »Če pogledamo zadnje krize, kot so finančna kriza v prejšnjem desetletju, covid, inflacija in geopolitične nestabilnosti v Ukrajini v zadnjem letu ter še posebej situacije v povezavi s propadom bank v Švici in Ameriki, vidimo, da so plemenite kovine precej odporne na različne krize. Zavedati se moramo, da cene plemenitih

kovin nihajo in da ravno zato ne priporočamo nakupa na kratek rok z namenom špekuliranja, temveč z namenom razpršitve premoženja na srednji do dolgi rok. Kot zanimivost lahko povem, da je povprečna letna donosnost kljub vsem nihanjem v zadnjih 15 letih znašala med 8 % in 9 %. To je pa zelo blizu povprečnega letnega povečanja mase denarja v obtoku s strani petih največjih centralnih bank,« poudarja Peter Slapšak.

Pri nakupu zlatih in srebrnih palic je treba biti pozoren na to, kje so bile narejene in kakšna je čistina.

Ohranjajo vrednost že tisočletja

»Osnovni motiv vlaganja v plemenite kovine je predvsem zaščita premoženja. Ko

govorim o plemenitih kovinah, imam v mislih predvsem investicijsko zlato in srebro v fizični obliki. Prednost tovrstnega vlaganja je predvsem, da gre za realno premoženje, ki ohranja svojo vrednost že tisočletja,« razloži Slapšak in doda: »Kot zanimivost lahko povem, da je evro od svojega začetka leta 1999 izgubil že več kot 85 % kupne moči glede na zlato. Druge prednost je prav tako likvidnost, saj lastnik investicijskih zlatih in srebrnih palic ni vezan na kakršne koli časovne omejitve in lahko svoje plemenite kovine kadarkoli odproda. Zato je tovrstna naložba vedno bolj zanimiva tudi za podjetja, ki v nestabilnih časih potrebujejo naložbe z visoko likvidnostjo. Je pa res, da je zelo pomembno, kakšne zlate in srebrne palice kupujete. Priporočam nakup zlatih in srebrnih palic, ki so proizvedene v kovnicah s statusom 'good delivery' in z najvišjo čistino, torej 999,9/1000 za zlato in 999/1000 za srebro.«

Plemenite kovine so trpežne in trajnostne

Alen Senekovič, direktor podjetja Osmium inštitut Slovenija, je prepričan, da se pomen naložb v plemenite kovine v bodoče ne bo spremenil, »saj vemo, da bo plemenitih kovin nekoč zmanjkalo. Ne glede na to, za katero plemenito kovino gre, bo prišel čas, ko bo ta na voljo le še v majhnih količinah oz. je sploh ne bo več mogoče pridobivati«. Plemenite kovine

Foto: Umicore

so zelo trpežne in trajnostne, hraniti jih je mogoče v skoraj vseh pogojih. Poleg trajnosti imajo tudi ekonomske prednosti, saj, tako Seneković, ponujajo možnosti delne menjave za obstoječe valute.

Poleg najbolj znanih srebra in zlata imajo visoko vrednost tudi platina, paladij, iridij, rodij, rutenij in osmij. Platinoidi (kovine platinske skupine) imajo svoje prednosti, saj se na splošno uporabljajo v različnih industrijah. »Klasična uporaba platine je na primer v katalizatorjih. Manj znana, vendar prav tako pogosta uporaba platine, je v obliki platinastih laboratorijskih lončkov. Po drugi strani pa se bo uporaba platine in rodija v določenih industrijskih panogah, na primer zaradi porasta elektro mobilnosti, verjetno zmanjšala,« napoveduje Seneković, a zaradi tega ne bodo plemenite kovine nič izgubile na uporabnosti. »V povsem novih panogah sta v ospredju predvsem iridij in osmij. Iridij na področju sončnih panelov, osmij pa v veliki meri v draguljarski industriji.«

Osmij je glede na količino daleč najredkejša plemenita kovina. »V zemeljski skorji je na voljo 17 kubičnih metrov zalog osmija in približno le 1 kubični meter se ga lahko kristalizira. S tem velja osmij za zelo donosno plemenito kovino,« pojasnjuje Seneković. »Trg kristalinskega osmija od začetka leta 2023 na področju ekskluzivnih izdelkov izjemno hitro raste,

zlasti zunaj Evrope, in zdi se, da se je v zelo kratkem času podvojil. Če se bo ta trend nadaljeval tudi v prihodnje, bo osmij fantastično opredmeteno sredstvo v skupini plemenitih kovin.«

Med prednostmi plemenitih kovin je tudi možnost delne menjave za obstoječe valute.

Zlato je mogoče unovčiti kjerkoli

»Zlato je bilo in ostaja najmočnejša svetovna valuta,« so prepričani tudi v **Zlatarni Celje**. »Gre za investicijo, ki je neodvisna od vplivov nihanj finančnih trgov in ohranja svojo vrednost. Deluje kot zaščita proti inflaciji. V primerjavi z drugimi valutami ali delnicami zlato vedno ohranja svojo vrednost in kupno moč. Zlato je mednarodna valuta, ki jo lahko unovčite kjerkoli.«

V Zlatarni Celje ponujajo nakup zlatih ploščic različnih kovnic, kot sta Argor Heraus in Münze Österreich, ki imata tako imenovani status dobre dobave (good delivery), in ploščice Zlatarne Celje. Na voljo so v različnih apoenih, naložbeno zlato pa je mogoče kupiti tudi v obliki kovancev.

Omogočajo tudi dolgotrajno varčevanje Zlati korak, ki ga je mogoče prenesti na dediče. Minimalna mesečna vplačila se začnejo že od 40 evrov naprej. Vsa plačila se navezujejo na zlato v fizični obliki,

Foto: Arhiv Osmium inštitut Slovenija

kar pomeni manj tveganja in več nadzora nad upravljanjem lastnih sredstev.

Cene za nakup naložbenega zlata za storitev Zlati korak se oblikujejo na podlagi borzne cene zlata, pri nakupu in prodaji naložbenega zlata so tako fizične kot pravne osebe oproščene plačila davka na dodano vrednost, fizične osebe pa so oproščene tudi plačila davka na kapitalski dobiček. Ker so zlate ploščice, kupljene s storitvijo Zlati korak, last imetnika pogodbe, v primeru stečaja podjetja to zlato ne gre v stečajno maso. ■

Elementum
ZAGOTOVO VEČ

Elementum d.o.o.
Poslovna cona A35
SI-4208 Šenčur

☎ (04) 279 19 90
✉ info@elementum.si
🌐 www.elementum.si

Elementum
7 ZVEZDIC
Privat strategija

Več o strategiji »Elementum
7 zvezdic« si preberite na
www.elementum.si/akademija

BREZPLAČNA ŠTEVILKA

☎ 080 592 009

OPLEMENITITE PREMOŽENJE

Nakup in prodaja
naložbenega zlata
ter srebra z oznako
»good delivery«.

SME EnterPRIZE ZA MALA IN SREDNJE VELIKA PODJETJA – NAGRADNI NATEČAJ ZA BOLJ ZELENO IN BOLJ VKLJUČUJOČE EVROPSKO GOSPODARSTVO

ODLIČNA SPODBUDA ZA ODLIČNE TRAJNOSTNE PRAKSE – ZA PRIHODNOST NOVIH GENERACIJ

EU ima 99,8 % malih in srednje velikih podjetij (MSP), v katerih ustvarja 65 % zaposlenih v zasebnem sektorju. Ta podjetja ustvarijo 52 % dodane vrednosti nefinančnega poslovnega sektorja v EU27.* Vsi ti podatki potrjujejo, da so MSP pomemben steber evropskega gospodarstva. Imajo moč, da vplivajo na celotno gospodarstvo in na prihodnost novih generacij. Pomembna priložnost za njihovo rast in razvoj je trajnostno poslovanje.

K trajnostnemu delovanju in pomoči pri oblikovanju bolj varne in trajnostne prihodnosti je na vsakem koraku pri svojem delovanju trdno zavezana tudi mednarodna Skupina Generali. Prepričani so, da lahko prav MSP glede na svojo moč zagotavljajo dolgoročni trajnostni razvoj, ki omogoča dostop do ključnih virov in priložnosti za gospodarski uspeh ter hitrejše okrevanje tudi v času težjih gospodarskih razmer.

Za trajnostno preobrazbo evropskega gospodarstva

Generali tako v letu 2023 že tretjič zapored na evropskih tleh kot eno izmed svojih strateških trajnostnih pobud organizira nagradni natečaj SME EnterPRIZE za mala in srednje velika podjetja. Preko natečaja spodbuja uvajanje različnih trajnostnih poslovnih praks in modelov v gospodarstvo ter odpira javno razpravo o pomenu trajnostnega poslovanja. Hkrati preko predstavi-

»Preko javne razprave o trajnostni preobrazbi evropskega gospodarstva želimo prispevati k ugotovitvam, kaj lahko širša politična in finančna skupnost storita za podporo malih in srednje velikih podjetij.«

tev že vpeljanih različnih trajnostnih praks in modelov širijo tudi znanje in informacije ter tako k trajnostnemu delovanju spodbujajo ostale podjetnike.

Vanja Hrovat, predsednica uprave Generali zavarovalnice d. d.:

»V našem strateškem načrtu Vseživljenjski partner 24: Spodbujanje rasti smo se zavezali k trajnostnemu delovanju na vseh področjih našega poslovanja. To pomeni, da ob sprejemanju najpomembnejših odločitev vedno premislimo, kakšne posledice ima naše delovanje na okolje in družbo. Ker so mala in srednje velika podjetja steber evropskega gospodarstva, jih želimo spodbuditi k vpeljavi trajnostnih praks, saj vsi vemo, da je to danes edina prava pot.«

SME EnterPRIZE letos prvič v Sloveniji

V letu 2023 bo nagradni natečaj za mala in srednje velika podjetja potekal v desetih evropskih državah: v Avstriji, na Hrvaškem, Češkem, v Franciji, Nemčiji, na Madžarskem, v Italiji, na Portugalskem, v Španiji in tokrat prvič tudi v Sloveniji.

VABLJENA VSA MALA IN SREDNJE VELIKA SLOVENSKA PODJETJA

SODELUJTE PRI TRAJNOSTNI PREOBRAZBI EVROPE IN SE PRIJAVITE NA NAGRADNI NATEČAJ!

- Prijave na natečaj potekajo od **17. 4. 2023 do 17. 5. 2023**.

- Nagrade bodo podeljene v dveh kategorijah: **Pozitiven vpliv na okolje** in **Pozitiven vpliv na zaposlene, družbo in skupnost**.

- Nagrade: **10.000 EUR za zmagovalce in paket poslovnih zavarovanj Generali za drugouvrščene po izboru žirije** (člani so akademski strokovnjaki, podjetniki ter predstavniki medijev in Generalija).

- Podelitev nagrad bo septembra 2023 v Ljubljani ob prisotnosti vseh finalistov nagradnega natečaja.

- **Slovensko podjetje z najboljšo trajnostno poslovno prakso po izboru mednarodne žirije** se bo predstavilo na **evropskem dogodku 25. oktobra v Bruslju**.

- Več na: www.generali.si/sme-enterprize.

Sprejmite povabilo za sodelovanje v nagradnem natečaju SME EnterPRIZE in predstavite svojo trajnostno prakso. Naj vaš poslovni model odmeva v Sloveniji in mednarodno!

Strateška pobuda SME EnterPRIZE je zaživel leta 2021 ob 190. obletnici Generalija in je del Generalijevega strateškega načrta »Vseživljenjski partner 24: Spodbujanje rasti«. Z njegovo pomočjo se Generali usmerja v bolj zeleno in bolj vključujoče gospodarstvo v skladu z evropskimi pobudami. Strateški partner projekta je največje evropsko prostovoljno združenje malih in srednje velikih podjetij - konfederacija European Entrepreneurs CEA-PME.

*Evropska komisija, letno poročilo o evropskih MSP 2021/2022, MSP in okoljska trajnost.

SVET PLEMENITIH KOVIN

Posredovanje pri nakupu in prodaji plemenitih kovin

Brezplačna
hramba

Prodaja in nakup
naložbenega zlata

www.svetplemenitihkovin.si

Tel.: 030 373 135

OKOLJE

Okoljski trajnostni menedžer leta

Gospodarska zbornica Slovenije letos prvič razpisuje nagrado za okoljskega trajnostnega menedžerja. Razpis je objavljen na spletni strani GZS, rok za prijave je 5. maj 2023.

Simona Lesar, GZS, Služba za okolje, podnebje in energijo

Okoljska zakonodaja je ena izmed najkompleksnejših in najobsežnejših materij. Njeno obvladovanje je zahtevno tudi zaradi stalnih sprememb. Okoljske zahteve v podjetjih zato postajajo iz leta v leto zahtevnejše. Evropski zeleni dogovor, prehod v nizkoogljično družbo, nedavno predlagan akt o industriji z neto ničelnimi emisijami, povečanje proizvodnje čistih tehnologij, krožno gospodarstvo, to so teme, ki bodo za to področje v prihodnjih letih prinesle še dodatne nove izzive.

Vloga okoljskih menedžerjev

V Sloveniji okoljski menedžerji v večjih, odgovornih družbah delujejo že vrsto

let. Njihova vloga se veča ter postaja vse bolj zahtevna. Odločilni so pri prepoznavanju okoljskih vidikov in tveganj poslovanja, merijo okoljsko učinkovitost in redno spremljajo kazalnike, opravljajo operativne naloge iz varstva okolja, nastopajo v upravnih postopkih pridobivanja okoljevarstvenih soglasij in dovoljenj, inšpekcijskih zadevah, presojah certifikacijskih hiš, kupcev, dobaviteljev ... Komunicirajo z različnimi javnostmi, med drugim z mediji, stroko, lokalno skupnostjo, zaposlenimi ... Sodelujejo v strateških usmeritvah in investicijskih projektih. Skratka, celovito podpirajo najmanj okoljski steber trajnostnega poslovanja,

nemalokrat pa skrbijo in usmerjajo celovito trajnostno delovanje podjetja.

Zato ta poklic zahteva široka znanja z okoljskega področja, poznavanje tehnologije, energetike, ekonomije, družboslovja ipd. Za dobro opravljanje nalog je nujno nekaj let prakse. Tudi osebnostne lastnosti so pomembne, saj je zahtevano tako individualno kot timsko delo ter močna osebnost, ker gre pogosto za specifične teme, ki deležnikom lahko niso povšeči, a je kljub temu treba jasno zagovarjati strokovna stališča.

GZS želi z nagrado povečati prepoznavnost in veljavo okoljskih trajnostnih menedžerjev.

Razpis za okoljskega trajnostnega menedžerja

Služba za varstvo okolja (zdaj Služba za okolje, podnebje in energijo) pri GZS v več kot dvajsetih letih svojega delovanja skrbi za strokovne tematike in povezovanje. Izmenjava informacij je za okoljske strokovnjake zelo pomembna, saj v marsikaterem podjetju ni celovitih tovrstnih služb. Ker že vsa leta spremljamo razvoj tega poklica, smo se odločili, da mu damo širši glas in pomen z nagrado za okoljskega trajnostnega menedžerja. Razpis je objavljen na spletni strani GZS, prijave so možne do 5. 5. 2023. Prijavite se! Slavnostna podelitev nagrade bo na okoljskem dnevu gospodarstva, 31. 5. 2023 na Brdu pri Kranju. ■

Foto: Miha Goršič

Kdo bo prvi prejemnik nagrade za okoljskega trajnostnega menedžerja?

SCHNEIDER ELECTRIC

Danes vemo, kako zmanjšati izgube vode

V segmentu vodne oskrbe in odpadnih vod se soočamo z različnimi izzivi, ki od nas zahtevajo boljše upravljanje z vodnimi viri. Naraščujoče povpraševanje po vodni oskrbi, obstoječa stara infrastruktura ter višje cene električne energije pri upravljanju nas silijo k digitalni preobrazbi celotnega sistema. Z digitalno preobrazbo se odpirajo nove storitve, dodatna delovna mesta in racionalizacija poslovanja ter povečanje učinkovitosti.

Prvi pristop k digitalni transformaciji se mogoče na začetku zdi zahteven in stroškovno neuresničljiv projekt, vendar so dokazano podjetja, ki so dovolj zgodaj aplicirala digitalizacijo v njihovem poslovanju s precej boljšimi rezultati od konkurence. Na letni ravni so prihranki pri porabi energije tudi do 30 - odstotni. Čistilne naprave in omrežja za distribucijo vode so izboljšala operativno (OPEX) učinkovitost do 25 - odstotkov, medtem ko so se skupni stroški lastništva zmanjšali za 20 - odstotkov v primerjavi s klasičnim upravljanjem.

Digitalna preobrazba – kako?

Za podjetja, ki želijo izpeljati digitalno preobrazbo in pospešiti zeleni prehod, **Gregor Pirc, inženir industrijske avtomatizacije v Schneider Electric** svetuje izdelavo časovnice, po kateri bi izvedli kratkoročne in dolgoročne zelene korake v smeri digitalizacije podjetja.

- V **enem mesecu** – opredeliti področja, kjer so stroški vzdrževanja in obratovanja visoki, zabeležiti kje so večje izgube v sistemu, preveriti kje se lahko dobavne roke za projekte skrajša.

- V **šestih** mesecih – raziskati vire dodatnega financiranja in začetek ustanavljanja v funkcionalni ekipi notranjih

strokovnjakov, ki bi izvedli projekt digitalizacije.

- V **enem** letu – Implementacija pilotnega projekta oziroma rešitve na digitalni platformi z uporabo nove sodobne programske opreme in aplikacij. Dodatne meritve in senzorika na izbranih delih omrežja. Primerjava stroškov obratovanja med pilotnim projektom in standardno upravljanim projektom.

Rešitev "Smart Water"

Schneider Electric Smart Water rešitve omogočajo doseganje znatnih prihrankov energije z izboljšanjem učinkovitosti ključnih procesov, kot so pridobivanje, čiščenje in transport vode. Zaradi vpogleda podatkov **Smart Water** omogoča nadzor stanja oskrbe z vodo in odvodnjavanja v realnem času, hkrati pa lahko odkrivamo odstopanja pretoka ter tlaka in okvare v sistemu ter opremi. Schneider Electric vizija gleda še dlje, saj želi narediti sektor ne samo učinkovitejši, ampak tudi varnejši in bolj zanesljiv, z združevanjem inteligentnega upravljanja nadzorov procesov in virov. Donosnost naložb (ROI) v digitalizacijo je po besedah **Gregorja Pirca** lahko kratka – do dve leti, zato je pomembno, da s predhodnim izobraževanjem in pravi partnerjem lahko digitalne tehnologije prinesejo številne koristi.

Uspeh zahteva spremembo miselnega načrta

Britanska komunalna podjetja so precej napredna pri uporabi novih tehnologij. Skupaj so izvedla načrt, da bodo v tem segmentu do leta 2030 imela neto ničelni izpust emisij ogljika. Čeprav vsako podjetje upravlja svojo regijo, nameravajo s skupnimi prizadevanji zmanjšati emisije

Gregor Pirc, inženir industrijske avtomatizacije v Schneider Electric

toplogrednih plinov za 10 milijonov ton. Na drugi strani pa je cena vode v Italiji odvisna od regije ali občine in je neposredno vezana na poslovanje podjetja z vodno oskrbo. Če je kakovost vode, vsebnost CO², čistost in izgube pod določenimi zahtevami, to hitro vpliva na ceno, ki bo nižja, ter finančni prilivi podjetja posledično slabši. Zato pa imajo različni sistemi, ki omogočajo dvig kvalitete oskrbe, z vpeljavo digitalizacije, dolgoročno sposobnost spodbujanja konkurence z vpeljavo digitalizacije in vplivajo na izboljšanje kvalitete vodne oskrbe.

www.se.com/si

Schneider
Electric

ZELENE TEHNOLOGIJE

Evropski okvir za zeleni prehod

Neto ničelne tehnologije so se znašle v središču močnih globalnih geostrateških interesov, okoli katerih se je razvila svetovna tekma za vodilno vlogo pri njihovi proizvodnji.

Antonija Božič Cerar, GZS, Služba za okolje, podnebje in energijo

ZDA bodo do leta 2030 neto ničelnim tehnologijam namenile 360 milijard dolarjev, Japonska 140 milijard evrov, načrte za tovrstne naložbe so pripravile še Indija, Združeno Kraljestvo, Kanada, če omenimo le nekaj držav s tovrstnimi pobudami.

Za ohranitev konkurenčnosti svojega gospodarstva mora Evropa ukrepati hitro, z enotnim pristopom na osnovi uredb EU, ki veljajo neposredno v državah članicah ob sprejetju.

Cilj: čisti, cenovno dostopni in zanesljivi viri energije za vse prebivalce EU

Zakonodaja namenja največjo podporo tehnologijam, ki pripomorejo k doseganju začrtanih podnebnih in energetskih ciljev EU do 2030. Poudarek je tako na energijski učinkovitosti in nizkoogljičnih rešitvah s cilji vgradnje 600 GW zmogljivosti solarne fotovoltaike do 2025, podvojitve proizvodnje toplotnih črpalk in proizvodnjo 10 milijonov ton domačega vodika iz obnovljivih virov do 2030 ter občutnega povečanja proizvodnje biometana, zajemanja in skladiščenja CO₂, kjer na bi do 2030 v EU letno skladiščili 50 Mt CO₂.

Čeprav zakonodaja še ni niti sprejeta, naj bi države članice že v nacionalnih energetsko podnebnih načrtih za obdobje 2021-2030, ki jih morajo oddati sredi junija letos, dodale že opis svojih ciljev in politik v podporo tej industriji. Cilj ni le dekarbonizacija industrije, ampak tudi dostop

do čistih, cenovno dostopnih zanesljivih virov energije prebivalcem EU.

Za preizkušanje inovativnih neto ničelnih tehnologij so predvideni t. i. zakonodajni peskovniki.

Neto ničelne tehnologije so opredeljene glede na raven tehnološke razvitosti, na njihov prispevek k dekarbonizaciji in konkurenčnosti ter glede na tveganja, povezana z zanesljivostjo oskrbe. Zajemajo tehnologije obnovljivih virov

energije, zmogljivosti za skladiščenje toplote in elektrike, toplotne črpalke, tehnologije omrežja, obnovljiva goriva iz nebioloških virov, trajnostne tehnologije alternativnih goriv, elektrolizatorje in gorivne celice, napredno proizvodnjo energije iz nuklearnih procesov, manjše modularne reaktorje, zajemanje ogljika in njegovo uporabo ter tehnologije skladiščenja ogljika in tehnologije energetske učinkovitosti energetskih sistemov. Obsegajo končne proizvode, specifične komponente in naprave, ki

se prvenstveno uporabljajo za proizvodnjo teh izdelkov.

Enoten postopek pridobivanja dovoljenj

Za projekte, posredno in neposredno povezane z neto ničelnimi tehnologijami, je predviden enoten postopek pridobivanja dovoljenj. Države članice morajo določiti pristojni nacionalni organ kot enotno vstopno oz. kontaktno točko, ki bo usklajevala in podprla investitorje pri pridobivanju dovoljenj ter jih usmerjala z javno dostopnimi informacijami. Vso potrebno dokumentacijo bodo lahko investitorji oddali v digitalni obliki, ne glede na to, v kateri državi ta dovoljenja pridobivajo.

Določena so posebna merila za izbor in implementacijo strateških projektov, glede na njihov prispevek k tehnološki in industrijski odpornosti energetskega sistema unije in konkurenčnosti oskrbovalne verige proizvodnje; s posebno vlogo strateških in kritičnih surovin v tej proizvodnji.

Od primera do primera lahko pristojni organ oceni in odloči, da javni interes, ki mu projekt služi, prevlada nad javnim interesom, ki izhaja iz varovanja narave in okolja, seveda pod pogojem, da je skladen z evropsko zakonodajo z vidika izpustov emisij v vode in zrak ter z zahtevami biološke raznovrstnosti. Strateški neto ničelni projekti bodo prioritetni, s

pospešenimi postopki izdaje dovoljenj v skladu z nacionalno in skupno zakonodajo EU, in s predvidljivimi časovnimi okviri za pridobitev dovoljenj.

EU je odvisna od uvoza velikega števila kritičnih surovin, s premikom k obnovljivim virom energije in digitalizacijo gospodarstva se bo povpraševanje po teh materialih še močno povečalo.

Uredba predlaga, naj države članice vzpostavijo možnost posebnega enostavnejšega postopka za urejanje nesoglasij in nasprotujočih si mnenj ob pridobivanju dovoljenj v izogib dolgotrajnim sodnim postopkom. Postopki pridobivanja bolj zahtevnih dovoljenj naj ne bi trajali dlje kot 24 mesecev tudi v primerih morebitne zahteve po izvedbi presoje vplivov na okolje.

Več možnosti financiranja

Enotni postopki izdaje dovoljenj naj bi imeli ugoden vpliv na razpoložljivost financiranja. Obstoječi nepredvidljivi, zapleteni in velikokrat tudi izjemno dolgi postopki izdaje dovoljenj na nacionalnih nivojih spodkopavajo investicije prav zaradi povečanih tveganj financiranja.

Uredba predvideva več možnosti financiranja – od evropskega instrumenta InvestEU do novega sklada suverenosti

za inovacije. Pozornost je namenjena oblikovanju trgov in spodbujanju povpraševanja po neto ničelnih tehnologijah z javnimi naročili, ki bodo morala v izboru upoštevati merila trajnosti in odpornosti. Projekti so usklajeni s pogoji taksonomije.

Kadri bodo odigrali pomembno vlogo. Predvideni so ukrepi za prekvalifikacijo kadrov in dopolnitev obstoječih kvalifikacij v skladu z zahtevami neto ničelnih industrij, z aktivacijo žensk in mladih, ki se ne šolajo, niso zaposleni in se še ne usposablajo.

Za preizkušanje inovativnih neto ničelnih tehnologij so predvideni t. i. zakonodajni peskovniki, ki bodo namenjeni preizkušanju inovativnih tehnologij v kontroliranem okolju za omejen čas.

Kritične in strateške surovine ter komponente

Na področju neto ničelnih tehnologij bo treba upoštevati celo oskrbovalno verigo, ki jo ta industrija potrebuje za tovrstno proizvodnjo, vključno z zahtevanimi kritičnimi in strateškimi surovinami in komponentami. Uredbo o industriji neto ničelnih tehnologij v ta namen dopolnjuje posebna uredba o strateških in kritičnih surovinah z merili za strateške in kritične surovine ter seznam le-teh.

Surovine so na začetku vseh industrijskih vrednostnih verig. Kritične surovine so nepogrešljivi vhodni materiali za široko paleto strateških sektorjev od obnovljivih

STADLER®

Tehnologija vaše prihodnosti

KROŽNO GOSPODARSTVO

V krožnem gospodarstvu je recikliranje bistvenega pomena za našo generacijo in bo ključnega pomena za naslednje generacije.

Osnovna kompetenca podjetja STADLER je ponuditi najsodobnejše sortirnice na ključ z garancijo visokih stopenj čistosti končnih frakcij.

Lahko se zanesete na nas. Ustvarjajmo krožno gospodarstvo skupaj.

STADLER: Skupaj za čistejši svet!

STADLER Anlagenbau GmbH

+49 7584 9226-0
info@w-stadler.de
www.willystadler.si

virov energije, digitalnih tehnologij, do vesoljskih in obrambnih sektorjev in zdravstva. EU je odvisna od uvoza velikega števila kritičnih surovin, za svoje potrebe pridobiva na primer kar 97 % magnezija iz Kitajske, rafinacija elementov redke zemlje, ki se uporabljajo v stalnih magnetih, poteka le na Kitajskem; 63 % kobalta, ki se uporablja v baterijah, prihaja iz Konga, 60 % kobalta rafinirajo na Kitajskem. S premikom k obnovljivim virom energije in digitalizacijo gospodarstva se bo povpraševanje po teh materialih še močno povečalo (na primer povpraševanje po litiju naj bi se povečalo 89- do 2050-krat).

Zakonodaja na področju odpadkov ne podpira krožnosti kritičnih materialov ali razvoj trga sekundarnih surovin. Uredba o kritičnih in strateških surovinah zato uvaja večjo krožnost in trajnost pri upravljanju s kritičnimi in strateškimi materiali. Obvezno podajanje digitalnih informacij o vgrajenih trajnih magnetih v izdelkih, ki se uporabljajo v gospodarstvu in široki potrošnji, spremljanje zalog kritičnih in strateških materialov na ravni EU,

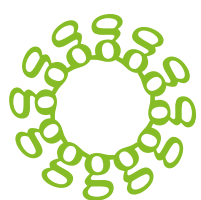

Foto: Depositphotos

Zakonodaja na področju odpadkov ne podpira krožnosti kritičnih materialov ali razvoja trga sekundarnih surovin.

izboljšana krožnost z obveznim deležem nekaterih recikliranih materialov v novih proizvodih ter sheme za certificiranje trajnostnega upravljanja na osnovi okoljskih

odtisov materialov in proizvodov bodo poleg ugodnega vpliva na gospodarstvo zagotovile izboljšano obvladovanje snovnih tokov in okoljskih vplivov. ■

Okoljski dan gospodarstva

22. OKOLJSKI DAN GOSPODARSTVA

Letošnji okoljski dan z naslovom »podatki + digitalizacija = sledljivost« bo potekal v sredo, 31. maja 2023, v Kongresnem centru na Brdu pri Kranju.

Celodnevni dogodek bo v prvem delu, na dopoldanski strokovni konferenci, v središče postavil pomembnost priprave pravih, preverljivih in verodostojnih okoljskih podatkov in kazalnikov v podjetjih.

Za skladnost z zakonodajo, ustrezno ravnanje z okoljem in tudi pripravo podatkov, ki jih podjetja z vidika poslovanja okolja predstavljajo različnim javnostim, v veliki meri skrbijo okoljski trajnostni menedžerji, pooblaščenca varstva okolja oziroma skrbniki okolja v podjetjih. Njihovi vlogi bo posvečena popoldanska okrogla miza, sledila bo podelitev priznanja za najboljšega okoljskega trajnostnega menedžerja. Slednji bo izbran na prvem natečaju GZS za okoljskega trajnostnega menedžerja 2023.

Dogodek bo brezplačen. Rezervirajte si čas in spremljajte objave. Sodelujte na natečaju, še posebej tisti, ki ste naši dolgoletni, redni udeleženci okoljskega dne gospodarstva!

Vljudno vabljeni!

Vaša ekipa 22. okoljskega dne

EKSTERA, D.O.O.

Pletejo mrežo krožnega gospodarjenja

Socialni projekt Krožna forma viva in naravi prijazen Matterra Mug sodita med povezovalne projekte koroških podjetij.

V prevaljski Eksteri že četrto stoletje razvijajo model krožnega gospodarstva, ki podjetjem, ki so vanj vključena, krepi konkurenčno moč.

Vse dejavnosti Ekstere so povezane s surovinami, odpadki in transformacijo obojega v modele krožnega gospodarstva. Del njihovega proizvodnega programa so tudi izdelki za reciklažo odpadkov, s svojimi partnerji pa vzpostavljajo nove, inovativne modele krožnega gospodarstva za zagotovitev trajnostnega gospodarjenja in ravnanja z odpadki oziroma ostanki materialov ali surovin. Usmerjeni so tudi v iskanje najboljših rešitev za zmanjšanje nastajanja odpadkov.

Stavijo na inovativnost

Korenine Ekstere segajo v leto 1998, ko je Jure Naglič stopil na pot samostojnega podjetništva, družbo Ekstera, d. o. o., pa je ustanovil leta 2009. Danes zaposluje 14 ljudi. »Po načelih krožnega gospodarstva delujemo in živimo že od samega začetka,« poudarja Naglič.

V Eksteri stavijo na inovativnost, znanje in unikatnost. V ta namen so ustanovili lastno razvojno skupino. »Nenehno iščemo nove inovativne rešitve,« razlaga sogovornik.

Zapisani unikatnim rešitvam

Na inovativnosti in drugačnih rešitvah tudi gradijo konkurenčne prednosti. Ob tem Jure Naglič dodaja, da mu je nekdanji vodja in vzornik, danes pa sodelavec (ob Nagličevi nevsakdanji potezi v podjetju) na vprašanje, ali ravna pravilno, odgovoril, da s strojniškim priročnikom ni še nihče premagal konkurentov in da naj s svojim načinom razmišljanja in delovanja nadaljuje. »Tega se držim še danes, saj sem prepričan, da gre za zmagovito kombinacijo,« razlaga sogovornik.

Lotevali so se izzivov, ki se jih ni nihče

V Eksteri so se na svoji poti lotili vsakega projekta, ki sem ji je ponudil. Praviloma je šlo za projekte, ki se jih drugi niso želeli lotiti in jih dvignili na stopnjo, da so bili ekonomsko upravičeni in bi ustvarjali dodano vrednost. Za to pa so morali spremeniti tržni krog materialov in izdelkov. Treba je bilo izdelati nove tehnologije, za številne tudi lastne stroje.

Z delovanjem po načelih krožnega gospodarstva tudi krepijo konkurenčnost svojih strank. Da lahko ti uporabljene materiale, ki so zanje že bili odpadki, spet uporabijo kot surovine.

Vodilni v svoji regiji

V Eksteri krepijo zavedanje o pomenu krožnega gospodarstva med koroškimi podjetji in tudi v celotni družbi. Na tem področju imajo na območju Koroške že od začetka svojega delovanja pionirsko in danes tudi vodilno vlogo. V ta namen so ustvarili mrežo med podjetji, ki delujejo po načelih krožnega gospodarstva. Ob tem pa Jure Naglič pravi, da se zavedanje o pomenu krožnega gospodarstva, tako na Koroškem kot v Sloveniji, sicer povečuje, a pri projektih kot ključni merili še vedno prevladujeta ekonomičnost in donosnost.

Tudi v prihodnje se bodo v Eksteri trudili v svoj model krožnega gospodarstva povezati čim več podjetij. Ob tem želijo dosegati vzorne okoljske odtise ob zagotavljanju ustrezne ekonomičnosti in povečevati konkurenčnost. Ohranjati nameravajo tudi 10-odstotno letno rast podjetja.

info@EKSTERA.si

KADRI

Kompetence za prehod v industrijo 4.0

Kadrovski strokovnjaki v podjetju morajo načrtovati razvoj kompetenc v skladu z industrijo 4.0, ki bo močno vplivala na delovna mesta, zahteve za zaposlovanje in potrebe po kvalifikacijah oziroma mikro dokazilih.

Ines Gergorič, GZS, Strateški razvoj

Načrtovanje razvoja kompetenc zaposlenih v skladu z industrijo 4.0 je ključno za prihodnost podjetij in zaposlenih. Potrebno je vlaganje v izobraževanje in usposabljanje zaposlenih, da bodo lahko učinkovito opravljali delo v novem okolju ter se hitro prilagajali spremembam. To bo vodilo do boljšega razvoja kariere zaposlenih, uspešnejšega delovanja podjetja in konkurenčne prednosti na trgu.

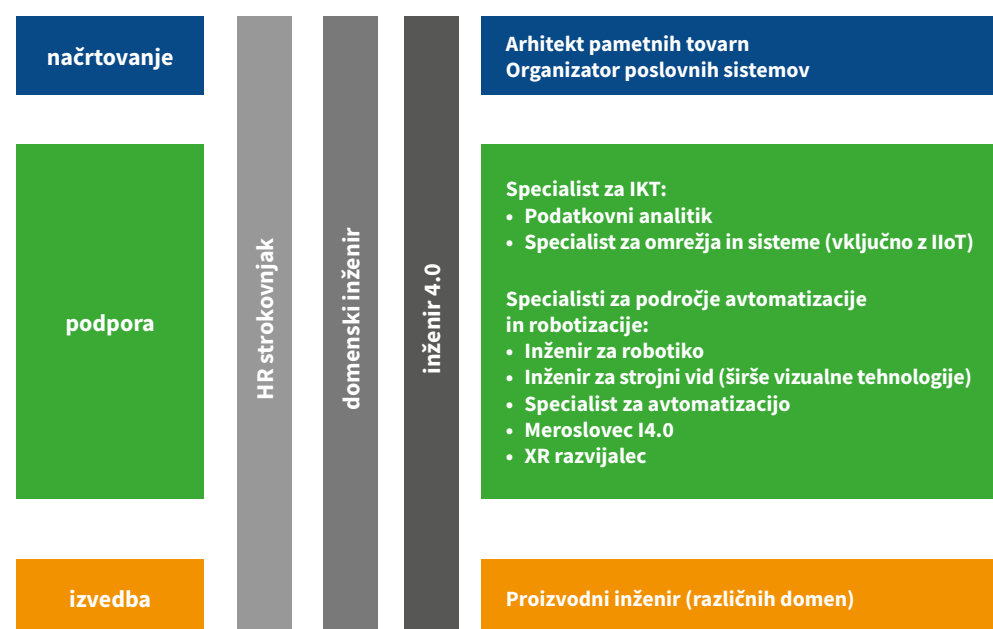
Ker se delovna mesta spreminjajo s tehnologijami četrte industrijske revolucije, moramo do leta 2030 prekvalificirati več kot milijardo ljudi.

Industrija 4.0 se osredotoča na uporabo naprednih tehnologij, kot so umetna inteligenca, internet stvari, avtomatizacija in robotizacija. Delo v industriji 4.0 zahteva strokovnjake z znanjem in sposobnostjo za obvladovanje teh tehnologij ter za njihovo nadgradnjo in razvoj. Kompetentni strokovnjaki lahko prispevajo k večji produktivnosti podjetja, znižanju stroškov, izboljšanju kakovosti in pospešitvi inovacij. Poleg tega so kompetence prihodnosti, kot so kreativnost, inovativnost, timsko delo, kritično razmišljanje in reševanje problemov, ključne za uspeh v industriji 4.0, saj lahko podjetjem pomagajo pri razvoju novih izdelkov, storitev in poslovnih modelov.

Specializirana znanja in prečne kompetence

V okviru Strateško razvojnega inovacijskega partnerstva Tovarne prihodnosti (SRIP ToP) so bile znotraj področja razvoja človeških virov napovedane potrebe po profilih in kompetencah za prehod v industrijo 4.0. Na diagramu so predstavljeni opredeljeni profili, razvrščeni skozi prizmo faz načrtovanja prehoda v industrijo 4.0, podpore in izvedbe ter tisti, ki so prečno umeščeni in v vsaki fazi omogočajo prehod v industrijo 4.0.

Poleg specializiranih znanj za opredeljene profile so pomembne tudi kompetence, ki so skupne vsem profilom in so pomembne za uspešno delo v različnih vlogah in industrijah ter so pogosto prenosljive. Gre za prečne kompetence, kot so: razumevanje osnov kibernetike varnosti, poznavanje AI tehnologij, poznavanje in uporaba operacijskega sistema Linux, programiranje, delo s podatki v oblaku, poznavanje namenskosti in zmožnosti XR tehnologije, poznavanje mrežnih sistemov, razumevanje

Shema prikazuje profile, potrebne za prehod v industrijo 4.0., glede na različne faze ter prečno umeščene profile, pomembne za delo v različnih vlogah in industrijah.

koncepta trajnosti, spremljanje tehnoloških trendov, identifikacija potreb naročnika, komunikacija z naročniki za potrebe projektov razvoja sistema, inoviranje, sposobnost reševanja kompleksnih problemov, sistemsko razmišljanje in upravljanje s projekti.

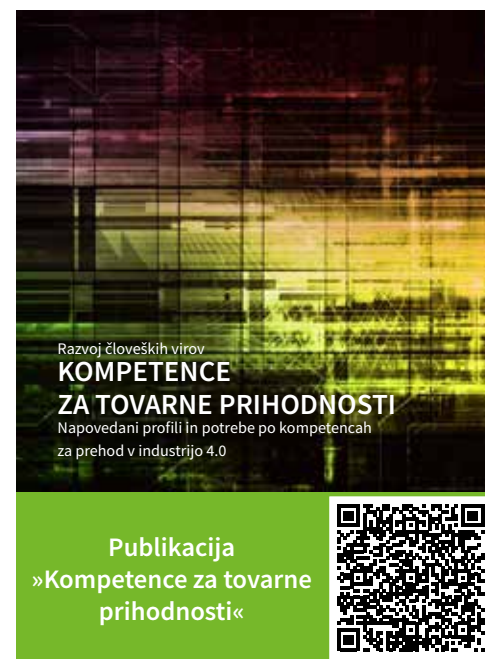
»Power« in strokovne kompetence bodo skupaj ključne za uspeh v industriji 4.0 in za konkurenčnost podjetja.

Pomen »Power« kompetenc

Tudi »power« kompetence so pomembne za uspeh v industriji 4.0, saj spremenjen način dela zahteva še več agilnosti, kreativnosti, inovativnosti ter sposobnosti učenja skozi vse življenje. Industrija 4.0 zahteva več avtomatizacije in digitalizacije procesov, zato bodo nekatere naloge avtomatizirane. Večina delovnih mest se bo osredotočala na naloge,

ki jih ni mogoče avtomatizirati, na primer vodenje projektov, sodelovanje s strankami, vodenje timov, reševanje problemov, ustvarjanje novih idej ... Zato bodo »power« kompetence postale še pomembnejše za uspeh v industriji 4.0 in za prihodnost.

Prihodnost zahteva proaktivne in kreativne ljudi, ki so sposobni delati v timih in se prilagajati novim situacijam in tehnologijam. To pomeni, da bodo tisti z odličnimi »power« kompetencami, kot so komunikacijske spretnosti, vodenje, kritično razmišljanje, reševanje problemov, empatija, sposobnost učenja in prilaganja, prispevali k ustvarjanju dodane vrednosti. Pomembne so tudi kompetence na področju upravljanja velikih količin podatkov, umetne inteligence, virtualne resničnosti in avtomatizacije, zato bodo tisti z močnimi tehničnimi, tehnološkimi kompetencami in sposobnostjo hitrega učenja vseh teh novih tehnologij imeli veliko prednost. ■

Publikacija
»Kompetence za tovarne prihodnosti«

Svetovni dan intelektualne lastnine letos posvečen ženskam

Ustvarjalke in inovatorke pomembno sooblikujejo skupno prihodnost

26. aprila države članice Svetovne organizacije za intelektualno lastnino (WIPO) obeležujemo **svetovni dan intelektualne lastnine**. V okviru letošnje teme so v ospredje postavljene ženske in njihov prispevek h kulturnemu in gospodarskemu razvoju ter napredku družbe kot celote. Svetovna kampanja opozarja na prepreke, s katerimi se ženske soočajo pri varovanju svoje intelektualne lastnine (IL), in spodbuja razvoj bolj vključujočih ekosistemov IL. WIPO med ovirami izpostavlja predvsem splošno pomanjkanje znanja o IL ter slabši dostop do mentorstva in finančnih sredstev, soočanje s stereotipi in breme skrbi za družino.

Pravice IL prinašajo številne prednosti (na primer: krepitev prepoznavnosti in ugleda, konkurenčno prednost na trgu, večjo pravno varnost, možnost preprečevanja ponarejanja in piratstva ter dodatni vir prihodka od licenciranja in franšiziranja) in imajo ključno vlogo pri spodbujanju inovacij. Prav zato so dostopni podatki o deležu žensk med imetniki pravic IL skrb vzbujajoči. WIPO poroča, da so ženske izumile le 16,2 % tehnologij, za katere so bile leta 2022 vložene patentne prijave v skladu s Pogodbo o sodelovanju na področju patentov (PCT). Delež se z leti sicer rahlo viša, a pri sedanji stopnji rasti bo enakost spolov dosežena šele leta 2064.

Podatki raziskave Evropskega patentnega urada prav tako opozarjajo, da ženske predstavljajo le 13,2 % evropskih izumiteljev, navedenih v patentnih prijavih, Slovenija pa se s 17,4 % uvršča nekoliko nad evropsko povprečje.

Ženske pomembno prispevajo k razvoju umetnosti in znanosti, z varovanjem svoje IL pa bi lahko izkoristile prednosti, ki jih pravice IL nudijo, ter v še večji meri pomembno sooblikovale skupno prihodnost. Prav zato se na Uradu RS za intelektualno

lastnino z različnimi aktivnostmi pridružujemo kampanji ob svetovnem dnevu IL. V počastitev zgodovinskih dosežkov slovenskih ustvarjalok in obenem širjenju poznavanja pravic IL smo pripravili brošuro »Slovenske ustvarjalke ter avtorska in sorodne pravice«. V spletni verziji bo na spletni strani urada www.uil.gov.si premiero doživela 26. aprila. Vabimo vas, da jo na svetovni dan IL prelistate.

URAD
REPUBLIKE
SLOVENIJE
ZA *intelektualna*
LASTNINO

Ob svetovnem dnevu intelektualne lastnine
vas vabimo na spletno predavanje
Osnove intelektualne lastnine

Osrednja tema letošnjega svetovnega dneva intelektualne lastnine bodo ženske ustvarjalke, izumiteljice in podjetnice. Potekal bo pod sloganom "Ženske in intelektualna lastnina: pospeševanje inovativnosti in ustvarjalnosti".

20. aprila 2023 ob 14. uri
Obvezne prijave do 18. aprila

#WorldIPday

TRENDI

Umetna inteligenca s humanističnim pristopom

Umetna inteligenca (UI) ima vse večji pomen za družbo in vpliva na različna področja našega življenja, vključno z medicino, izobraževanjem, poslovanjem, varnostjo, prometom in zabavo. Velik vpliv ima tudi na trg dela in na karijerne poti posameznikov ter delovanje kadrovske službe.

Ines Gergorič, GZS, Strateški razvoj

Orodja UI bodo vplivala na področja optimizacije procesov, analize podatkov, personalizacije izobraževanja in usposabljanja ter razvoja zaposlenih in tudi na zmanjšanje napak in pristranskosti (v odvisnosti od vhodnih podatkov).

Uporaba umetne inteligence bo vsekakor spremenila zemljevid trga dela.

Analiza trga dela in načrtovanje kariernih poti

Vpliv UI bo občuten na vseh področjih trga dela – od analize, zapolnjevanja nastalih vrzeli, svetovanja in sprejemanja odločitev do vodenja karier. UI se lahko uporabi za analizo trga dela in posledično z identifikacijo povpraševanja po določenih kompetencah, potrebnih za razvoj kariernih poti zaposlenih in za delovanje gospodarstva. Zaradi avtomatizacije delovnih mest in uporabe UI za rutinske in ponavljajoče se procese bo le-ta zamenjala ljudi na določenih delovnih mestih. To pomeni, da bodo nekatera postala odvečna, hkrati pa se bodo pojavile nove priložnosti in potrebe po razvoju novih kompetenc. UI je lahko tudi v funkciji virtualnega mentorja, ki zaposlenim in iskalcem zaposlitve svetuje pri kariernem

razvoju in jim nudi uporabne nasvete. Orodja umetne inteligence prispevajo k učinkovitejšim postopkom zaposlovanja, omogočajo samodejno pregledovanje življenjepisov in prepoznavanje ključnih kandidatov za delovna mesta. Te prednosti lahko vodijo k uresničevanju cilja, da imamo prave ljudi na pravih delovnih mestih, bolj individualizirane in prilagojene karijerne poti.

Uporaba umetne inteligence bo vsekakor spremenila zemljevid trga dela, hkrati bo omogočala njegovo bolj učinkovito krmljenje in soočanje z novimi izzivi.

Za bolj hitre in učinkovite kadrovske procese

UI bo imela vpliv tudi na optimizacijo procesov na področju upravljanja s človeškimi viri v podjetju – od selekcije kadrov, »on-boardinga«, identifikacije in razvoja talentov preko ocenjevanja učinkovitosti do »off-boardinga«, kot tudi spodbujanja zavzetosti zaposlenih, načrtovanja nasledstev in oblikovanja organizacijske kulture, če naštejemo le nekatere.

Uporaba orodij UI lahko prispeva k zmanjšanju napak in pristranosti v kadrovskih procesih, na primer pri izbiri kandidatov na podlagi njihovih resničnih kompetenc, ne pa na podlagi subjektivnih predpostavk ali osebnih preferenc. Z

uporabo naprednih podatkovnih modelov lahko z UI napovedujemo, kateri zaposleni bodo najbolj uspešni na določenem delovnem mestu. Podatki o zaposlenih, kot so njihove kompetence, izkušnje, interesi in uspehi, so lahko dobra podlaga za načrtovanje ustreznih kariernih poti in razvojnih priložnosti ter prilagojenih izobraževalnih programov za zaposlene, tako da razvijajo tiste kompetence, ki jih potrebujejo za prihodnost, v duhu vseživljenjskega učenja.

Z večjo uporabo umetne inteligence se bodo pojavile nove potrebe in izzivi na področju upravljanja s človeškimi viri.

Kadrovikom bodo orodja UI v funkciji pomoči pri odločanju in upravljanju s človeškimi viri omogočila, da svoje delo opravljajo bolj učinkovito in hitro. Tako se bodo lahko posvetili strateškim aktivnostim in ustvarjanju ugodne organizacijske kulture podjetja.

Pasti umetne inteligence

Vendar ni vse zlato, kar se sveti. Uporaba umetne inteligence ob pozitivnih prinaša tudi negativne učinke za družbo. Upoštevati je treba morebitne pasti in nevarnosti, ki jih lahko ima UI na trg dela, kot so:

- brezposelnost: ena od glavnih skrbi je, da bo uporaba umetne inteligence vodila do povečanja brezposelnosti, saj lahko AI nadomesti delovna mesta, kar bi lahko imelo resne socialne in ekonomske posledice;
- povečanje razlik: če bodo samo nekateri imeli dostop do najnovejših tehnologij umetne inteligence, se lahko razlike med bogatimi in revnimi še povečajo;
- etika: uporaba umetne inteligence postavlja izzive za področje etike in varovanja zasebnosti. Pomembno je, da se UI uporablja na etičen in transparenten način, da se preprečijo diskriminacija, kršenje zasebnosti in zlorabe;
- odvisnost od UI: obstaja tudi nevarnost, da postanemo odvisni od umetne inteligence in se zanašamo, da bo sprejemala pomembne odločitve. To bi lahko zmanjšalo našo sposobnost lastne presoje in samostojnega sprejemanja odločitev;
- kibernetični napadi: UI lahko predstavlja tudi ranljivost za napade kibernetičnih kriminalcev. Če so sistemi umetne inteligence slabše zavarovani, jih lahko kriminalci izkoristijo in povzročijo škodo.

Zaradi omenjenih pasti je pomembno, da uporabo orodij in tehnologij UI vedno spremljamo s kritično presojo in se zavedamo njihovih omejitev ter morebitnih nevarnosti. Potrebno bo razviti politike in ukrepe, ki bodo zagotavljali socialno in podatkovno varnost ter podporo ljudem, ki jih bodo spremembe najbolj prizadele.

Z večjo uporabo umetne inteligence se bodo pojavile nove potrebe in izzivi na področju upravljanja s človeškimi viri, hkrati pa tudi nove priložnosti in novi načini dela, ki bodo pomagali izboljšati učinkovitost in produktivnost. Potrebno pa bo tudi učinkovito upravljanje z novimi izzivi in prilagajanje načinov dela trendom. Vsekakor je pomembno, da se omenjene pasti in nevarnosti obravnavajo pri razvoju in uporabi umetne inteligence, da se preprečijo morebitni negativni učinki na družbo in ljudi.

Čas bo pokazal, ali bomo uporabljali ali zlorabljali orodja UI. ■

ČLANSTVO GZS

Novi člani o razlogih za pridružitve

Gospodarska zbornica Slovenije je tudi v zadnjem obdobju pridobila nove člane. Kaj jih je navedlo k včlanitvi?

Tanja Jamnik, GZS

POSTim d.o.o., novi član GZS - Zbornice elektronske in elektroindustrije

»Uspeh slovenskega gospodarstva sloni na prodornosti, agilnosti in kvaliteti ponudbe v internacionalizaciji poslovanja. K uspehu prispeva tudi naše podjetje z ustrezno podporo pri digitalizaciji, avtomatizaciji in strojogradnji.

GZS je pomembno stičišče za vse, ki strmiijo k rasti in širitvi poslovanja.«

Marko Humar, POS tim d.o.o.

AMK Servis d.o.o., novi član Podjetniško trgovske zbornice Slovenije

»AMK SERVIS, podjetje za izdelavo nadgradenj, prodajo, montažo in servis d.o.o., se trgu predstavlja s ponudbo gospodarskih vozil z nadgradnjami za različne namene in različnih oblik (termoizolativne komore, aluminijasti zaprti kesoni, kesoni s ponjavo, kiperji, vse opremljeno z zračnim vzmetenjem, spojler, spalna kabina ...) ter s ponudbo individualnih prilagoditev vozil za invalide.

Za pomoč pri širitvi trga smo se na tej zahtevni poti obrnili na GZS, ki se je takoj odzvala s konkretnimi rešitvami. Takoj smo jo prepoznali kot nepogrešljivo partnerko, brez katere ne moremo rasti. Zato smo se tako včlanili v GZS.«

Andreja Krmavnar, AMK Servis d.o.o.

Pridružili so se nam:

AMK SERVIS d.o.o.

ART MUSIC RECORDS, ROMAN SARJAŠ S.P.

AVTOPLUS TPS d.o.o.

BLAŽ ŠVAB s.p.

DevRev d.o.o.

DRUŠTVO ZA ZAŠČITO ČLOVEKOVEGA DOSTOJANSTVA IN BOLJŠO KVALITETO ŽIVLJENJA - APIS

ENAJSTICA, Mateja Koren, s.p.

Erik Sarkič s.p.

GO-KO d.o.o.

GS Kobale d.o.o.

InnoRenew CoE

INTEGRAL AVTO d.o.o. Jesenice

INTEGRALIS, d.o.o.

Irena Pavlinjek - nosilka dopolnilne dejavnosti na kmetiji

Irena Stošič s.p.

LOGO SKUPINA d.o.o.

MALA VODA d.o.o.

MARINKO RODICA - EKOLOŠKO VINOGRADNIŠTVO RODICA TRUŠKE

PHOENIKS E-POSLOVANJE d.o.o.

POSTIM d.o.o.

RADIO ANTENA d.o.o., Ljubljana

RADIO PRO 1 d.o.o.

SKITTI, d.o.o.

Stanovanjski sklad Novo mesto

TIKI HVAC, d.o.o.

VIATOR&VEKTOR - TEHNIKA d.o.o.

VINAG 1847 d.o.o.

ZAVOD ZNANJE POSTOJNA, javni zavod

POSLOVNA KLIMA

Posli oplemenitenja farmacevtskih proizvodov in mineralnih goriv ključni pri rasti izvoza v letu 2022

Okrepila se je še rast strojev in mehanskih naprav, električnih strojev in opreme, železa, jekla, aluminija in aluminijastih izdelkov, papirja in kartona.

Darja Močnik, Analitika GZS

Slovenija je v 2022 najbolj povečala izvoz v primerjavi z letom 2021 v Švico, in sicer za 5,8 mrd EUR, kjer po metodologiji Statističnega urada pretežen del izdelkov predstavljajo posli oplemenitenja (uvoz in ponovni izvoz). V nadaljevanju je najbolj porasel izvoz v Italijo, in sicer za 1,5 mrd EUR, na Hrvaško za 1,3 mrd EUR, v Avstrijo za 1 mrd EUR, v Nemčijo za 728 mio EUR, v Rusko federacijo za 327 mio EUR, na Madžarsko za 290 mio EUR, v Srbijo za 227 mio EUR, na Češko za 198 mio EUR in na Slovaško za 175 mio EUR. Metodologija merjenja spremlja spremembo prečkanja meje blaga (in ne lastništva, kot denimo meri plačilna bilanca). Posledično posli oplemenitenja povečujejo uvoz in izvoz po tej statistiki. Na trgovinsko menjavo je vplivala tudi pandemija in energetska kriza, kar je dvignilo ceno številnim energentom, ter pri določenih tudi količine (naftni derivati, električna energija).

Če pogledamo povečanje izvoza po 4-mestni carinski tarifi, se je v 2022 najbolj povečal izvoz zdravil za prodajo na drobno v Švico (+5,7 mrd EUR; 93 % celotnega izvoza zdravil), predvsem zaradi prej omenjenih poslov oplemenitenja. Merjeno v masi izvoza je povečanje znašalo 27 %. Izvoz zdravil se je povečal še

v Rusko federacijo (+65,9 mio EUR), na Slovaško (+17,2 mio EUR), v Srbijo in v Nemčijo (+44 mio EUR). Izvoz olj, pridobljenih iz nafte, in olj, pridobljenih iz bituminoznih mineralov, se je najbolj povečal na Hrvaško (+584,3 mio EUR; 35 % celotnega izvoza), v Avstrijo (+510 mio EUR), Italijo (+418 mio EUR) in na Madžarsko (+82 mio EUR). Izvoz električne energije se je močneje povečal v Italijo (+580 mio EUR; 70 % celotnega izvoza el. energije), v Avstrijo (+95 mio EUR), na Hrvaško (+77 mio EUR) in Madžarsko (+72 mio EUR). Izvoz cepiv in drugih imunoloških proizvodov se je najbolj povečal v Rusko federacijo (+223 mio EUR; 68 % celote), na Hrvaško (+30 mio EUR), v Srbijo in na Slovaško (po +16 mio EUR). Izvoz naftnih plinov in drugih plinastih ogljikovodikov se je najbolj povečal na Hrvaško (152 mio EUR; 97 % celotnega izvoza tega proizvoda). Izvoz delov in pribora za motorna vozila se je najbolj povečal v Nemčijo (+53 mio EUR; 40 % celotnega izvoza tega proizvoda), v Belgijo (+42 mio EUR), na Slovaško (+12 mio EUR) in na Poljsko (8 mio EUR). Izvoz papirja in kartona se je najbolj povečal v Italijo (+41 mio EUR; 41 % celotnega izvoza papirja in kartona), v Nemčijo, Španijo (+10 mio EUR) in Francijo (+8 mio EUR).

Izvoz aluminijastih palic in profilov se je najbolj povečal v Nemčijo (+36 mio EUR; 30 % celotnega izvoza tega izdelka), na Češko (+24 mio EUR), v ZDA in v Italijo (+10 mio EUR).

Na drugi strani je bil opazen zelo močan upad izvoza avtomobilov in drugih motornih vozil, in sicer predvsem v Nemčijo (-439 mio EUR; 56 % od skupnega zmanjšanja vozil), Francijo (-116 mio EUR), Italijo (-84 mio EUR) in Belgijo (-35 mio EUR). Izvoz elektromehanskih gospodinjskih aparatov z vdelanim elektromotorjem je v 2022 upadel, in sicer predvsem v Nemčijo (-33 mio EUR; 61 % celotnega zmanjšanja tega proizvoda), v Rusko federacijo (-18 mio EUR) in na Švedsko (-5 mio EUR). Izvoz oljne pogače in drugih trdnih ostankov, dobljenih pri ekstrakciji olja iz soje, je bil nižji predvsem na Madžarsko (-29 mio EUR od skupaj 37 mio EUR zmanjšanja izvoza tega proizvoda). S Švico pa je bil nižji izvoz drugih zrakoplovov v vrednosti 26 mio EUR.

Slovenija ima dobre možnosti za izvoz visokotehnoških izdelkov, kot so avtomobilske komponente, farmacevtski izdelki in elektronske komponente, IKT storitev kot tudi proizvodov in storitev, vezanih na zeleni in trajnostni razvoj. ■

10 ključnih podatkov za Slovenijo

1. Poslovna klima v Sloveniji: -1,4 odstotne točke (mar. 2023)

Vrednost kazalnika gospodarske klime v Sloveniji je bila marca letos (dosegla je -1,4 odstotne točke) za 0,3 o. t. nižja kot mesec prej. V primerjavi z marcem 2022 je bila nižja za 2,7 odstotne točke. Medletno se je zvišal kazalnik zaupanja v storitvenih dejavnostih (na 7 o.t.), v ostalih dejavnostih pa je bil še nižji glede na marec 2022 (v trgovini za 12 o. t., v predelovalnih dejavnostih za 9 o. t., v gradbeništvu za 7 o. t.).

2. Industrijska proizvodnja: -4,9 % (I-I 23/I-I 22)

Januarja je bila vrednost industrijske proizvodnje v Sloveniji za 1,1 % višja kot mesec prej, medletno pa je bila nižja za 4,9 %. K nižji proizvodnji na letni ravni so najbolj prispevale energetika (-45 %) in rudarstvo (-38 %), predelovalne dejavnosti pa so beležile 0,6 % rast proizvodnje. Podrobneje je upadla proizvodnja papirja in papirnih izdelkov (-28 %), kovin (-16 %) in kemična industrija (-15 %). Šibka je bila tudi dinamika v lesni industriji (pohištvo: -14 % in obdelava, predelava lesa: -11 %), proizvodnji pijač (-10 %), tudi proizvodnji motornih vozil in prikolic (-11 %). Presenetil je padec v proizvodnji električnih naprav (-9 %), saj so bile medletne rasti v predhodnih mesecih močno pozitivne (okoli 10 %).

3. Blagovni izvoz: +31,1 % (I-I 23/I-I 22)

V začetku leta je dinamika rasti izvoza Slovenije ostala visoka. Izvoz je bil januarja medletno večji za 31 %, od tega v države EU-27 za 6,5 %, v države nečlanice pa za 84 %. Več kot 60 % izvoza v zadnjo skupino držav so predstavljali posli oplemenitenja; brez teh bi znašal izvoz 760 mio EUR, namesto 2 mrd EUR. Pri uvozu je bila rast pri 27 %, od tega iz držav EU-27 15 % in iz držav nečlanice EU pri 46 %. Skoraj dve tretjini uvoza iz zadnje skupine držav so predstavljali posli oplemenitenja; brez njih bi znašal uvoz 770 mio EUR namesto 2,2 mrd EUR.

4. Prihodek v tržnih storitvenih dejavnostih: +8,2 % (I-I 23/I-I 22)

Skupni obseg prodaje se je januarja 2023 povečal tako na mesečni (+1,8 %) kot na medletni ravni (+8,2 %). Skupni obseg (realna sprememba) prodaje v storitvenih tržnih dejavnostih (SKD H-N) je bil medletno večji v vseh skupinah storitvenih dejavnosti, najbolj pa v gostinstvu (za 26 %), IKT dejavnostih (za 11 %), strokovnih, znanstvenih in tehničnih dejavnostih (za 6 %), drugih raznovrstnih dejavnostih (za 6 %), poslovanju z nepremičninam (za 2,9 %) in v prometu, skladiščenju (za 1,5 %).

5. Prihodek v trgovini na drobno (brez motornih goriv): -2,6 % (I-II 2023/I-II 2022)

V trgovini na drobno se je realni prihodek od prodaje januarja zvišal za 4,1 % in februarja znižal za 10,5 % glede na predhodni mesec, predvsem zaradi 27,2-odstotnega upada prihodka v trgovini z motornimi gorivi. V prvih dveh mesecih je bil prihodek za 6,8 % višji kot v istem obdobju lani, saj je bil samo v trgovini z motornimi gorivi višji za 22,0 %. Če primerjamo ustvarjen prihodek v trgovini na drobno brez motornih goriv, je bil nižji za 2,6 %. V trgovini z živili se je prihodek to obdobje zmanjšal za 4,8 %, v trgovini z neživili za 0,5 %. Realni prihodek od prodaje motornih vozil in naprav je bil višji za 10,4 %.

6. Prenočitve turistov: +24,7 % (I-II 2023/I-II 2022)

Dinamika medletne rasti turističnih prenočitev v Sloveniji se je v februarju pričakovano nekoliko umirila (+14 %) po visoki januarski rasti (+38 %). V prvih dveh mesecih je bilo število prenočitev (1,6 mio) medletno višje za četrtno, od tega je bilo pri domačih turistih nižje za 3 % in pri tujih višje za 58 %. Rast prenočitev je bila še posebej visoka v Ljubljani (+75 %), mestnih občinah (+36 %) in zdraviliških občinah (+35 %). Nizka je bila v gorskih (+10 %) in obmorskih občinah (+5 %). V hotelih je bilo za 28,7 % več prenočitev, v zasebnih sobah, apartmajih, hišah za 12,7 % in v apartmajskih naseljih za 37,4 %.

7. Vrednost gradbenih del: +30,9 % (I-I 23/I-I 22)

V januarju se je v Sloveniji nadaljevala visoka rast gradbenih del - realni obseg je bil za desetino višji kot v decembru. Obseg gradbenih del je bil zelo visok, če ga primerjamo s tistim pred letom dni, in sicer za 27 %. Medletno je bila najvišja rast pri gradnji stavb (+45 %), pri gradbenih inženirskih objektih je bila višja za šestino in podobno tudi pri specializiranih gradbenih delih. Februarja se je umirila dinamika izdanih gradbenih dovoljenj za stanovanjske kot tudi za nestanovanjske stavbe.

8. Cene življenjskih potrebščin: +9,9 % (I-III 2023/I-III 2022)

Cene življenjskih potrebščin so se marca 2023 zvišale za 10,5 % v primerjavi z marcem 2022. Blago se je v enem letu podražilo za 12,4 % (blago dnevne porabe za 15,7 %) in storitve za 6,9 %. K visoki letni inflaciji so največ prispevale višje cene hrane, ki se je podražila za 19,1 % (mleko, sir in jajca za 24,4 %, kruh in izdelki iz žit za 20,1 %, meso za 18,2 %) in električne energije (+49 %). V enem letu so bile višje še cene stanovanj, vode, vključno z električno energijo, plinom in drugim gorivom (+19,9 %), stanovanjske in gospodinjske opreme in tekoče vzdrževanje stanovanj (+10,8 %).

9. Število delovno aktivnih: +1,9 % (I-I 22/I-I 21)

Januarja se število delovno aktivnih tradicionalno zniža (iztek pogodbe za določen čas v decembru) in tudi v 2023 je bilo tako. Število delovno aktivnih je upadlo za 8.700, kar je več kot v povprečju zadnjih petih let (-6 tisoč). Januarja se je medletni prirast znižal na +17,2 tisoč v primerjavi z januarjem 2022. V tem obdobju se je število delovno aktivnih najbolj povečalo v gradbeništvu (+4.374 oseb), predelovalnih dejavnostih (+3.352), strokovnih, znanstvenih, tehničnih dejavnostih (+1.789), zdravstvu in socialnem varstvu (+1.688).

10. Povprečna bruto plača: 11,5 % (I-I 23/I-I 22)

Januarska rast plač v Sloveniji (izplačane v februarju) je bila na medletni ravni izrazito visoka, ob enem plačanem dnevu (ta je sicer bil dela prost dan) več kot v januarju 2022. Povprečna bruto plača (2.145 EUR) je bila medletno višja za 11,5 %, neto plača (1.400 EUR) pa za 13,2 % (realno za 2,9 %). K rasti je pomembno prispevala uskladitev minimalne plače (+12,0 %), delno tudi nagrade za poslovno uspešnost in uskladitve drugih plač z inflacijo (odvisno od dejavnosti in podjetij). V zasebnem sektorju je bila povprečna bruto plača medletno višja za 12,4 %, v javnem sektorju za 9,9 %.

* Upoštevani statistični podatki, znani do 1.4. 2023

FINANČNI NASVET

Nova pogodba – novi izzivi

Visoka izpostavljenost do novega kupca zahteva večjo disperzijo pri virih financiranja in fleksibilnosti proizvodnega programa.

Bojan Ivanc, CFA, CAIA, glavni ekonomist pri Analitiki GZS

Foto: Žare Modic

Izziv za poslovodstvo: S pomembno novo stranko se dogovarjamo za podpis večletne pogodbe, ki za nas predstavlja dvig proizvodnih kapacitet za 30 % in visoko rast investicij. Smo tik pred podpisom pogodbe, pri čemer ostajata odprti vprašanji cene in klavzule, vezane na ceno energentov. Kako lahko predvidljivo zaščitimo prihodnjo dobičkonosnost poslovanja oz. na kaj moramo biti posebej pazljivi?

Podpis pogodbe z novim kupcem je v osnovi odlična novica, ki pa prinaša vendarle nekaj sekundarnih pomislov, ki so povezani s ceno financiranja rasti poslovanja (financiranje dodatnih obratnih sredstev in nove investicije) kot tudi z dobičkonosnostjo poslovanja, ki ni odvisna le od dogovorjene prodajne cene, temveč tudi od prihodnjih cen energentov. Poslovna odločitev z najmanj tveganja bi bilo financiranje investicije po vnaprej znani obrestni meri, kar bi omogočila izdaja komercialnega depozita ali obveznice (private placement pri manjšem znesku) z ročnostjo, ko bi nova investicija že prinašala denarne tokove. Druga opcija bi bilo financiranje s klasičnim bančnim posojilom, kjer je tipična obrestna mera sestavljena iz Euriborja in pribitka. Glede na terminske pogodbe naj bi se prvi še povečeval neko obdobje, vendar to ni nujno tudi dejanski prihodnji scenarij. Vsekakor je v takšnem primeru dobro ohraniti možnost predčasnega poplčila. Pri kakršnemkoli dogovoru glede

posojila boste morali predložiti poslovni in finančni plan, kjer boste morali po scenarijih oblikovati dinamiko prihodnjih denarnih tokov iz poslovanja in investiranja. Eden od pomembnih elementov scenarijske analize bo tudi cena energentov. V kolikor se boste odločili za predhodne zakupe energentov po danes znanih cenah in boste te cene že danes uspeli vključiti v prihodnji dogovor s stranko, bo to pomenilo precej manjše tveganje glede prihodnje profitabilnosti poslovanja. Vseeno se morate zavedati, da bo posojilodajalec želel presoditi tudi kreditno tveganje ključnega kupca, saj tudi podpisana večletna

pogodba ne zagotavlja dejanskega odjema količin po dogovorjenih cenah. V kolikor novi kupec deluje v izrazito ciklični industriji (visoko nihanje EBITDA) in je v osnovi manjše podjetje, je tveganost vaše poslovne odločitve precej večja, kot pa če prihaja iz zrele industrije z nižjimi nihanji (farmacija, prehrana ipd.) in je podjetje veliko.

Pretekle krize so nas naučile, da načelo pacta sund servanda velja, dokler se ne pojavijo izredne razmere, ko mora šibkejša stranka sporazumno ali pa po pravni poti hitro izterjati nastalo poslovno škodo, sicer tvega lasten obstoj. Upošteva je navedene okoliščine je dobro predhodno preveriti, ali lahko svoje nove proizvodne kapacitete dovolj hitro preusmerite v druge sektorje, v kolikor bi se izkazalo, da je tveganje novega kupca visoko, še posebej z vidika vaše izpostavljenosti do tako pomembnega kupca. Vaša fleksibilnost, ki jo lahko predhodno utemeljite vašim posojilojemalcem v tem primeru pomeni nižji kreditni pribitek, manjše zahtevano zavarovanje in ugodnejše financiranje. V kolikor gre za večjo in bolj kompleksno investicijo, je smiselno tudi razpršiti vire financiranja investicije na različne oblike (posojila, komercialni depozit, lizing). Pri klavzuli o ceni energentov je za vas najbolj varna opcija vključitve prihodnjih cen energentov po danes vnaprej znanih cenah, kar od vas zahteva, da se odločite za terminske zakupe. ■

Foto: Depositphotos

PRAVNI NASVET

Nov Zakon o zaščiti prijaviteljev

Kaj prinaša nova pravna ureditev zaščite prijaviteljev oziroma žvižgačev?

Barbara Gnilšak in Žana Cerjak, Pravna služba GZS

Foto: tadej kreft

Foto: osebnih arhiv

22. februarja 2023 je začel veljati Zakon o zaščiti prijaviteljev (ZZPri), ki ga je sprejel Državni zbor konec januarja ter je bil 7. februarja 2023 objavljen v Uradnem listu št. 16. Zakon v slovenski pravni red prenaša Direktivo EU 2019/1937 o zaščiti oseb, ki prijavijo kršitev prava Unije.

Zakon zavezuje tiste subjekte iz zasebnega sektorja, ki imajo 50 ali več zaposlenih, v nekaterih primerih pa tudi tisti, ki zaposlujejo manj kot 50 oseb.

Namen zakona

Glede na to, da gre za večjo novost v slovenskem pravnem redu, smo na GZS že v času priprave proaktivno pristopili k sodelovanju s pristojnim Ministrstvom za pravosodje. Predstavili smo predloge in dopolnitve glede na specifične okoliščine, ki veljajo za gospodarske družbe. Po sprejemu zakona v Državnem zboru in začetku njegove veljavnosti smo aktivno sodelovali tudi pri izvedbi celodnevnega seminarja v organizaciji ministrstva. Udeležilo se ga je veliko število gospodarskih subjektov. Koristne informacije glede implementacije zakona z vzorci potrebnih internih aktov so dostopne na spletni strani ministrstva.

Namen zakona je zaščita prijaviteljev (osebe, ki prijavijo kršitev predpisov, za katero so izvedele v delovnem okolju) ter ureditev postopka obravnavanja prijave. Zakon zavezuje subjekte zasebnega

sektorja, če imajo 50 ali več zaposlenih. V določenih primerih so zavezani tudi subjekti zasebnega sektorja, ki zaposlujejo manj kot 50 oseb in tako določa kateri drug zakon, ali če opravljajo dejavnost v okviru zakonsko določenega področja (npr. ravnanje, zbiranje in odvoz odpadkov).

Zaupnik in notranja pot prijave

ZZPri določa, da morajo zavezanci v zasebnem sektorju imenovati zaupnika in vzpostaviti notranjo pot prijave. Slednja se vzpostavi z določitvijo posebnega elektronskega naslova, telefonske številke ali drugega kontaktnega podatka za prejem prijav, ukrepov za preprečitev razkritja identitete prijavitelja in z imenovanjem zaupnika. Navedene informacije mora zavezanec navesti v notranjem aktu. V primeru, da notranja pot prijave ni vzpostavljena, ne omogoča učinkovite obravnave prijave ali je podano tvegane povračilnih ukrepov, lahko prijavitelj neposredno uporabi zunanjo pot prijave (vzpostavijo organi določeni v 14. členu ZZPri).

Vzpostavitev skladnosti z zakonom je potrebna v 90 dneh od njegove uveljavitve (več kot 250 zaposlenih) ali do 17. decembra 2023 (do 249 zaposlenih).

Pomembno vlogo ima zaupnik, ki preizkusi in obravnava prijavo. Zaupnika imenuje zavezanec izmed ene ali več

zaupanja vrednih oseb. Zavezanec lahko določi tudi notranjo organizacijsko enoto za prejem in obravnavo kršitev. Zaupnik v okviru svoje funkcije pridobiva informacije, potrebne pri oblikovanju predloga ukrepov za prenehanje kršitve, odpravo posledic ali preprečitev prihodnjih kršitev. Obravnavo mora končati v treh mesecih od začetka postopka ter o tem izdati poročilo, s katerim seznanji vodstvo.

Pomemben del opisane pravne ureditve je prepoved povračilnih ukrepov ter grožnje ali poskusa le-teh (19. člen ZZPri). Posebej so urejeni tudi zaščitni ukrepi (20. člen ZZPri), glede katerih mora prijavitelju svetovati zaupnik. Hkrati je pomembno 9. poglavje ZZPri, ki ureja prekrške. S tem se ureja globa v primeru, ko zavezanec ne vzpostavi notranje poti prijave ali če v notranjem aktu ne opiše poti prijave, kot določa zakon. Kot lažji prekršek je določeno delovanje v nasprotju z zaščito identitete prijavitelja ter grožnja ali poskus povračilnega ukrepa.

Rok za vzpostavitev poti za prijavo je 90 dni od uveljavitve ZZPri za subjekte v zasebnem sektorju, ki zaposlujejo 250 ali več oseb. Subjekti, ki imajo do 249 zaposlenih, morajo vzpostaviti notranjo pot prijave do 17. decembra 2023. ■

Več informacij

POKOJNINSKA REFORMA

Nujna prenova drugega in uvedba tretjega stebra

Prenova pokojninskega sistema bo pomembno vplivala na obremenitve dohodkov delovno aktivnih oseb in odmero pokojnin za prihodnje upokojence. Poleg 1. stebra je nujno okrepiti 2. steber ter uvesti fleksibilni 3. steber, ker imata posledično pozitiven vpliv na razvoj domačega kapitalskega trga.

Tajda Pelicon, GZS, Korporativno komuniciranje; foto: Tadej Kreft

Udeleženci posveta o vzdržnem pokojninskem sistemu, ki ga je 23. marca organizirala Gospodarska zbornica Slovenije (GZS) v partnerstvu z Združenjem družb za upravljanje investicijskih skladov – GIZ (ZDU GIZ), so bili soglasni, da prenova pokojninskega sistema odpira tudi večjo potrebo po lastnem varčevanju za starost, ki mora biti naslovljena z ustreznimi instrumenti.

Gospodarstvo skrbi seštevke vseh obremenitev, saj je bila obljubljen razbremenitev gospodarstva in stroškov dela.

»Različice reforme, ki neuradno krožijo, govorijo o povečanju prispevnih stopenj za pokojninsko blagajno med 6 in 8 %. Nas predvsem zanima seštevke vseh obremenitev. Če je torej potrebno povečanje za pokojninsko zavarovanje, pričakujemo zmanjšanja na drugih področjih, saj nam davčna reforma obljublja razbremenitev gospodarstva in stroškov dela,« je dejal **izvršni direktor GZS Mitja Gorenšček**. Spregovoril je tudi o odmERI pokojnine in poudaril, da je potrebno postopno preiti na upoštevanje celotne zavarovalne dobe, kot to velja v večini OECD državah.

Do poletja naj bi zakonodajalec izhodišča pokojninske reforme predložil Ekonomsko-socialnemu svetu (ESS), do konca leta 2024 pa je predviden sprejem reforme v Državnem zboru, pravi **Luka Mesec, minister za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti**. Reforma naj bi zagotovila, da bo sistem do leta 2050

vzdržen, pravičen, transparenten in bo poskrbljeno za dostojne pokojnine. Zavezal se je za odprtje migracijske politike (zakon o tujcih in zakon o zaposlovanju tujcev sta že v postopku). Glede vprašanja upokojitvene starosti oz. pogojev meni, da je to mogoče reševati tudi z »mehkimi ukrepi«. Nenazadnje se je učinkovita

O prihodnji ureditvi pokojninskega sistema so na okrogli mizi razpravljali: direktorica ZDU GIZ Mira K. Veljič, predsednica uprave Pokojninske družbe A Karmen Dietner, (takratni) državni sekretar na Ministrstvu za finance Tilen Božič in minister za delo Luka Mesec. Pogovor je vodil Sebastjan Šik, direktor Korporativnega komuniciranja GZS.

upokojitvena starost v zadnjih 10 letih podaljšala na sedanjih 62 let. Pri okoli 55 letih naj bi vsak zaposleni imel s svojim delodajalcem razgovor o zaključevanju svoje aktivne zaposlitvene dobe. Po besedah Mesca se je potrebno lotiti tako zgodnejšega zaposlovanja mlajših od 30 let kot čim daljšega zadrževanja starejših od 55 let na trgu dela. Poleg tretjega stebra zagovarja tudi oblikovanje obveznega drugega stebra, v katerega bi vlagali delodajalci in zaposleni v enakih deležih.

Slovenija mora razviti in okrepiti drugi in tretji pokojninski steber, saj ima to pozitiven vpliv na razvoj domačega kapitalskega trga.

Glavni ekonomist GZS Bojan Ivanc je predstavil ključne značilnosti financiranja pokojnin v Sloveniji. Prevladujoč delež ima 1. steber, ki predstavlja okoli 10 % BDP, medtem ko celotni naložbeni steber (2. steber) predstavlja le 5 % BDP. Ob tem je poudaril, da je 84 % odhodkov ZPIZ povezanih s pokojninami, preostali delež je za druge namene. Pojasnil je povezanost med trgom dela in plačami ter vplačanimi prispevki. Visoka gospodarska rast in rekordna zaposlenost sta vplivali na dvig razmerja med zavarovanci in uživalci pokojnin, kar pa je verjetno prehodnega značaja. Večje populacije, ki se upokojujejo, in manjše, ki vstopajo na trg, bodo bremenile pokojninsko blagajno, kar lahko prepreči večje priseljevanje tuje delovne sile. V Sloveniji je povprečna upokojitvena starost 2 leti nižja kot v državah OECD, prav tako pa ni predvideno, da bi se povečala. V državah OECD bo porasla za 2 leti. Slovenija ima večjo možnost še pri večanju zaposlenosti starejših oseb, kjer se je razlika glede na EU zmanjšala. S prehodom z usklajevanja pokojnin s plačami in inflacijo zgolj na inflacijo bi lahko dosegli večjo vzdržnost pokojninske blagajne. Slovenija namreč po ocenah OECD in EK beleži veliko rast pokojninskih odhodkov v BDP po letu 2030, zato moramo sprejeti pokojninsko reformo, ki bo fiskalno vzdržna. To je tudi zaveza iz NOO. Poleg 1. stebra moramo okrepiti in razviti še 2. in 3. steber, ker imata pozitiven vpliv

na razvoj domačega kapitalskega trga, kar najbolje kaže primer sosednje Hrvaške.

Prof. dr. Aleš Berk Skok z Ekonomske fakultete Univerze v Ljubljani je spregovoril o institucionalnih vidikih učinkovitega varčevanja. V Sloveniji imamo aktivno populacijo, ki plačuje za upokojence. Ta sistem je treba nadgraditi z novimi oblikami, ker moramo slediti dinamiki populacije. Zato je poudaril pomen drugega in tretjega stebra, ki se razlikujeta po tem, kdo plačuje sredstva za končnega uporabnika. Trenutno sicer v Sloveniji drugi steber obstaja, vendar so zbrana sredstva zelo nizka, saj temelji na prostovoljnosti. Zagovarja oblikovanje fleksibilnega tretjega stebra in uvedbo davčnih ugodnosti, ki so za socialno šibkejše relativno višje. Glavni napor vidi pri vzpostavitvi davčnega registra namenskih vplačil in davčni olajšavi.

Na okrogli mizi so sogovorniki razpravljali o prihodnji ureditvi pokojninskega sistema. Ker iščemo konsenz, je reformo bolje začeti z vprašanji kot diktati, je povedal minister Luka Mesec. Izhodišča vidi v odgovorih na štiri temeljna vprašanja: koliko smo pripravljene dodatno prispevati v pokojninsko blagajno – ali prek višjih prispevkov za 1. steber ali z obveznim vplačilom v 2. steber; ali in koliko migrantov smo kot družba pripravljene sprejeti medse; koliko časa smo pripravljene delati in s kakšnimi ukrepi je mogoče zagotoviti, da bi se mlajši hitreje vključevali v trg dela, starejši pa bi dalj časa delali; koliko solidarnosti bomo uvedli v pokojninski sistem. Če se pravilno odločimo na teh štirih točkah, lahko v naslednjih letih zgradimo boljši pokojninski sistem, kot ga imamo danes, je še dodal Mesec.

Tilen Božič, (takratni) državni sekretar na Ministrstvu za finance, se je zavzel za sistem odbitkov kot boljše alternativo davčnim olajšavam. Obstoječe olajšave v sistemu kažejo, da jih zavezanci ne izkoriščajo dovolj.

Direktorica ZDU GIZ Mira K. Veljić, meni, da 2. in 3. steber ne bosta zares živela brez davčnih spodbud, nujno je tudi finančno opismenjevanje. Z elementi upoštevjanja vedenjske ekonomije bo morala država smotrno in pametno nagovarjati

Mitja Gorenšek, izvršni direktor GZS: Za delodajalce je ključno, da bo napovedana pokojninska reforma zagotavljala finančno vzdržnost pokojninske blagajne. Absolutno nasprotujemo dvigu prispevnih stopenj za gospodarstvo.

Luka Mesec, minister za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti: Demografski prehod se bo zgodil. Družba se stara. Razmerje med plačniki v pokojninsko blagajno in prejemniki se bo slabšalo, če ne bomo nič naredili.

to področje. »Slovenci smo sicer pridni varčevalci, nismo pa pametni investitorji.« Varčevanje v 2. in 3. stebru bo treba spodbujati, s tem se bo spodbujal tudi kapitalni trg. »Želimo razbijati mit, da je trg kapitala namenjen zgolj bogatim posameznikom in špekulantom,« je dodala. Tretji steber mora biti fleksibilen tako glede ponudnikov kot produktov. Zagovarja ločitev 2. in 3. stebra, s čimer omogočimo posamezniku, da se sam odloči za varčevanje, hkrati pa omogočamo konkurenco na trgu.

Po besedah **Karmen Dietner, predsednice uprave Pokojninske družbe A**, je drugi steber v Sloveniji zaživel, potrebuje pa nadgradnjo. Doslej je bilo v tem stebru zbranih 3 mrd evrov. Vključenost je blizu 60 % delovno aktivnih, kar je primerljivo s številnimi drugimi državami. Kot boljše rešitev od obvezne vključitve vidi rešitev opt-out, torej samodejno vključitev z možnostjo izključitve. ■

Bojan Ivanc, glavni ekonomist GZS: Prispevna stopnja za pokojninsko in invalidsko zavarovanje v Sloveniji je četrta najvišja med državami OECD, celoten znesek vseh socialnih prispevkov pa je pri 16 % BDP skoraj še enkrat višji kot v državah OECD (9 %).

Prof. dr. Aleš Berk Skok, Ekonomika fakulteta Univerze v Ljubljani: »Oblikovati bi morali tretji steber, ki pa mora biti fleksibilen in mora omogočati razpolaganja vplačnika z lastnimi sredstvi.«

INTERNACIONALIZACIJA

Na sejmu Foodex z vrhunskimi slovenskimi živilskimi proizvodi

Na 48. sejmu Foodex, ki velja za vodilnega na področju hrane in pijač v Aziji, se je predstavilo deset slovenskih podjetij oziroma njihovih zastopnikov. V okviru sejma je potekal tudi poslovni forum »Slovenija – zelena miza Evrope«, kjer smo japonskim udeležencem predstavili slovensko živilsko industrijo.

Tina Buh, GZS – Zbornica kmetijskih in živilskih podjetij; foto: arhiv MKGP

Gospodarska delegacija 20 gospodarstvenikov s področja proizvodnje in predelave kmetijskih in živilskih izdelkov se je skupaj z **ministrico za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano Ireno Šinko** udeležila slovesne otvoritve 48. mednarodne razstave hrane in pijač

Foodex. Svoje proizvode je na razstavnem prostoru Ministrstva za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano (MKGP) razstavilo deset podjetij: Medex Trade, d. o. o., Klet Brda, z. o. o., Kodila, d. o. o., Chilli Wine, d. o. o., hiša vin Emينو, Mare Santo, Kras ter japonski uvozniki slovenskih

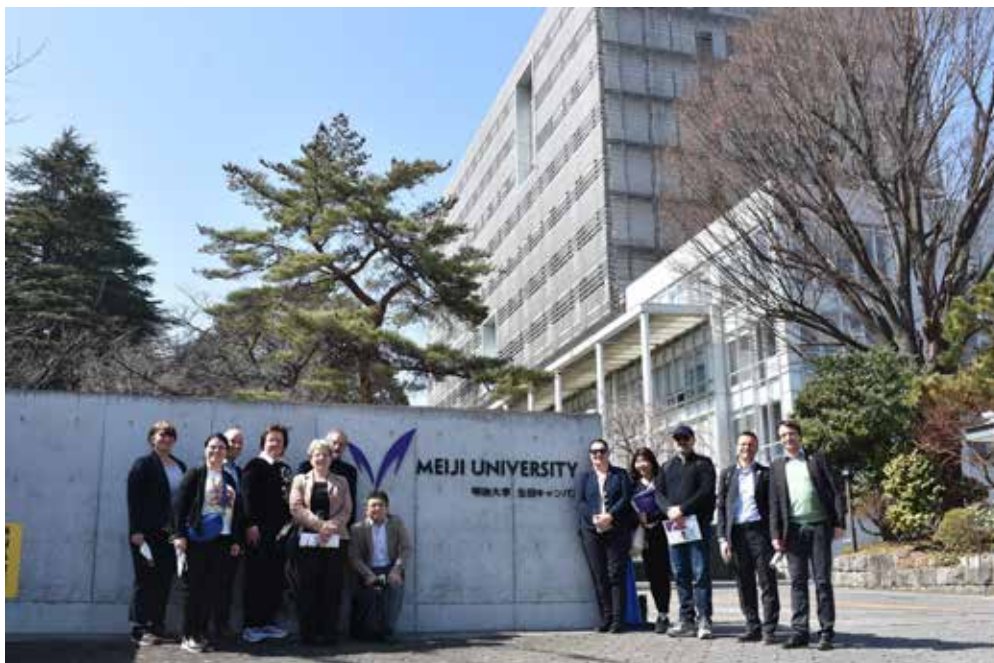
proizvodov Zaria, 365 wine, Fujio Projekt in Shiozski Building. Podjetja so se na sejmu Foodex podala v pričakovanju novih kontaktov, morebitne sklenitve ali utrditve že obstoječega poslovanja z japonskimi partnerji ali odkrivanja novih priložnosti.

Na sejmu je potekal tudi poslovni forum z naslovom »Slovenija – zelena miza Evrope«. Prisotne so nagovorili **ministra Irena Šinko, Janez Rebec, predsednik Zbornice kmetijskih in živilskih podjetij pri GZS in dr. Tatjana Zagorc, direktorica Zbornice kmetijskih in živilskih podjetij.**

Ministrica je z delegacijo Gospodarske zbornice Slovenije - Zbornice kmetijskih in živilskih podjetij (GZS-ZKŽP) in Biotehniške fakultete obiskala tudi napredni raziskovalni center za rastlinske obrate ter raziskovalne obrate za kmetijstvo na univerzi Meiji. Raziskovalni center je nastal v okviru posebnega projekta z namenom popularizacije in širjenja »rastlinskih tovarn«. Te lahko dosegajo učinkovitejšo kmetijsko pridelavo in zagotavljajo stabilno oskrbo s hrano tako, da služijo kot središča razvoja raziskav, tehnološke promocije in razvoja človeških virov.

Podjetja so se na sejmu Foodex podala v pričakovanju novih kontaktov, sklenitve ali utrditve že obstoječega poslovanja z japonskimi partnerji ali odkrivanja novih priložnosti.

Ogledali so si tudi posestvo Kurokawa, katerega koncept je ustvariti objekt v

Univerza Meiji ima napredni raziskovalni center za rastlinske obrate ter raziskovalne obrate za kmetijstvo.

harmoniji z okoljem, naravo in lokalno skupnostjo. Kmetija študentom omogoča celoletni praktični študij, zasnovana je na način največjega možnega izkoriščanja naravnih virov z uporabo najsodobnejših tehnologij. Vladno-gospodarska delegacija si je ogledala tudi veletržnico rib, kjer med drugim potekajo dražbe tun in morskih sadežev.

Obisk je bil povezan tudi s srečanjem kmetijske ministric z japonskim **ministrom za kmetijstvo, gozdarstvo in ribištvo Tetsurom Nomurom**. Pogovarjala sta se o postopkih pridobivanja dovoljenja za izvoz perutninskega mesa iz Slovenije na Japonsko. Ministra sta podarila, da bosta za to področje obe strani opravili potrebne administrativne postopke kar najhitreje. Slovenija na področju izvoza živali in živil živalskega izvora sicer že ima odobren izvoz mesa in izdelkov iz mesa prašičev na Japonsko.

Delegacijo na Japonsko so organizirali Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano, GZS, Javna agencija SPIRIT Slovenija in veleposlaništvi Japonske in Slovenije. ■

Janez Rebec, predsednik GZS - Zbornice kmetijskih in živilskih podjetij:

»Vesel sem, da smo z delegacijo prišli na sejmu Foodex, ki je sicer na zelo oddaljenem trgu. Ampak mislim, da ima Japonska velik potencial. Japonski kupec je eden najzahtevnejših, trg pa je zelo zaščiteno in sprejema samo najboljšo hrano. Menim, da si slovenski izdelki zaslužijo biti na tem trgu.«

Poslovni forum je vzbudil veliko zanimanje potencialnih partnerjev.

KADRI

Kje ste, kadri? V tujini

Osišče 10. konference malega in srednjega podjetništva v organizaciji GZS - Podjetniško trgovske zbornice so bili kadri, tradicionalno pa so podelili tudi priznanje Pomladni veter. Prejel ga je Ivo Boscarol, ustanovitelj Pipistrela in eden najbolj prepoznavnih slovenskih podjetnikov.

Sebastjan Šik; Korporativno komuniciranje GZS; foto: Tadej Kreft

Do zdajšnjega pomanjkanja kadrov je privedlo več dejavnikov, med drugim premalo otrok, nepremišljeno usmerjanje otrok pri izobraževanju, neprivlačni delovni pogoji, so ugotavljali sodelujoči na okrogli mizi Podjetništvo med konkurenčnostjo in novo realnostjo. Na njej so sodelovali **minister za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti Luka Mesec, minister za visoko šolstvo, znanost in inovacije dr. Igor Papič, direktorica AJ PES mag. Mojca Kunšek, v.d. generalna direktorica Zavoda RS za zaposlovanje Greta Metka Barbo Škerbinc, direktor Centra RS za poklicno izobraževanje (CPI) Janez Damjan ter direktorica podjetja VARIS Lendava d.o.o. mag. Sabina Sobočan.**

Po mnenju ministra Luke Mesca zakona o tujcih in o zaposlovanju tujcev, ki sta zdaj v parlamentarni proceduri, zamujata že nekaj let, saj nam letno zmanjka na trgu dela okoli pet tisoč ljudi. Minister za visoko šolstvo, znanost in inovacije dr. Igor Papič je dejal, da na ministrstvu pripravljajo ukrepe tudi v smeri dualnega sistema študija, ki bi študentom omogočil tudi prakso pri delodajalcih in tako tudi delovno dobo. Na pomanjkanje kadrov lahko odgovarjamo tudi s tehnologijo, kar naj bi pospešilo tudi sodelovanje med znanostjo in gospodarstvom. »V Državnem zboru je bil potrjen zakon, ki bo omogočil

ustanovitev Agencije za raziskave in inovacije, kar bo olajšalo prenos znanja iz raziskovalnih dejavnosti v gospodarstvo. Prednost te agencije je, da bo medsektorsko povezovala ministrstva in kanalizirala denar, ki ga imajo na voljo za razvoj in inovacije,« je dejal minister Papič.

Sabina Sobočan, direktorica lendavskega podjetja VARIS, ki je izvozno podjetje in ima v Nemčiji 15 % tržni delež, je izpostavila nekonkurenčno poslovno okolje v Sloveniji, ne samo z vidika cene energentov, ampak tudi z vidika obdavčitve

prihodkov. V podjetju Varis so ustanovili lastno kadrovsko akademijo, da zaposleni lahko pridobijo dodatno znanje in se selijo znotraj podjetja.

»Slovenija bo privlačna za domače in tuje delavce tudi tako, da bodo ti delavci zaščiteni. Slabe prakse nekaterih delodajalcev mečejo slabo luč na Slovenijo tudi v tujini, recimo na Balkanu, kjer običajno iščemo kadre,« je drugo plat medalje izpostavila v. d. generalne direktorice Zavoda za zaposlovanje Greta Metka Barbo Škerbinc.

Priznanje pomladni veter je prejel Ivo Boscarol, ustanovitelj Pipistrela in eden najbolj prepoznavnih slovenskih podjetnikov.

Današnje generacije so drugačne, imajo drugačne vrednote in cilje. Delodajalci bodo morali spremeniti miselnost. To pomeni, da je potrebno te mlade čim prej vključiti v delovni proces, jim ponuditi redne službe, je bil jasen **predsednik upravnega odbora PTZ Brane Lotrič**: »Naš izobraževalni sistem producira visoke strokovne kadre, ki potem odidejo v tujino. Od tega nima nihče nič, ne slovensko gospodarstvo ne FURS ne pokojninska blagajna.«

»Nujno bi potrebovali sistemsko vzpostavitev dolgoročnega napovedovanja potreb po kompetencah. Leta 2015 smo na GZS sami razvili pilotni model. Država ga še danes nima,« je bila kritična **generalna direktorica GZS Vesna Nahtigal**.

Pričakovanja iskalcev zaposlitve in študentov

V iskanju odgovorov in želji prislunhiti ključnim deležnikom trga dela so v okviru 10. MSP konference izvedli dva hackathona z iskalci zaposlitve in študenti.

Iskalcem zaposlitve in študentom je pomembno, da podjetje transparentno komunicira vizijo in ima kompetentne vodje, ki zagotavljajo psihološko varnost skozi spoštljive medosebne odnose in participativno vodenje. Prav tako si želijo ustrezno plačilo in nagrajevanje uspešnosti, jasne karijerne poti razvoja v podjetju z možnostjo rasti in uresničevanja lastnih potencialov, skrbi za zdravje zaposlenih in omogočanje dodatnih storitev za zaposlene (varstvo za otroke, vadbe za zaposlene, omogočanje počitniških kapacitet po ugodnejših cenah).

Kaj so delodajalci pripravljene ponuditi kadrom?

Močna blagovna znamka delodajalca se gradi skozi čas in odraža, kaj delodajalec obljublja zaposlenim. Delodajalci so pripravljene zaposlenim ponuditi odprto in stimulatívno delovno okolje z dobrim plačilom in drugimi finančnimi stimulacijami ter nagradami, različnimi oblikami dela (fleksibilno, hibridno, v celoti na daljavo, skrajšani tedenski delovnik in 6-urni delovnik), privlačnim delovnim okoljem, ki bo pri zaposlenih vzbujal občutek domačnosti, udobja in ustvarjal prostor za

druženje ter sodobnimi pripomočki in orodji, ki bodo zaposlenim omogočala bolj učinkovito delovanje. Tudi delodajalci dajejo pomen skrbi za zdravje na delovnem mestu in usklajevanje privatnega in poklicnega življenja ter poudarjanju okoljevarstvene naravnosti.

Tako iskalci zaposlitve in študenti kot delodajalci so dodatno omenili rotacijo delovnih mest kot način spoznavanja delovanja podjetja ter več vlaganja v karierno orientacijo in promocijo poklicev skozi omogočanje kadrovskih štipendij, zagotavljanje zaposlitve po šolanju, možnosti vaještva in omogočanja senčenja na delovnem mestu (»job shadowing«) in »dneva odprtih vrat« za iskalce zaposlitve z namenom raziskovanja različnih poklicev in delovnih mest.

Prihod tuje delovne sile za enostavnejše delovne procese je že v teku. Zaradi nesorazmerja plač, plačnih obremenitev in kariernih izzivov znotraj EU si težko obetamo prihod strokovnjakov za zahtevnejša dela. Na trgu delovne sile je zelo malo rezerv, ki se jih še da vključiti v zaposlitev. Veliko delazmožnih oseb, ki niso zaposlene, ne znamo pravilno motivirati za vstop v zaposlitev.

Strokovni kadri odhajajo v tujino zaradi kariernih izzivov, ki jih doma ne znamo vrednotiti. Povabimo mlade čimprej v delovni proces in v sodelovanju z njimi sodelujmo pri oblikovanju njihove kariere!

Pomladni veter za Iva Boscarola

Na konferenci so podelili tudi priznanje Pomladni veter. Prejel ga je **Ivo Boscarol**, ki je imel izjemen občutek za sestavo ekipe v podjetju Pipistrel. Na višku uspešnosti je v dobro podjetja in zaposlenih sprejel odgovorno potezo, da podjetje proda ameriškem letalskemu podjetju, so apisali v obrazložitvi organizatorji. Poleg tega je Boscarol tudi velik filantrop in družbeno odgovoren podjetnik. »Mladim danes ni pomembna samo plača, ampak predvsem pogoji dela. Pipistrel je visoko tehnološko podjetje, ampak nismo imeli konkurenčne klavzule, ker smo zaupali, da so pri nas pogoji dela taki, da sodelavci niso odhajali,« je v zahvalnem govoru med drugim dejal Boscarol. ■

Iz memoranduma MSP 2023 – KJE STE, KADRI? V TUJINI.

Od Vlade RS pričakujemo:

1. Narediti je treba nov korak na področju stanovanjske politike in začeti gradnjo stanovanj za mlade. Rezultati hekatonov in viharjenja kažejo, da so predstavniki vseh treh skupin, študentje, iskalci zaposlitve in podjetniki na zelo visoko mesto postavili potrebo po dostojnem bivalnem okolju. Podjetniki so to potrebo postavili celo na višje mesto, prepoznali so, da je to njihova pomembna konkurenčna prednost pri iskanju kadrov.

2. Šolstvo potrebuje temeljito prenavo. Priložnosti, ki nam še preostanejo, so povezane z zgodnejšim zaposlovanjem mladih. Dovoliti mladim, da po končani srednji šoli najprej preizkusijo poklice in delodajalce ter si na podlagi zgodnjih izkušenj izberejo študij v prepoznani karierni smeri. Maturantom lahko ponudimo poskusno redno zaposlitev za leto ali dve, od koder bodo bogatejši za praktične izkušnje nadaljevali redni študij. Delodajalcem omogočimo prepoznavanje obetavnih mladih kadrov, njihovo štipendiranje, praktično usposabljanje in ponovno zaposlitev po zaključku rednega študija.

3. V Sloveniji nam ne manjka le zdravnikov, s čimer se javnost najbolj ukvarja, ampak še več informacijskih strokovnjakov, inženirjev. Brez teh ne bomo gradili bolnišnic ali upravljali z medicinskimi aparati. Nujno pričakujemo sistemsko vzpostavitev dolgoročnega napovedovanja potreb po kompetencah.

Mikro, mala in srednja podjetja (MSP) opozarjamo vlado na pomemben prispevek k slovenskemu gospodarstvu, tako v deležu BDP kot zagotavljanju socialne varnosti za 70 % vseh zaposlenih v gospodarstvu. Zato od nove vlade upravičeno pričakujemo poseben posluš za mikro, mala in srednja podjetja in znotraj pristojnega ministrstva osebo ali organ za tvorno sodelovanje z MSP.

POSLOVNE STORITVE

Feniks za Podjetniško šolo za osebe z izgubo sluha Inkubatorja iz Sežane

»Inkubator Sežana je skozi ta projekt potrdil rek, da je družba tako bogata, kolikor dobro skrbi za svoje najšibkejše,« so v obrazložitvi zapisali člani žirije za podelitev nagrade Feniks. Z njo Združenje za management consulting Zbornice poslovno storitvenih dejavnosti pri GZS nagraduje kakovost, inovativnost, uspešnost in učinkovitost svetovalnih projektov v gospodarstvu.

Sebastjan Šik, Korporativno komuniciranje GZS; foto: Tadej Kreft

Nagrada Feniks, ki jo zbornica podeljuje od leta 2004, pokaže odlične primere svetovalnih projektov v Sloveniji in s tem pomaga k večji prepoznavnosti svetovalne dejavnosti. »Svetovalci prinašajo nova znanja, izkušnje, ki so jih pridobili z drugih projektov, sodobne metodologije, drugačne inovativne poglede. Vse to s ciljem, da ti projekti prinesejo poslovno korist naročniku, ki je lahko nekajkrat višja od naložbe,« je na slovesni prireditvi poudaril **Nenad Šutanovac, direktor Zbornice poslovno storitvenih dejavnosti**.

Letošnja prejemnica nagrade Feniks, **Podjetniška šola za osebe z izgubo sluha Inkubatorja iz Sežane**, je prva tovrstna šola v Sloveniji in v Evropi, prilagojena potrebam oseb z različno stopnjo izgube sluha. V letošnjem ožjem izboru za nagrado Feniks sta bila še: BE-terna s projektom DigiELES – priprava digitalne strategije (digitalna preobrazba z uvajanjem naprednih digitalnih tehnologij in odprtega inoviranja) za podjetje Eles in QUANTUM Consulting s projektom nadgradnje vzdrževanja v podjetju Salonit Anhovo.

Nagrajence je izbrala tričlanska komisija, ki jo sestavljajo: **predsednik komisije Igor Žula, lanskoletni zmagovalec nagrade Feniks in direktor podjetja 3 projekt**

management d.o.o., Katja Hleb, Besolutions, članica upravnega odbora ZPSD, in Matjaž Pušnik, strokovni direktor pri KPMG poslovno svetovanje d.o.o.

»Rast trga storitev management consultinga je bila v lanskem letu v Evropi 12-odstotna, zaposlenost v sektorju pa se je dvignila za 9 odstotkov. V letošnjem letu pričakujemo še večjo rast,« je bil

optimističen **predsednik zbornice Borut Potočnik**. Rdeča nit letošnje podelitve nagrad je bila trajnostni razvoj, ki postaja tudi konkurenčna prednost pri končnem kupcu.

Tudi osrednja govornica na dogodku, **nekdanja evropska komisarka Violeta Bulc**, je svoje predavanje namenila trajnostnemu razvoju. ■

Nagrada Feniks za najboljši svetovalni projekt je šla letos zaslužno v roke predstavnikov Podjetniške šole za osebe z izgubo sluha Inkubatorja iz Sežane: Dorijana Maršiča, direktorja Inkubatorja Sežana, in njegovega kolegice Maje Cergol Lipnik, vodje projekta, ter Mladena Veršiča, predsednika Zveze gluhih in naglušnih.

KMETIJSTVO IN ŽIVILSTVO

Skupaj za večjo konkurenčnost in razvojni preboj

GZS – Zbornica kmetijskih in živilskih podjetij je v sodelovanju z regionalnimi gospodarskimi zbornicami v marcu organizirala srečanja Zahodne in Vzhodne kohezijske regije, v ospredju pa so bili osrednji izzivi regije ter kmetijskih in živilskih podjetij.

Anita Jakuš, GZS - Zbornica kmetijskih in živilskih podjetij, Sebastjan Šik, Služba za korporativno komuniciranje GZS;

foto: arhiv GZS – ZKŽP

Gospodarstvo potrebuje stabilno poslovno okolje

Na srečanju Zahodne kohezijske regije, ki je potekalo v Postojni, so sodelujoči izpostavili aktualne izzive: zagotavljanje konkurenčnega poslovnega okolja, digitalizacijo in avtomatizacijo, pomanjkanje delovne sile in ustreznih kompetenc ter trajnostne prehranske sisteme, povezane z zelenim prehodom. »Če hočemo, da se kmetijstvo razvija, se mora razvijati tudi živilska industrija,« je poudarila **direktorica Zbornice kmetijskih in živilskih podjetij dr. Tatjana Zagorc**. Regijske zbornice pestijo problemi, povezani z razvojem in upravljanjem kadrov ter povezljivostjo regije, med izzivi so izpostavili zeleno, nizkoogljično usmeritev in še večje mednarodno sodelovanje. **Generalna direktorica GZS Vesna Nahtigal** je v svojem nagovoru izpostavila pomen sodelovanja regijskih zbornic in zbornic dejavnosti.

Na srečanju so sodelovali tudi **državni sekretarji** - s kmetijskega ministrstva **Tatjana Buzeti**, z gospodarskega ministrstva **Dejan Židan** in z ministrstva za kohezijo in regionalni razvoj **Andreja Katič**.

Dr. Peter Wostner iz Urada za makroekonomske analize in razvoj je izpostavil pomen dviga produktivnosti

podjetij, hitrejša digitalna preobrazba in izpostavil pomanjkanje kadrov, ki jih ni in jih tudi ne bo. Opozoril je na ravnodušnost podjetij do megatrendov in ob tem izpostavil podnebne spremembe in zeleno preobrazbo, zaostajanje z investicijami, pomanjkanje odločnosti in agilnosti in pomen ekosistema. Poudaril je pomen vlaganj v inovacije, razvoj produktov z višjo dodano vrednostjo in dobrimi zgodbami. Opozoril je tudi na

problem preširoke razpršenosti. Meni, da bi morala tako država kot posamezno podjetje postaviti prioritete. Na vseh področjih, panogah, nivojih ne bomo mogli dosegati odličnosti ob omejenih resursih.

Dogodek je zaokrožila okrogla miza z regijskimi šampioni v gospodarstvu ter predstavniki ministrstev. Na njej so sodelovali: **Danilo Kobal (Mlinotest)**, **Aleš Vesel (Atlantic Grupa)**, **Drago Kavšek (Banka Intesa Sanpaolo)**, **Robi Košir**

Na okrogli mizi v Postojni so sodelovali regijski šampioni in predstavniki ministrstev sekretarji.

(BTC Logistični center), Jure Thaler (Lotrič Meroslovje), Robert Rakar (Primorska gospodarska zbornica), Ana Le Marechal Kolar (Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano), Dejan Židan (Ministrstvo za gospodarstvo, turizem in šport) in Andreja Katič (Ministrstvo za kohezijo in regionalni razvoj).

Večina sogovornikov je izpostavila potrebo po stabilnem poslovnem okolju in virih financiranja. Brez tega ne moremo pričakovati niti investicij niti razvoja. Slišati je bilo tudi željo po več sodelovanja in povezovanja podjetij v panogi, s čimer bi lahko bili bolj prodorni, predvsem na tujih trgih. Govora je bilo tudi o pomanjkanju kadrov, predlogih postopkih pridobivanja različnih dovoljenj in pomanjkanju parcel za razvoj industrijskih in logističnih centrov.

Čeprav imata vzhod in zahod Slovenije določene razlike, so izzivi kmetijstva in živilske industrije, pa ne samo te panoge, ampak celotnega gospodarstva, povsod enaki.

Na vzhodu Slovenije pogrešajo investicije v infrastrukturo in kadre

Drugo regijsko srečanje kmetijskih in živilskih podjetij ter regionalnih gospodarskih zbornic je potekalo v Laškem za Vzhodno kohezijsko regijo. Na srečanju so sodelovali in odgovarjali na izzive trije ministri: **Matjaž Han, minister za gospodarstvo, turizem in šport, Irena Šinko, ministrica za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano** in **dr. Aleksander Jevšek, minister za kohezijo in regionalni razvoj**. Dogodka se je udeležila tudi **Vesna Nahtigal, generalna direktorica GZS**.

Matjaž Han je posredno komentiral aktualne razprave v javnosti glede načrtovanih sistemskih reform. Napovedal je, da na ministrstvu pripravljajo zakon o razvojnih kadrih, da bi uspeli zajeziiti beg možganov. Strinja se tudi, da so plače v Sloveniji preveč obdavčene in po njegovem so rezerve v višji obdavčitvi premoženja. Zagotavlja, da si bo kot minister

Na drugem regijskem srečanju kmetijskih in živilskih podjetij ter regionalnih gospodarskih zbornic so sodelovali tudi trije ministri.

prizadeval, da naredimo stabilno davčno okolje, ki bo dvignilo konkurenčnost slovenskega gospodarstva.

Ministrica za kmetijstvo Irena Šinko je izpostavila predvsem potrebo po povezovanju v panogi. S tem bi dosegli boljšo prepoznavnost na tujih trgih in bolj povezali celotno dobavno verigo v kmetijsko-predelovalni dejavnosti. Izpostavila je tudi potrebo po namakanju v kmetijstvu, v kar nas silijo podnebne spremembe. Tudi ona je v tem kontekstu izpostavila birokratske ovire, pridobivanje soglasij in dovoljenj, ki upočasnjujejo te načrte.

Minister za kohezijo in regionalni razvoj Aleksander Jevšek je predstavil številne vire financiranja, ki so oziroma bodo aktualni v letošnjem letu in so lahko zanimivi predvsem za vzhodno kohezijsko regijo.

Čeprav imata vzhod in zahod Slovenije določene razlike, so izzivi kmetijstva in živilske industrije, pa ne samo te panoge, ampak celotnega gospodarstva, povsod enaki. »Želja podjetij je stabilno, predvidljivo in konkurenčno poslovno okolje,« je izpostavila Vesna Nahtigal, generalna direktorica GZS.

Vzhodna kohezijska regija sodi v Evropi med podpopprečno razvita območja. Tu živi več kot polovica Slovencev, vendar gospodarstvo na tem dosega le 82

odstotkov BDP Slovenije. Število podjetij je sicer od 2014 do 2021 naraslo za 14 odstotkov, število zaposlenih za 20 odstotkov, prihodki pa kar za 57 odstotkov. »Ti podatki so sicer spodbudni, vendar bi lahko bili še boljši, če bi te regije imele boljše pogoje,« je poudaril **Tomaž Kordiš, direktor Gospodarske zbornice Dolenjske in Bele Krajine**. Izzivi so v prvi vrsti pomanjkanje kadrov, predvsem zaradi bega možganov. Po drugi strani pa zmanjkuje kadrov na južnih trgih, od koder se je vzhodna Slovenija tradicionalno napajala. Drugi velik problem je pomanjkljiva prometna infrastruktura, predvsem zaradi nerazumno dolgih postopkov pridobivanja dovoljenj. Nujno potrebujemo reformo davčnega sistema in razbremenitev plač.

Na okrogli mizi so sodelovali regijski gospodarski šampioni in predstavniki ministrstev: **Isidor Krivec (Celjske mesnine), Blaž Brodnjak (NLB), Sabina Sobočan (Varis Lendava), Aleš Hvalc (Pišek vitli Krpan), Alenka Marovt (Ministrstvo za gospodarstvo, turizem in šport), Irena Šinko (ministrica za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano) in Vlasta Stojak (Ministrstvo za kohezijo in regionalni razvoj)**. Večji del razprave je bil osredotočen na pomanjkanje kadrov in neprilicne pogoje za ohranitev in privabljanje visoko izobraženih kadrov. ■

Nič več zabojniki, temveč **moderno** **urbano** pohištvo!

VEČPREKATNI
ZABOJNIK,
KI UPORABNIKU
OMOGOČA
UČINKOVITO
LOČEVANJE.

13 FRAKCIJ
ODPADKOV

- ZDRAVILA • PVC ZAMAŠKI • TONERJI • ODPADNA KOZMETIKA
- MOBITELI IN POLNILCI • NEONSKE ŽARNICE • VARČNE ŽARNICE • CD IN DVD-JI
- KAVNE KAPSULE • BATERIJSKI VLOŽKI • VIDEO KASETE
- KNJIGE ALI REVIJE • DOZE SPREJEV

Sebastijan Zupanc
direktor GZS – Zbornice komunalnega gospodarstva

INTERVJU

»Komunalna ustava« nastaja v »zaprti pisarni«

Nesprejemljivo je, da zakonske rešitve, ki veljajo za mini »komunalno ustavo«, pripravljajo v »zaprti pisarni« brez vključevanja deležnikov, ki imajo praktične izkušnje in vedo, katere probleme je potrebno nasloviti.

Darja Kocbek, foto: Tadej Kreft

Tako kot za ostalo gospodarstvo je bilo tudi za komunalno gospodarstvo preteklo leto izjemno stresno in zahtevno. Visoke cene polimernih in kovinskih materialov so vztrajale tudi v letu 2022, drugo polovico leta pa je zaznamovala izjemna rast energentov, kar je nekatera komunalna podjetja pripeljalo do roba finančnih zmogljivosti. Dejstvo je, da sta oskrba s pitno vodo ter odvajanje in čiščenje odpadnih voda energetske zelo zahtevni panogi, saj dosega delež stroška električne energije v celotnih stroških storitve v nekaterih primerih tudi preko 60 odstotkov, je povedal **Sebastijan Zupanc, direktor GZS – Zbornice komunalnega gospodarstva (ZKG)**.

Kako so vsi ti dejavniki vplivali na cene storitev?

Ker so cene komunalnih storitev bolj politična kot ekonomska kategorija, je bilo v lanskem letu praktično nemogoče spremeniti prodajne cene teh storitev. Vemo namreč, da je bilo lani super volilno leto, politiki pa želijo biti pred volitvami volivcem všečni. Razkorak med stroški in prihodki je bil pri nekaterih podjetjih tako velik, da so bili na robu insolventnosti. Tudi zato v letošnjem letu praktično vsak dan beremo o podražitvah komunalnih storitev.

Minister za okolje, podnebje in energijo Bojan Kumer je po sestanku s predstavniki gospodarstva povedal, da so razmere na področju cen energentov, kot je zemeljski plin, trenutno ugodne, tako da si lahko podjetja že zdaj zagotovijo nižje cene za leto 2024? V komunalnem gospodarstvu smo veseli, da se cene električne energije in plina letos nekoliko umirjajo in da je lažje načrtovati stroške v prihodnje. Je pa skrb vzbujajoč trend zahtev po višjih plačah v javnem sektorju. Ta pritisk se bo

brez dvoma prenesel tudi na trg dela v gospodarstvu.

Ali so bili v letu 2022 narejeni kakšni večji premiki pri reševanju problemov, s katerimi se soočajo podjetja s področja komunalnega gospodarstva?

Največji premik je bil brez dvoma na področju zakonodaje s področja odpadkov. Že sprejetje zakona o varstvu okolja (ZVO-2) je napovedoval vzpostavitev vzdržnega sistema pri ravnanju z odpadno embalažo

in odpadnimi nagrobnimi svečami. Žal je ustavno sodišče izvajanje nekaterih členov zadržalo in so se aktivnosti na tem področju nekoliko upočasnile. Sprememba uredbe o embalaži in odpadni embalaži, ki je bila sprejeta v drugi polovici lanskega leta, pa je prinesla dobre nastavke, ki se v letošnjem letu že odražajo v tekočem odvozu ločeno zbrane komunalne odpadne embalaže iz skladišč komunalnih podjetij. Žal nam v lanskem letu z ministrstvom za okolje in prostor ni uspelo uskladiti novega zakona o gospodarskih javnih službah varstva okolja, katerega osnutek je potreben celovite prevetritve. Kot že velikokrat, je tudi ta zakon ministrstvo pripravljalo brez vključitve reprezentativnih občinskih združenj ter Zbornice komunalnega gospodarstva. Ta zakon je sistemske narave in bo celovito pokrival oskrbo s pitno vodo, odvajanje in čiščenje odpadnih voda, vse gospodarske javne službe ravnanja s komunalnimi odpadki, urejanje in čiščenje javnih površin ter odlaganje radioaktivnih odpadkov. Radi rečemo tudi, da gre za pripravo mini »komunalne ustave«. Zato je še toliko bolj nesprejemljivo, da se zakonske rešitve pripravljajo v »zaprti pisarni« brez vključevanja deležnikov, ki imajo praktične izkušnje in vedo, katere probleme je potrebno nasloviti.

Katera so glavna pričakovanja sektorja glede reševanja problemov v letu 2023?

Slovenija mora implementirati kar nekaj evropskih predpisov v svoj pravni red. Z implementacijo določil direktive EU o pitni vodi zamujamo in je država Slovenija že bila deležna opozorila Evropske komisije. Podobno je z direktivo o odpadkih, implementacija njenih določb v naš pravni red stoji do odločitve ustavnega sodišča glede štirih členov ZVO-2, ki se nanašajo na proizvajalčevo razširjeno odgovornost (PRO). V pripravi je nova direktiva EU o odvajanju in čiščenju odpadnih voda. Vse to bo prineslo določene spremembe, ki jih bo potrebno upoštevati pri izvajanju dejavnosti. Nekatera določila bodo zahtevala tudi dodatna vlaganja v infrastrukturo in opremo za izvajanje gospodarskih javnih služb.

Aktivnosti za zagotovitev samozadostnosti Slovenije na področju odstranjevanja komunalnih odpadkov se vlečejo že predolgo.

Kaj v panogi komunalnega gospodarstva pričakujete od države?

Od države pričakujemo, da vendarle sprejme strategijo o ravnanju z odpadnim

blatom iz komunalnih čistilnih naprav. Brez sprejete strategije deležniki ne vedo, kako pristopiti k reševanju tega problema in bi bile vsakršne investicije v postrojenja za odstranjevanje blata preveč tvegane. Rešitev je dograditev monosežigalnic za blato ter dograditev deponijskega prostora za začasno skladiščenje s fosforjem obogatene pepela po sežiganju blata. Iz tega pepela se bo lahko rekuperiral fosfor, ki je redek material z visoko ekonomsko vrednostjo. Prav tako se že predolgo vlečejo aktivnosti za zagotovitev samozadostnosti Slovenije na področju odstranjevanja komunalnih odpadkov. V procesu odstranjevanja nimamo zadostnih zmogljivosti za energetske izrabo odpadkov, kar je po hierarhiji zaželenih ravnanj z odpadki stopnja pred njihovim odlaganjem. Tako pa nenevarne gorljive odpadke z visoko energetske vrednostjo vozimo v tujino in za to plačujemo (pre)visoko ceno. Končni rezultat takega neracionalnega ravnanja je, da tujina pride do poceni električne in toplotne energije, s katero posredno konkurira slovenskemu gospodarstvu na globalnem trgu.

Kako se podjetja s področja komunalnega gospodarstva soočajo z novo organizacijo vlade v Sloveniji, ko govorimo o pristojnostih med ministrstvi?

Kot sem že prej omenil, je pred nami kar nekaj potrebnih implementacij predpisov EU v naš pravni red. Te implementacije so zahtevni posegi, ki zahtevajo sodelovanje vseh deležnikov. In nova reorganizacija vlade, ko se pristojnost za občinske gospodarske javne službe varstva okolja deli med dve ministrstvi, temu nikakor ni v prid. Občinske gospodarske javne službe so si po principu delovanja tako zelo podobne, da bi bilo koristneje vse ohraniti pod kapo enega ministrstva. Tako pa so se vse tri občinske gospodarske javne službe ravnanja s komunalnimi odpadki ter dimnikarska služba prenesle na ministrstvo za okolje, podnebje in energijo, medtem ko oskrba s pitno vodo, odvajanje in čiščenje odpadnih voda ter urejanje in čiščenje javnih površin ostaja na ministrstvu za naravne vire in prostor. Takšne spremembe vedno zahtevajo dodatne

aktivnosti in napore, kar ima za posledico zastoje pri procesu priprave ter usklajevanj predpisov.

Kaj podjetjem prinašajo evropski zeleni dogovor in ukrepi za zeleni prehod?

Komunalna dejavnost postaja vse bolj prepoznana kot dejavnost varovanja okolja. Pa ne zgolj skozi svoje temeljne poslovne procese. Tudi lastniška struktura podjetij, ki je praviloma javna, narekuje družbeno odgovorno poslovanje in spodbujanje trajnostnih praks na občinski ravni. Zato so komunalna podjetja praviloma glasnik ustreznega ravnanja z naravnimi viri znotraj občin, v katerih izvajajo gospodarske javne službe. Evropski zeleni dogovor in zeleni prehod pred ta podjetja postavlja nove izzive in naloge na področju ustreznega ravnanja s komunalnimi odpadki, blata iz čistilnih naprav, zmanjševanja porabe pitne vode, spodbujanja odgovorne potrošnje, ponovne uporabe predmetov preden postanejo odpadki, energetske učinkovitosti ... Na lokalni ravni bodo podjetja morala prevzeti ali redefinirati mnoge naloge, katerim do sedaj ni bilo potrebno ali zahtevano posvečati posebne pozornosti. Kljub temu da komunalna podjetja že vrsto let niso samo »smetarji in pometachi«, pač pa imajo visoko strokovne naloge s področja varovanja okolja, so na vidiku nove naloge, ki jih bodo morala odgovorno vključiti v poslovne procese za doseganje okoljskih ciljev.

Za občinske gospodarske javne službe bi bilo koristneje, da bi vse ohranili pod kapo enega ministrstva.

Kako daleč so podjetja v sektorju na področju digitalizacije, katere so prednosti, ki jim jih prinaša digitalizacija?

Gospodarske javne službe morajo podjetja izvajati stalno, nemoteno in trajno. Ne moremo si namreč predstavljati, da bi za več ur na primer bila prekinjena dobava pitne vode. Ali pa, da se prekinje odvajanje in čiščenje odpadnih voda. Zato je upravljanje teh sistemov visoko tehnološko zahtevno, kar brez ustrezne

digitalizacije ne bi bilo mogoče. Seveda je stopnja digitalizacije operativnih sistemov različna od podjetja do podjetja, kar je odvisno predvsem od naravnih danosti okolja, na katerem se izvaja določena gospodarska javna služba, in temu potrebne tehnologije. Tudi podporne službe so v večini podjetij visoko digitalizirane. Komunalna podjetja upravljajo množico tehničnih kot tudi osebnih podatkov, za katere je potrebno poskrbeti, da se z njimi upravlja varno in stabilno. Brez ustrezne digitalizacije dejavnosti sploh ne bi bilo mogoče izvajati. Redka so komunalna podjetja, ki nimajo elektronsko evidentiranih zabojujnikov za odpadke, s katerimi se do sekunde natančno evidentira vsako praznjenje zabojujnika za posameznega odjemalca. Daljinsko odčitavanje vodomero, telemetrija, daljinsko upravljanje vodovodnih in kanalizacijskih sistemov, dinamično upravljanje tlakov v vodovodnem omrežju, satelitsko skeniranje površja do pet metrov v globino in iskanje vodovodnih okvar, vse to so sodobna orodja, s katerimi v podjetjih optimizirajo izvajanje storitev. Potrebe po digitalnem napredku so tudi v komunalni dejavnosti vsak dan večje. Žal pa vedno primanjkuje finančnih sredstev. Komunalna podjetja, ki so v javni lasti, imajo še to smolo, da ne morejo koristiti sredstev za digitalizacijo, ki jih razpisuje ministrstvo za

gospodarstvo. Podjetja, ki so v javni lasti, do teh sredstev namreč niso upravičena.

Kako v podjetjih rešujejo problem s kadri, katerih najbolj primanjkuje?

V komunalni dejavnosti je prisotna zelo nizka stopnja fluktuacije. Zato je povprečna starost zaposlenega 46 let. To je zelo skrb zbujujoč podatek, ki kaže, da bomo imeli že čez nekaj let izjemne težave s kadri. Kljub temu da je zaposlitev v komunalni dejavnosti praviloma varna in stabilna, opažamo, da mladi zasledujejo drugačne vrednote. Prožnost, neodvisnost, samostojno določanje delovnega časa, so vrednote, ki so jim bližje. Tega pa v komunalni dejavnosti pri obstoječih poslovnih procesih ni mogoče zagotoviti. Občasno se pojavljajo različni primanjkljaji kadrov, ki pa jih vsaj za zdaj podjetja še uspešno nadomeščajo. Iskalci zaposlitev se izogibajo predvsem fizično zahtevnih opravil. Težava je tudi najti ustreznega kandidata za delo s pokojniki. To delo od zaposlenega zahteva posebne osebnostne značilnosti in psihofizično kondicijo.

Kakšen sistem izobraževanja imamo v Sloveniji za poklice na področju komunalnega gospodarstva?

Za področje komunalnega gospodarstva imamo določena formalna izobraževanja

s področja naravovarstva in okoljevarstva. Potem so tu še izobraževanja za komunalno inženirstvo, posebne komunalne smeri imamo v okviru izobraževanja na gradbeni fakulteti. Naša zbornica je sodelovala s Centrom za poklicno izobraževanje (CPI) pri prenovi določenih poklicnih standardov tako, da bi dijakom in študentom izobraževanje prineslo kar največ uporabnega znanja, ki ga potrebujejo komunalna podjetja. Imamo tudi izobraževanja za poklicne kvalifikacije komunalnih smeri. Žal opažamo, da ni velikega zanimanje mladih za te poklice. Zato si podjetja pomagajo z vzgojo lastnih kadrov iz različnih tehničnih profilov. Nekatera podjetja razpisujejo tudi kadrovske štipendije. ■

PAL
inženiring

Komunalni stroji in oprema

Kidričeva cesta 4, 4000 Kranj T: +386 51 641 670 E: info@pal-inzeniring.si W: www.pal-inzeniring.si

FFG

• **FFG Umwelttechnik** vozila za sesanje in prevoz grezničnih gošč ter čiščenje cevovodov

ROM

• **ROM bv** stroji za čiščenje cevovodov, vgrajeni na specialne prikolice ali za vgradnjo v kombinirana vozila

• Generator dima **ROM eSteam**

enz

• **ENZ Technik** čistilne glave in vodno gnana orodja

• Oprema za merjenje tesnosti cevovodov

iPEK
ROVION HD
AGILIOS

• Samohodne kamere **iPEK ROVION HD/SD** za pregled cevovodov in izdelavo poročil skladno s standardom EN13508. Dobavljivo tudi v ATEX izvedbi

WinCan VX

• Programska oprema **WinCan VX** za obdelavo podatkov in izdelavo poročil v skladu s standardom DIN EN13508

minicam

• Potisne kamere za pregled cevovodov **iPEK Agilios**, **Mini-Cam SoloPro+** in **CamTronics MiniFlex**

KAKOVOSTNO. VARNO. PROTIHRUPNO.

GRBI IN NAPISI PO ŽELJI NAROČNIKA

VIJAČENJE ZA VEČJO VARNOST

TEHNIČNO SVETOVANJE

STALNI NADZOR S STRANI CERTIFIKACIJSKE HIŠE ZAG

SINCE **1954**

Livar d.d. | Ljubljanska cesta 43 | 1295 Ivančna Gorica | Slovenija
info@livar.si | www.livar.si | +386 (0)1 786 99 60

KOMUNALNO GOSPODARSTVO

Sistem PRO je velik korak naprej

Sistem proizvajalčeve razširjene odgovornosti (PRO) zavezuje proizvajalce, da za izdelke, ki jih dajo na trg, poskrbijo tudi, ko postanejo odpadki. Namen te zaveze je doseganje okoljskih ciljev glede predelave in recikliranja.

Darja Kocbek

Ustavno sodišče je v začetku leta zavrglo pobudo za presojo ustavnosti uredbe o embalaži in odpadni embalaži, ki jo je zaradi spremembe metodologije za izračun deleža odpadne embalaže sredi leta vložila družba za ravnanje z odpadno embalažo **Slopak**. V sklepu je navedlo, da je metodologija le predpisan način za izračun deležev posameznih družb za ravnanje z odpadno embalažo, medtem ko deleže določi vlada s sklepom za posamezno trimesečje leta. Ustavni sodniki tako niso prepoznali nikakršnega neposrednega posega v Slopakove pravice, pravne interese ali pravni položaj. Pobudo so zavrgli zaradi odsotnosti pravnega interesa.

V Slopaku so nam pojasnili, da je sprememba uredbe o embalaži in odpadni

embalaži po njihovem mnenju v določenem delu neizvedljiva. »V letu 2022 nam je bila na podlagi spremembe zakonodaje naložena obveznost za prevzem steklene odpadne embalaže v deležu prek 125 odstotkov, čeprav je splošno znano, da lahko nastane le 100 odstotkov določene odpadnega embalažnega materiala,« razlagajo. Sporno se jim zdi, da je bila takšna sprememba narejena med poslovnim letom, hkrati pa morajo po uredbi imeti za celo leto enake pogoje za zaračunavanje stroškov (embalažnino). Te pogoje morajo imeti objavljene vnaprej, sama sprememba pa je neposredno vplivala na izračun za nazaj (v osnovo se je obračunal še 3. kvartal). Bilo bi modrejše, da bi spremenjeno sistemsko okolje

zakonodaje z jasnimi pravili veljalo od 1. januarja 2023, da bi mu lahko vsi deležniki prilagodili svoje poslovanje, so prepričani v Slopaku.

Ob tem so nam zagotovili, da je Slopak vse svoje obveznosti do sedaj izpolnjeval in jih bo tudi v bodoče. »Ne glede na to, da je ustavno sodišče zavrglo našo pobudo za presojo ustavnosti, uresničujemo, izvajamo in pobiramo mešano komunalno odpadno embalažo od 1. januarja 2023 dalje, ko jo lahko obdelamo tudi fizično po pogodbah s podizvajalci skladno z uredbo,« so nam pojasnili na Slopaku.

Glede sistema za ravnanje z odpadno embalažo v Sloveniji je po njihovi oceni najbolj pomembno, kaj se bo zgodilo z odločitvijo glede polne uveljavitve

prihodnost je v
samooskrbi &
recikliranju
vode

www.rotoECO.eu

rezervoarji za vodo
čistilne naprave
maščobniki
lovilniki olj
črpališča
filtri
greznice
peskolovi
kanalizacijski jaški
zbiralniki deževnice

Foto: Saubermacher

Direktor družbe Saubermacher Slovenija, Rudi Horvat meni, da je za normalno obratovanje sistema PRO nujno čim prejšnje končanje vseh zakonodajnih postopkov.

proizvajalčeve razširjene odgovornosti (PRO) in obračuna polnih (vseh) stroškov za gospodarstvo, kar je tudi že zajeto v novem zakonu o varstvu okolja (ZVO-2).

Vsi zakonodajni postopki bi se morali čim prej končati

Za družbo **Saubermacher Slovenija** odločitev ustavnega sodišča, da pobudo zavrže, ne pomeni nič bistvenega, saj podjetje ne deluje kot shema za ravnanje z odpadno embalažo, temveč samo kot izvajalec/dobavitelj za sheme, nam je pojasnil **direktor Rudi Horvat**. Vsekakor pa se zavedajo, da je sprejeta zakonodaja velik korak naprej pri ureditvi sistema PRO, saj je prav tukaj potrebno čim prej zagotoviti končno zakonsko stanje, ki ne bo več vprašljivo iz pravnega vidika. »Prav zaradi tega menimo, da bi se vsi zakonodajni postopki morali čim prej končati, da bi lahko zagotovili normalno obratovanje sistema PRO v prihodnje ter s tem izpolnjevanje vseh postavljenih ciljev EU,« pravi Horvat.

Kupi nepobrane embalaže so preteklost

Goran Ambrož, vodja programa Neko-vine in DROE v Dinosu, nam je pojasnil, da odločitev ustavnega sodišča za celoten sistem ravnanja z odpadno embalažo

pomeni, da se v Sloveniji po mnogih letih ne bomo več ukvarjali s kupi nepobrane embalaže. Prejšnje ministrstvo za okolje in prostor je z uveljavitvijo omenjene uredbe »končno doseglo, da v letu 2023 vse družbe redno in sproti od javnih komunalnih podjetij prevzemamo odpadno embalažo in skrbimo za njeno reciklažo ter doseganje okoljskih ciljev«.

Odpadkov, predvidenih za predelavo, po končnih postopkih je bilo približno 10 mio ton (skoraj 7 mio ton za zasipanje, skoraj 3 mio ton za recikliranje, preostanek - skoraj 120.000 ton - za sežiganje v energetske namene).

Pripravila Analitika GZS

Izvajanje zakona o varstvu okolja je ustavno sodišče zadržalo

Izvajanje zakona o varstvu okolja (ZVO-2) v delu, ki ureja PRO in skupne načrte ravnanja z odpadki, je ustavno sodišče do končne odločitve zadržalo lani. Pobudo za presojo ustavnosti je podala

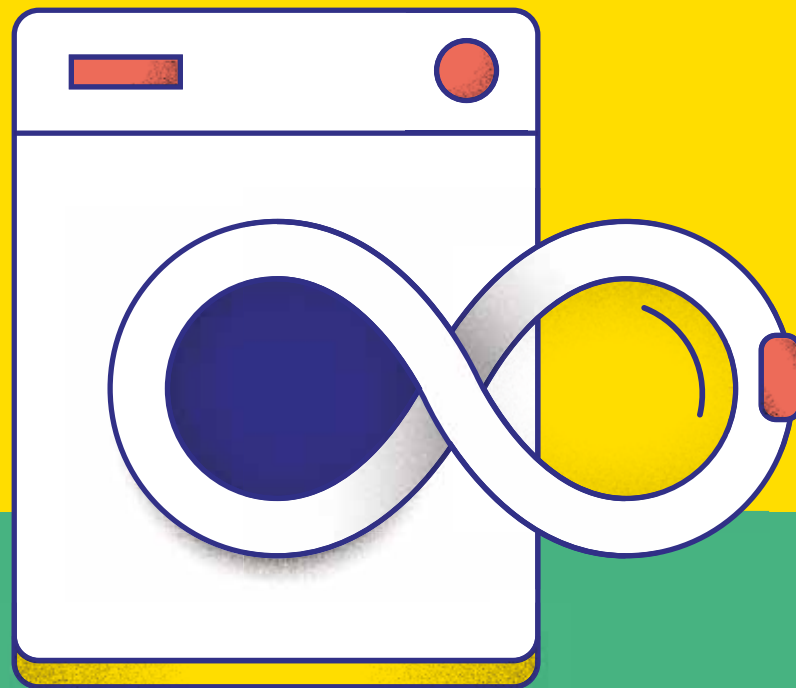
SPODBUJAMO
E-KROŽNO

#ŠE SEM UPORABEN!

Življenjsko dobo aparatov lahko s servisiranjem, obnovo, ponovno uporabo in souporabo podaljšamo skoraj do neskončnosti. IN S TEM VELIKO NAREDIMO ZA OKOLJE.

Količina električnih in elektronskih odpadkov ter njihovi škodljivi vplivi na okolje ves čas naraščajo. Zato s projektom Spodbujamo e-krožno spreminjamo življenjske navade potrošnikov in spodbujamo koncept krožnega gospodarstva.

VEČ O PROJEKTU: www.zeos.si

družba **Interseroh**, ki je imetnica okoljevarstvenega dovoljenja za upravljanje skupnega sistema upravljanja s komunalno in nekomunalno odpadno embalažo ter imetnica odločb o potrditvi skupnega načrta ravnanja z odpadno električno in elektronsko opremo, z odpadnimi nagrobnimi svečami in z odpadnimi baterijami in akumulatorji. Pridružilo se ji je več pobudnikov, med njimi so gospodarske družbe, za katere velja proizvajalčeva razširjena odgovornost (PRO).

Pobudniki so se za vložitev pobude za ustavno presojo zakona odločili, ker nasprotujejo rešitvi, v skladu s katero bi dejavnost skupnega izpolnjevanja obveznosti PRO od leta 2023 opravljal le en subjekt za vsak tok odpadkov, in sicer neprofitno. V skladu z zakonom bi morali proizvajalci sami ustanoviti tako organizacijo, njena naloga pa bi bila skrb za izpolnjevanje obveznosti proizvajalcev s čim nižjimi stroški in ne za čim večji dobiček.

Pobudniki trdijo, da naj zakonodajalec za preoblikovanje sistema v neprofitnega ne bi imel stvarnega razloga, ki bi bil utemeljen v prevladujočem javnem interesu. Ureditev v zakonu ZVO-2 je po njihovem prepričanju v neskladju s pravico do zasebne lastnine ter pomeni nedovoljeno omejitev svobode ustanavljanja in opravljanja storitev. V pobudi za oceno ustavnosti so še navedli, da bi zaradi ureditve, ki jo izpodbijajo, moralo z delovanjem prenehati najmanj 24

gospodarskih družb, prišlo pa bi tudi do širših posledic za državo.

V družbi Slopak so nam pojasnili, da verjamejo, da bo ustavno sodišče presodilo pravilno. Nove obveznosti, ki so predpisane v direktivah EU (uvedba sistema PRO), so nastopile s 5. januarjem 2023, zato upajo, da bo Slovenija čim prej implementirala evropske direktive v slovenski pravni red in ne bo zaradi zamud pri implementaciji plačevala nepotrebnih kazni.

Skupno je bilo v letu 2022 zbranih več kot 12,3 mio ton vseh vrst odpadkov oz. za 30 % več kot leto prej. Količina zbranih mineralnih odpadkov se je povečala za dve tretjini, na skupno okoli 10 mio ton. V 2022 je bilo zbranih 1,07 mio ton komunalnih odpadkov (2 % manj kot v 2021) oz. 507 kg na prebivalca, od tega smo jih ločeno zbrali 71,3 %.

Priprava Analitika GZS

Vsi deležniki pričakujejo jasno odločitev ustavnega sodišča

Sistem PRO je sklop predpisanih ukrepov, ki zagotavljajo, da proizvajalci določenih izdelkov nosijo finančno ali finančno in organizacijsko odgovornost za ravnanje z odpadki, ki nastanejo iz njihovih izdelkov. Koncept PRO, ki je bil opredeljen že leta 2001 s strani OECD, po razlagi Slopaka torej podaljšuje odgovornost proizvajalca za njegov proizvod na post-potrošniško fazo

življenjskega kroga proizvoda. PRO zaveže proizvajalce, da za izdelke, ki jih dajo na trg, poskrbijo tudi, ko postanejo odpadki z namenom, da se dosežejo okoljski cilji glede predelave in recikliranja.

»Vsi deležniki na področju ravnanja z odpadki v Sloveniji pričakujemo ažurno in jasno odločitev ustavnega sodišča, glede zadržanja izvajanja določb zakona o varstvu okolja (ZVO-2). Pri tem tudi v družbi Saubermacher Slovenija nismo izjema,« nam je povedal Rudi Horvat. Odločitev ustavnega sodišča, ki bo po njegovih besedah moralo ugotoviti skladnost oziroma neskladnost določb ZVO-2 z ustavo, bo v primeru skladnosti pomenilo korenite spremembe v samem delovanju sistema razširjene proizvajalčeve odgovornosti. »Tako bomo v našem podjetju spoštovali vsakršno sprejeto odločitev ustavnega sodišča,« zagotavlja Rudi Horvat.

Rešitve za proizvajalčevo razširjeno odgovornost v ZVO-2 niso ustrezne

Goran Ambrož glede zadržanja določb ZVO-2 pravi, da jim je v Dinosu žal, da PRO v Sloveniji še ni uveljavljena in da ustavno sodišče tako dolgo odlaša z odločitvijo. Na ministrstvu za okolje in prostor so namreč pripravili dober zakon, vendar rešitve, ki urejajo področje PRO, niso ustrezne niti za gospodarstvo niti za uporabnike, pravzaprav so celo v škodo obeh.

ZVO-2 namreč uvaja monopol tako na trgu upravljanja kot tudi na trgu izvajanja PRO. »Takšna ureditev bi pomenila, da

Strokovnjaki za
zunanji vodovod in
kanalizacijo

www.coma.si

Zunanji vodovod

Celovite rešitve za
komunalna podjetja,
inštalaterje in
končne uporabnike.

Kanalizacijski sistemi

PE Ljubljana
Trpinčeva ulica 49
T: 01 587 42 11

PE Maribor
Sokolska ulica 29
T: 02 429 62 90

bi na primer na področju embalaže zgolj ena družba obvladovala celoten sistem ravnanja z embalažo, od upravljanja do izvajanja, za piko na i bi celo nadzirala sama sebe. Monopol, torej vsa pooblastila v eni osebi in to brez nadzora, predstavlja preveliko tveganje za kolizijo interesov, netransparentno ureditev sistema, visoko stopnjo korupcije in visoke cene. Zato je bila vložena pobuda za ustavno presojo tega dela zakona,« nam je razložil Goran Ambrož.

Komunalna dejavnost (nabor vseh gospodarskih družb v izbranih razredih dejavnosti – SKD) je v letu 2021 predstavljala poslovanje 462 gospodarskih družb, ki so ustvarile 1,8 mrd EUR celotnih prihodkov, 458 mio EUR dodane vrednosti; povprečna dodana vrednost na zaposlenega je znašala 46 tisoč EUR.

Pripravila Analitika GZS

Potrebno je povedati, nadaljuje, da so februarja 2022, torej pred sprejemom zakona o varstvu okolja (ZVO-2), pod okriljem GZS pripravili in zakonodajalcu poslali predlog, ki koncepta ministrstva za okolje in prostor kot predlagatelja zakona ne spreminja, ampak ga zgolj nadgrajuje na področjih, kjer so se do sedaj kazale pomanjkljivosti. »S tem bi bilo mogoče zagotoviti tako učinkovitost na področju upravljanja kot tudi na področju izvajanja PRO, nemoteno delovanje

Foto: Slopak

Nove zahteve podjetjem ponujajo nove priložnosti in spodbude, da se pozicionirajo kot trajnostna podjetja in postanejo bolj konkurenčna za prihodnost, poudarjajo v Slopaku.

gospodarstva ter najpomembneje, varstvo okolja. Vendar zakonodajalec predlogov ni upošteval,« je spomnil Ambrož

Nasprotujejo monopolu, saj želijo še naprej zagotavljati konkurenčne cene, storitve in razvoj.

V Dinosu po njegovih besedah nasprotujejo monopolu, saj želijo gospodarstvu in posledično uporabnikom še naprej zagotavljati konkurenčne cene, konkurenčne storitve in razvoj, zato odločno podpirajo tržno gospodarstvo. Želijo si, da ustavno sodišče v najkrajšem možnem času odloči, da je pobuda za ustavno presojo utemeljena in predlagatelju zakona

naloži ureditev PRO po modelu transparentno urejenega tržnega gospodarstva.

Evropska zakonodaja, ki jo v slovenski pravni red prenaša nov zakon o varstvu okolja (ZVO-2), določa popolne finančne stroške za gospodarstvo, so nam razložili v Slopaku. »Ker za proizvajalce količina odpadkov po PRO predstavlja strošek, a hkrati povratno informacijo, je posledično pričakovati, da na ta način povzroči tudi spremembo zasnove izdelkov v smeri trajnosti,« so nam še razložili v Slopaku.

V veljavi je tudi SUP uredba

Spomnili so, da je konec leta 2022 v veljavo stopila tudi uredba o zmanjšanju vpliva

vztrajnost za
prihodnost

kostak
SKUPINA

GRADNJE

OBDELAVA ODPADKOV

PROJEKTIVA

KOMUNALA

nekaterih plastičnih proizvodov na okolje, ki je poznana tudi kot SUP uredba. Proizvajalci določenih plastičnih izdelkov, morajo tako prispevati tudi za čiščenje in preprečevanje smetenja, vedno strožje pa so zahteve glede obveznega ozaveščanja, ki naj bi pripomoglo k spremembi vedenja končnih uporabnikov.

»Menimo, da bodo v prihodnosti v sistem PRO zajeli tudi nove kategorije proizvodov z novimi obveznostmi (na primer stroške meril okoljsko primerne oblikovanja izdelkov), za katere so odgovorni proizvajalci,« pričakujejo v Slopaku. Pričakovati je po njihovi oceni tudi, da bodo vključena tudi oblačila in tekstil, morda tudi gradbeni odpadki. Dejstvo je, da bo vse bolj stroga okoljska regulativa vplivala tudi na poslovanje proizvajalcev.

»Proizvajalci prevzemajo nove naloge in obveznosti, zato odgovornost proizvajalcev postaja del celotne korporativne odgovornosti. To pomeni načrtovanje za trajnost, ponovno uporabo, predelavo in recikliranje, z namenom, da izdelki, komponente in material

Foto: Slopak

V podjetju Slopak, ki ga vodi dr. Boštjan Aver, poudarjajo, da bo vse bolj stroga okoljska regulativa vplivala tudi na poslovanje proizvajalcev.

krožijo v gospodarstvu,« razlagajo v Slopaku. Zaradi prepričanja, da je prihodnost v trajnostni naravnosti, se bo uspešnost podjetij vse bolj merila z razmerjem

med poslovno uspešnostjo in doseganjem okoljskih ciljev.

Nove zahteve ponujajo tudi nove priložnosti

»Hkrati pa nove zahteve podjetjem ponujajo nove priložnosti in spodbude, da se pozicionirajo kot trajnostna podjetja in postanejo bolj konkurenčna za prihodnost – ter tako omogočijo krožno gospodarstvo. Trend razvoja PRO gre vse bolj v smeri celostnega (holističnega) pristopa, pri katerem je potrebna integriteta, sodelovanje in povezovanje vseh deležnikov za doseg okoljskih ciljev, ki jih narekuje regulativa EU,« so nam pojasnili v Slopaku.

Regulativa in praksa EU na področju razširjene proizvajalčeve odgovornosti (PRO) gre v smeri, da državam članicam nalaga, da morajo zagotoviti skladnost sistemov PRO z novimi minimalnimi standardi za sisteme PRO, kot jih določa evropska direktiva o odpadkih, nam je pojasnil Rudi Horvat. V nasprotnem primeru država članica tvega kazen zaradi kršitve direktive. »Dokler ustavno sodišče

Skupni načrt
za SUP
proizvode

Embalažna
shema

Celovite rešitve
ravnanja z
odpadki

Spodbujamo
trajnostni
življenjski
slog

ne odloči o ustavnosti členov ZVO-2, ministrstvo ne more urediti podzakonskih aktov, ki urejajo proizvajalčevo razširjeno odgovornost (PRO) za posamezna področja,« je še pojasnil Rudi Horvat.

Foto: JKP Slovenske Konjice

Kupi nepobrane embalaže so preteklost.

V letu 2022 je povprečna bruto plača v komunalni dejavnosti (SKD 36, 37, 38, 39, 81.300, 96.030) znašala 1.815 EUR in je bila za 5,7 % višja kot v predhodnem letu. Znotraj komunalnih dejavnosti je bila v 2022 najvišja povprečna plača v pogrebni dejavnosti (2.078 EUR), sledi dejavnost zbiranja, prečiščevanja in distribucije vode (1.992 EUR), zbiranja in odvoza odpadkov ter ravnanja z njimi (1.893 EUR), ravnanje z odplakami (1.825 EUR), saniranje okolja in drugo ravnanje z odpadki (1.683 EUR) in urejanje in vzdrževanje zelenih površin in okolice (1.417 EUR).

Pripravila Analitika GZS

V Sloveniji imamo še vedno »deljeno proizvajalčevo odgovornost«

Namen PRO je, da proizvajalci poskrbijo za svoj proizvod skozi njegov celoten življenjski cikel, torej tudi, ko se le-ta zavrže in postane odpadki. In to organizacijsko, kot tudi finančno, razlaga Goran Ambrož.

To imenujemo »full-cost« sistem, ki je v večini držav EU že uveljavljen, v Sloveniji pa temu še ni tako. V Sloveniji namreč gospodinjstva še vedno plačujejo stroške ločenega zbiranja odpadne embalaže pri gospodinjstvih, ki ga izvajajo javna komunalna podjetja, zato imamo v Sloveniji še vedno tako imenovano »deljeno proizvajalčevo odgovornost«.

»Treba je namreč jasno povedati, da bi se po novem sistemu morale položnice gospodinjstev za zbiranje komunalnih odpadkov občutno znižati, saj bodo sistem zbiranja odpadne embalaže pri gospodinjstvih po novem dolžni financirati proizvajalci in ne več gospodinjstva. A če ne bomo imeli transparentnega sistema, do tega ne bo prišlo,« opozarja Ambrož. Celo nasprotno, saj bodo proizvajalci svoje višje stroške, ki jim jih bo naložila monopolna družba, prenesli na svoje proizvode, te pa bomo ob nakupu krili potrošniki oziroma gospodinjstva. »Zato se zavzemamo za transparentno ureditev PRO, po modelu tržnega gospodarstva,« nam je povedal Goran Ambrož. ■

Saubermacher

Strokovnjaki na področju gospodarnega
RAVNANJA Z ODPADKI!

www.saubermacher.si

✉ odpadki@saubermacher.si

☎ 02 6202 300

UNIVERZA V NOVEM MESTU

Digitalno transformirano kognitivno komunalno podjetje

Upravljanje z okoljem je po kompleksnosti procesov in po obsegu potrebnih interdisciplinarnih kompetenc eno od najbolj zahtevnih in občutljivih področij. Pravzaprav gre bolj za upravljanje človeškega ravnanja, ki vpliva na okolje, kot za upravljanja okolja samega, ki zahteva vrhunsko izobražene strokovnjake z interdisciplinarnim znanjem, kot ga ponuja študijski program Upravljanje z okoljem na Fakulteti za poslovne in upravne vede Univerze v Novem mestu. Strokovni predmeti predstavljajo jedro študijskega programa. V ta sklop sodi tudi predmet Okoljski informacijski sistemi, ki krepi kompetence s področja digitalizacije procesov, informacijskih tehnologij in informacijskih sistemov.

Nujnost uvajanja novih tehnologij in informacijske podpore procesom predstavimo na primeru kompleksne dejavnosti komunalnega podjetja. Sama dejavnost zahteva obvladovanje številnih področij, ki neposredno vplivajo na kakovost našega bivanja in vključuje zelo široko paleto znanj. Ustrežno temu je kompleksna tudi informacijska podpora procesom z uvedbo novih tehnologij.

Potreba po odprtosti in vpetosti komunalnega podjetja v sisteme pametnih mest in drugih skupnosti in po drugi strani kibernetična varnost nujno spremeni arhitekturo in organizacijo informacijskega sistema v oblaku. Arhitektura takega sistema uvaja t. i. mikroritve, ki se obnašajo kot samostojni objekti - gradniki z vgrajeno avtentikacijo in natančno določenim procesom delovanja. Tako se lahko različni sistemi med seboj povezujejo v enoten informacijski sistem z distribuiranimi podatki.

Na področju upravljanja vodovodnega omrežja lahko s pomočjo digitalnega dvojčka vodovodnega sistema, IoT senzorjev in merilnikov ter algoritmov ume-

tne inteligence (AI), ki nam napovedujejo porabo vode, sočasno optimiziramo porabo električne energije, ki je potrebna za prečrpavanje vode od črpališč do vodohranov. Odkrivamo in zmanjšujemo lahko izgube na omrežju, vzdržujemo visoko raven izvajanja storitev, prispevamo k ohranjanju naravnih virov in spodbujamo porabnike k racionalni rabi.

Podobno nam lahko umetna inteligenca pomaga tudi pri optimizaciji odvoza odpadkov, če v realnem času zbiramo podatke o polnosti zabojnikov, ki so opremljeni z IoT senzorji in povezani v zaledni informacijski sistem. Poleg pol-

nosti zabojnikov imamo v vsakem trenutku na razpolago še ostale podatke kot na primer: odpiranje, zapiranje, praznjenje zabojnika, vonjave, lokacijo, temperaturo, požar, vandalizem itd.

Digitalno transformirano komunalno podjetje na tak način postane kognitivno 'cognitive enterprise', ki se je zmožno pravilno inteligentno odzivati takoj, glede na podatke v realnem času. To pa seveda zahteva odzivnost celotne informacijske hrbtnice podjetja.

Piše: Ludvik Ilovar, direktor 3 TAV, d. o. o. in predavatelj na UNM FPUV

 fpuv.uni-nm.si

Univerza v Novem mestu
Fakulteta za poslovne in
upravne vede

Izberi poklic prihodnosti.

študiraj upravljanje z okoljem

DIGITALNE REŠITVE

VODOOSKRBNA IN KOMUNALNA PODJETJA

Daljinsko odčitavanje
porabe vode

Nadzor črpališč (spremljanje
pretokov, porabe energije in
statusov črpalk)

Avtomatsko generiranje
alarmov ob izrednih dogodkih
ali puščanjih

Zmanjševanje izgub vode

Nadzor nivojev vode
v hranilnikih

Spremljanje KPI

Integracija z obračunskimi
aplikacijami

Avtomatizirana in
prilagojena poročila

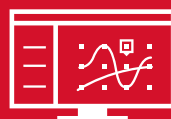
LoRaWAN
NB-IoT
WM-Bus

GEMALOGIC

SOLVERA
LYNX

SISTEM ZA
UPRAVLJANJE
MERITEV

SOLVERA
LYNX

 www.solvera-lynx.com

 info@solvera-lynx.com

 +386 1 40 12 860

KOMUNALNO GOSPODARSTVO

Brez kohezijskih sredstev investicij ne bi bilo

Med najpomembnejšimi izzivi, s katerimi se občine srečujejo pri investicijah v gradnjo komunalne infrastrukture, je pridobivanje dovoljenj in soglasij.

Darja Kocbek

Stanje komunalne infrastrukture v občinah je po oceni **Združenja občin Slovenije** na dokaj nezavidljivi ravni, kar pomeni, da so na vseh področjih potrebne investicije. Se pa potrebe razlikujejo po posameznih občinah. Med problemi, s katerimi se v občinah srečujejo pri načrtovanju in izvajanju investicij v komunalno infrastrukturo, izpostavljajo, da za komunalno infrastrukturo ni zagotovljenih dovolj sredstev. Rešitev vidijo v večji prožnosti zagotavljanja sredstev EU, s katerimi bi lahko na več vsebinah izvajali financiranje infrastrukturnih projektov. Potrebne bi bile spremembe operativnih programov.

Med evropskimi sredstvi so izjemnega pomena za investicije v komunalno

infrastrukturo kohezijska sredstva, saj glede na trenutno makroekonomsko situacijo v občinah zmanjkuje sredstev za financiranje izvornih nalog. Tako izvorne naloge financirajo iz investicijskega denarja, opozarjajo na Združenju občin Slovenije. Z namenom zagotovitve nadaljevanja financiranja investicijskih projektov v občinah so vladi predlagali dvig povprečnine.

Sofinanciranje je zagotovljeno za gradnjo nove komunalne infrastrukture, ne pa za rekonstrukcijo stare.

V Kranju skušajo čim več vlagati v komunalno infrastrukturo

V kabinetu župana **Mestne občine Kranj** so nam pojasnili, da si prizadevajo v čim večji meri vlagati v komunalno infrastrukturo in s tem predvsem z zmanjšanjem emisij v vode iz komunalnih virov onesnaženja in izboljšanjem kakovosti pitne vode v komunalno urejenost območij. Ob tem poudarjajo, da so merila za določitev aglomeracij oziroma območij poselitve, kjer sta poseljenost ali izvajanje gospodarske ali druge dejavnosti zgoščena tako, da je mogoče zbiranje komunalne odpadne vode v kanalizaciji in njeno odvajanje po kanalizaciji v komunalno čistilno napravo ali na končno mesto izpusta, določena v

VCA210 ANALIZATOR PROSTEGA KLORA

Nadzor nad procesi dezinfekcije v realnem času.

Voda je nujna za življenje, varna pitna voda pa je osnovna človekova pravica.

Kljub temu se podjetja za oskrbo z vodo soočajo s precejšnjim izzivom pri pridobivanju podatkov v realnem času iz svojih omrežij. Brez teh ključnih informacij ne morejo učinkovito spremljati in nadzorovati procesa dezinfekcije pitne vode.

Posledično se lahko pitni vodi dodajo nepravilni odmerki razkužila, kar povzroči izbruhe bolezni in uničujoče posledice za javno zdravje. Poleg tega lahko povzroči veliko škodo okolju, ljudem in povzroči nepotrebne stroške.

Valter skupina d.o.o.
Ljubljanska c. 33, 1241 Kamnik
info@valter.si, www.valter.si

uredbi o odvajanju in čiščenju komunalne odpadne vode.

Med vsemi družbami komunalne dejavnosti, okoli 60 % delež celotnih prihodkov ustvarijo družbe v dejavnosti SKD 38 - zbiranje in odvoz odpadkov ter ravnanje z njimi in 32 % družbe iz dejavnosti 36 - zbiranja, prečiščevanja in distribucije vode.

Pripravila Analitika GZS

Z operativnim programom oskrbe s pitno vodo so za oskrbo s pitno vodo določene aglomeracije, ki ustrezajo vsem predpisanim normativom in povprečni učinkovitosti vodovodnega sistema. »Imamo pa na območju Mestne občine Kranj nekaj aglomeracij, ki niso ustrezno opremljene, zato večji del sredstev proračuna občine namenjamo za njihovo ustrezno ureditev,« so nam povedali v kabinetu župana.

Med investicijami so omenili dela na Rupi, kjer so v prvi fazi izvedli navezavo na obstoječo javno kanalizacijo, zdaj sledi še pridobitev uporabnega dovoljenja. Gradnjo druge faze so z rebalansom proračuna predstavili v 2024. Izvajajo tudi projektiranje kanalizacije, vodovoda s kolesarsko infrastrukturo do Spodnje Besnice, vključno z vodovodom do Zabukovja. Na območju Gorenja Sava–Rakovica–Zabukovje–Spodnja Besnica in Zgornja Besnica nameravajo izvesti projekt komunalne in prometne ureditve. »Projekt bomo glede

Foto: Arhiv Mestne občine Novo mesto

Prenova cestne in komunalne infrastrukture na Ulici Slavka Gruma v Novem mestu.

na vrednost, ki je ocenjena na skoraj 14,5 milijona evrov, izvajali v več fazah. Upamo na vsaj šest milijonov evrov sofinanciranja s sredstvi EU in države. Kdaj in na kateri razpis bomo projekt lahko prijaviili, žal trenutno še ni mogoče napovedati. Izvedba celotnega projekta je sicer predvidena do leta 2027,« razlagajo v kabinetu župana.

Za komunalno infrastrukturo ni zagotovljenih dovolj sredstev.

Na izvedbo čaka tudi dograditev komunalne infrastrukture, ki se bo navezovala na Centralno čistilno napravo Kranj (CČN Kranj) v naselju Čirče. Mestna občina

Kranj ima za ta projekt pravnomočno gradbeno dovoljenje že od leta 2020, velja pa pet let. Za komunalno infrastrukturo v naselju Hrastje so izdelali idejno zasnovo in pridobili nekaj služnosti. Tudi Hrastje se bo navezovalo na CČN Kranj. Za omenjena projekta za zdaj ni evropskega denarja, se pa namerava občina za sofinanciranje potegovati na različnih razpisih.

Do konca leta 2025 nameravajo dograditi tudi primarni kanal za odvajanje odpadnih voda na relaciji Golnik–Mlaka s priklopom na CČN Kranj. Projekt so prijaviili tudi za sofinanciranje preko mehanizma za okrevanje in odpornost (NOO), iščejo pa še dodatne vire za sofinanciranje.

3TAV

Smo vodilni ponudnik IT rešitev za **masovni obračun komunalnih storitev in energije** v Sloveniji in na Hrvaškem.

Naša prijazna in izkušena ekipa vam nudi močno **podporo** pri vseh izzivih vašega poslovanja.

Imamo **dolgoletne izkušnje** s področja informatike komunalnih dejavnosti in poslovnih procesov v komunalnih podjetjih.

DIGITALNA TRANSFORMACIJA KOMUNALNEGA PODJETJA

Najcelovitejše, preverjene in prilagodljive informacijske rešitve za komunalna podjetja

Brezpapirno poslovanje

- eDokumenti za sklenitev pogodb, izvedbo priključkov in druga naročila storitev
- digitalizacija internih procesov
- dokumentni sistem z elektronsko hrambo

Poslovni informacijski sistem (ERP)

- prilagojen komunalnim podjetjem
- učinkovit obračun komunalnih storitev

Poslovna analitika in poročanje

- Spremljanje ključnih kazalnikov podjetja
- Analiza trendov in napovedi z uporabo AI

Geografski informacijski sistem

- Vodenje katastra infrastrukture in naprav
- Poročanje IJSVO
- Prikaz in analitika ERP podatkov v prostoru

Mobilne aplikacije za delo na terenu

- Izvajanje delovnih nalogov
- Logistika zabojsnikov za odpadke
- GIS podpora

Spletni portal za končne odjemalce

- Pregled in urejanje podatkov
- Sporočanje porabe
- Naročanje dodatnih storitev

Digitalizacija omrežja in sistemov

- Spremljanje porabe v realnem času (IoT merilniki)
- Spremljanje polnosti zabojsnikov v realnem času
- Napredne analize in implementacije AI tehnologij

info@3tav.si - www.3tav.si - 07 292 7080

3 Tav d.o.o., Podbreznik 15, Novo mesto

Brez kohezijskih sredstev tako obsežnih projektov, kot je gradnja komunalne infrastrukture, občine same praktično ne zmorejo izvesti, poudarjajo v kabinetu župana Mestne občine Kranj.

Nujna so dodatna kohezijska in državna sredstva na področju novih investicij in vzdrževanja obstoječih sistemov.

Velik izziv predstavlja tudi dejstvo, da je žal sofinanciranje zagotovljeno le za gradnjo nove komunalne infrastrukture, ne pa za rekonstrukcijo stare. V Mestni občini Kranj se tako srečujejo z dotrajano obstoječo infrastrukturo, kar pomeni izjemno velike investicije. »S podobnimi težavami se srečujemo v več mestnih občinah in država bi morala tu poskrbeti za sofinanciranje,« opozarjajo v kabinetu župana.

Na operativni ravni je verjetno najpomembnejši izziv pridobivanje soglasij oziroma zemljišč.

V skrajnem primeru je treba za uveljavitev javnega interesa poseči po

razlastitvah. Vsi ti postopki pa so dolgotrajni in tudi stanejo, so še pojasnili v kabinetu župana Mestne občine Kranj.

V Novem mestu izvajajo zakonsko predpisane investicije v aglomeracije

V Mestni občini Novo mesto med več investicijami v komunalno infrastrukturo omenjajo izvedbo druge faze komunalne infrastrukture v Ždinji vasi, začenja se gradnja čistilne naprave na Karteljevem, nato je predvidena še gradnja kanalizacije, rekonstrukcija vodovodnega omrežja in gradnja novega vodohrama. Predvidena je celovita rekonstrukcija komunalne infrastrukture na Seidlovi cesti, Westrovi ulici in Vavpotičevi ulici.

V občini imajo na področju vodovoda glede zakonsko predpisane infrastrukture zagotovljeno 100-odstotno pokritost, na področju javnih kanalizacijskih omrežij pa izvajajo investicije v aglomeracije, ki so zakonsko predpisane. »V zadnjih letih se vse bolj kaže potreba po sanaciji starih vodovodnih in kanalizacijskih sistemov, vendar je pritisk javnosti večji

glede novo zgrajenih sistemov. Ker razpoložljiva sredstva iz amortizacije obstoječe infrastrukture ne zadoščajo tako za investiranje v nova omrežja, ki so okoljsko nujna, kot za vzdrževanje sedanjega omrežja, se stanje slabša. Zato so nujna dodatna kohezijska in državna sredstva na področju novih investicij in vzdrževanja obstoječih sistemov,« poudarjajo v kabinetu župana Mestne občine Novo mesto.

Med težavami, s katerimi se soočajo pri gradnji komunalne infrastrukture, izpostavljajo še pridobitev pravice gradnje. »Potrebna so mnoga prilagajanja in spreminjanja projektne dokumentacije,« so nam pojasnili. Pri gradnji komunalne infrastrukture, ki je v javnem interesu, bi bilo po njihovih besedah zato smiselno poenostaviti pridobitev pravice gradnje. Prav tako veliko obremenitev predstavlja rekonstrukcije obstoječe infrastrukture, kjer bi po vzoru vzdrževanja javnih cest lahko poenostavili postopke priprave projektne dokumentacije, pravice graditi in izvedbe rekonstrukcij, predlagajo v kabinetu župana Mestne občine Novo mesto.

eko **LUX**

Prava smer oblikovanja
urbanističnega razvoja

EKO LUX d.o.o.
Medlog 15
3000 Celje

03 828 18 00
info@ekolux.si
www.ekolux.si

- KOMUNALNA VOZILA
- SLEDENJE TOKOV ODPADKOV
IN OPREMA ZA RAVNANJE Z ODPADKI
- MATERIALI ZA ULIČNO KANALIZACIJO
(CEVI IN JAŠKI)
- MATERIALI ZA VODOVODE
(CEVI, ZASUNI, SPOJKE)
- PODZEMNI KONTEJNERJI
- URBANA OPREMA

V Mariboru izpostavljajo dolgotrajnost postopkov

Dokončanje projekta odvajanje in čiščenje voda v porečju Drave-Mestna občina Maribor, cestna in komunalna ureditev ulic Koseskega in Medvedove ulice, priprava razpisa za izbiro izvajalca za dograditev vodovoda Kozjak I in II, priprava razpisa za izbiro izvajalca za dograditev kanalizacije Razvanje severni krak, in priprava razpisa za izbiro izvajalca za dograditev vodovoda Razvanje (Poštela, druga faza) so letošnje investicije v komunalno infrastrukturo, ki so jih izpostavili v kabinetu župana Mestne občine Maribor.

Najpomembnejši izziv je pridobivanje soglasij oziroma zemljišč, kjer je v skrajnem primeru treba poseči po razlastitvah.

Tudi za to občino so kohezijska sredstva zelo pomembna, saj jim »omogočajo dograditev prepotrebne manjkajoče komunalne infrastrukture, ki bi jo z lastnimi sredstvi zelo težko zagotavljali«.

Zaključna dela na cesti Maribor-Ruše v Laznici.

Med problemi pri načrtovanju in izvajanju investicij v komunalno infrastrukturo izpostavljajo predvsem zagotavljanje lastnih sredstev, saj tovrstna vlaganja zahtevajo celovite ureditve. To pomeni, da je treba urediti celotno komunalno infrastrukturo na nekem

odseku ceste, za kar so potrebna visoka sredstva. »Pri vlaganju zahtev za sofinanciranje se srečujemo z dolgotrajnimi postopki pregleda vlog ter potrebnimi dopolnjevanji,« so nam še pojasnili v kabinetu župana Mestne občine Maribor. ■

Upravljanje z viri in digitalizacija procesov

Na podlagi več kot 30-letnega sodelovanja s podjetji, ki upravljajo vodovodne sisteme v Sloveniji in regiji, **smo razvili programsko opremo GDi Ensemble for Water Resources.**

Javna podjetja, upravljalci vodovodne infrastrukture, lahko z obsežnim naborom spletnih aplikacij vodne vire upravljajo na trajen način in dosejajo maksimalno operativno učinkovitost.

Za uspešno izvajanje komunalnih vzdrževalnih ali interventnih del potrebujemo **množice povezanih podatkov komunale** iz poslovnega dela, računovodstva, katastrov infrastrukture in zgodovine vzdrževalnih del.

Vse to **povezuje, osvežuje in distribuira preko spleta** naša platforma iKomunala. In to **v obliki preglednih kart, statistik in naprednih spletnih in mobilnih tehnologij za usmerjanje vzdrževalnih del na terenu**. Kot na primer: menjave in popisi vodomerov, hidrantov, okvare, pregledi jaškov in cevi, deratizacije, odvozi iz greznic in MKČN, pregledov cest, pogrebne službe itd...

Zaradi koncentriranih podatkov na enem mestu je pripravljanje poročil, primer IJSVO, rutinsko opravilo.

Opomba: podjetje Kaliopa pogodbeno za MOP razvija in upravlja s poročevalskimi tabelami IJSVO.

VZDRŽEVANJE - VODOVOD
Vodomeri, Hidranti, Okvare, Priklučki, Objekti, Oprema

VZDRŽEVANJE - CESTE

VZDRŽEVANJE - JAVNA RAZSVETLJAVA

VZDRŽEVANJE - JAVNE IN ZELENE POVRŠINE
Zelene površine, Urbane površine, Prometne površine, Drevesa

VZDRŽEVANJE - KANALIZACIJA
Jaški, Cevi, Deratizacije, Okvare

VZDRŽEVANJE - EKOLOŠKI OTOKI IN ZABOJNIKI

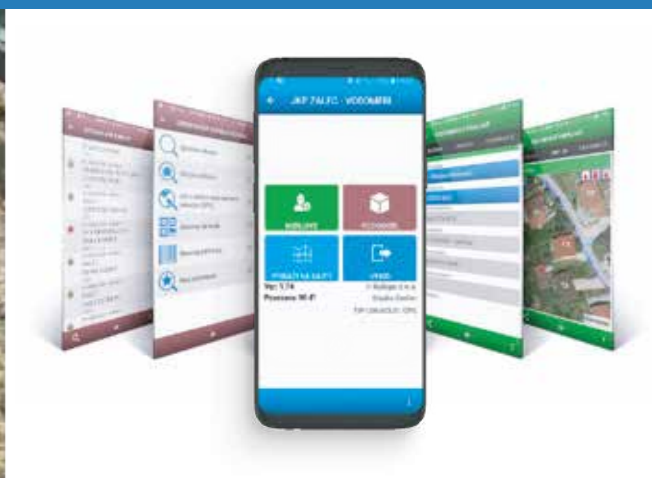

VZDRŽEVANJE - POKOPALIŠČA

VZDRŽEVANJE - OGLASNE TABELE IN PANOJI

ZAUPAJO NAM TAKO »VELIKA« KOT »MALA« KOMUNALNA PODJETJA, SAJ JE NAJEM IKOMUNALE CENOVNO PRILAGOJEN.

Reference: KOMUNALA KRANJ D.O.O., JAVNO KOMUNALNO PODJETJE PRODNIK D.O.O., KOMUNALNO PODJETJE VELENJE D.O.O., VODOVOD - KANALIZACIJA D.O.O. CELJE, KOMUNALA MURSKA SOBOTA, JEKO, JAVNO KOMUNALNO PODJETJE, D.O.O., JAVNO PODJETJE OKOLJE PIRAN, KOVOD POSTOJNA, JAVNO KOMUNALNO PODJETJE TRBOVLJE D.O.O., JAVNO KOMUNALNO PODJETJE KOMUNALA RIBNICA D.O.O., JKP ŽALEC D.O.O., JAVNO PODJETJE KOMUNALA D.O.O. MOZIRJE, KOMUNALNO STANOVANJSKA DRUŽBA D.O.O., ČISTA NARAVA D.O.O., JKP LOG D.O.O., KOMUNALA CERKNICA, KOMUNALA RADOVLJICA D.D., KOMUNALNO PODJETJE KAMNIK D.D., OBČINA BOHINJ, SAUBERMACHER SLOVENIJA D.O.O., SIMBIO, D.O.O., CELJE...

Kaliopa d.o.o.
Letališka 32j,
SI-1000 Ljubljana
T: +386 (0)1 520 82 80
info@kaliopa.si
www.kaliopa.si

KOMUNALNO GOSPODARSTVO

Vse novosti so povezane z digitalizacijo

Digitalizacija v kontekstu komunalnega gospodarstva pomeni predvsem uporabo digitalnih tehnologij in platform, interneta stvari, računalništva v oblaku, umetne inteligence, avtomatizacije in strojnega učenja.

Darja Kocbek

Dejavnost podjetij s področja komunalnega gospodarstva zahteva tehnološko najsodobnejšo opremo. Tudi brez digitalizacije na tem področju ne gre več. Da lahko sledijo najsodobnejšim trendom in zahtevam zelenega in digitalnega prehoda, so odvisni od lastnega razvoja in inovacij, pa tudi od razvoja in inovativnosti dobaviteljev opreme.

Imajo sodobne tehnološke rešitve za področje urbanega vodnega kroga

Kristjan Gašperin, vodja programa Telemetrijski sistemi v podjetju Kolektor Sisteht, nam je pojasnil, da so v ospredju produktnega portfelja tega podjetja sodobne tehnološke rešitve za področje urbanega vodnega kroga. Med novostmi

izpostavlja povečevanje uporabe novih diagnostičnih tehnologij, ki omogočajo spremljanje in obvladovanje vodnih izgub v podzemni vodni gospodarski infrastrukturi. Med te tehnologije na primer sodi satelitska detekcija namočenosti tal, s katerimi lahko iščejo puščanja vode ter celo vir namočenosti tal.

Enako pomemben je razvoj novih produktov in tehnologij za digitalno transformacijo urbanega vodnega kroga, ki omogočajo nadzor in upravljanje sistemov v realnem času skupaj s preventivno diagnostiko s pomočjo umetne inteligence. Gašperin pri tem omeni vedno močnejšo uporabo mobilnih komunikacijskih tehnologij pete generacije (5G), ki omogočajo množično uporabo

brezžično omreženih naprav, kot so vodomeri, kalorimetri ter različni senzori in aktuatorji. Tretja novost je razvoj novih tehnologij za obdelavo vode, kjer se vedno močnejše uveljavljajo različne membranske tehnologije. »Skupno vsem omenjenim rešitvam je zmanjševanje in obvladovanje vodnega odtisa ter posledično tudi zmanjševanje ogljičnega odtisa,« razlaga Kristjan Gašperin.

Vse novosti za področje komunalnega gospodarstva so danes po njegovih besedah tako ali drugače povezane s pojmom digitalizacija. Digitalizacija v kontekstu komunalnega gospodarstva pomeni predvsem uporabo digitalnih tehnologij in platform, interneta stvari, računalništva v oblaku, umetne inteligence,

VOC
KOMUNALA

VOC Komunala d.o.o.

Lava 42, 3000 Celje

T: 03/42 66 294

E: info@voc-komunala.si

www.voc-komunala.si

Podjetje VOC Komunala, d.o.o., je specializirano za čiščenje vseh vrst kanalizacijskih sistemov, in pregledov kanalizacij z najnovejšo video nadzorno opremo. Čistimo maščobne in oljne lovilce, peskolove, usedline iz avtopralnic, odvoz mulja iz čistilnih naprav, preverjamo tesnost kanalizacij in vodovodov, čistimo in pometamo cestne površine, svetujemo sanacijo cevodovodov,... Med drugim je podjetje specializirano za čiščenje in odvoz vseh nevarnih in nenevarnih odpadkov, z vsemi potrebnimi pooblastili in dovoljenji, predvsem v železarski, kemični in živilsko-predelovalni industriji.

Naša najnovejši pridobitvi predstavljata čiščenje s suhim ledom na neinvaziven način (živilska industrija, proizvodne linije, kulturna dediščina,...), ter čiščenje vertikalne in horizontalne kanalizacije, tako v podjetjih, kot na domu. Raziskovalno smo aktivni na področju hladne reciklaže, vnosa oziroma zamenjave zemljine (R10), in predelave nenevarnih in nevarnih gradbenih odpadkov. Razpolagamo pa tudi z lastno raziskovalno skupino.

Naše delo združuje dolgoletne izkušnje sodelavcev, ki so znanje nabirali v različnih podjetjih iz panoge. Med zadovoljnimi strankami so mnoga podjetja s celotne Slovenije. Interventno službo opravljamo 24 ur na dan.

avtomatizacije operacij/procesov, strojnega učenja, kakor tudi implementacijo digitalnih dvojnikov za predikcije in simulacije raznovrstnih scenarijev.

»Digitalizacija nam tako v povezavi s področjem komunalnega gospodarstva pomaga optimizirati proizvodnjo, zmanjšati izpuste in količino odpadkov. Pomaga nam prepoznavati kritične situacije v zelo zgodnjih fazah, ko se jih da še preprečiti ali vsaj maksimalno ublažiti, pa povečati energetske učinkovitost in navsezadnje okrepiti konkurenčno prednost podjetij (upravljalcev), potrošnikom pa zagotoviti nove storitve in izdelke,« nam je razložil Kristjan Gašperin iz podjetja Kolektor Sisteh.

V letu 2022 je bilo v komunalni dejavnosti (SKD 36, 37, 38, 39, 81.300, 96.030) 11,9 tisoč delovno aktivnih oseb (100 več kot leta 2021 in 1.200 več kot leta 2018). Največ delovno aktivnih je bilo v dejavnosti zbiranja in odvoza odpadkov ter ravnanja z njimi (5.440 oseb), sledi dejavnost zbiranja, prečiščevanja in distribucija vode (4.320 oseb), urejanje in vzdrževanje zelenih površin in okolice (1.020 oseb), ravnanje z odplakami (580 oseb), pogrebna dejavnost (360 oseb) in saniranje okolja in drugo ravnanje z odpadki (180 oseb).

Priprava Analitika GZS

Foto: ROTO

V podjetju ROTO Slovenija nenehno razvijajo nove in tehnološko najnaprednejše rešitve.

Med prvimi razvili mobilno aplikacijo za male čistilne naprave

Nuša Pavlinjek Slavinec, direktorica družbe ROTO Slovenija, nam je povedala, da je ponudba malih čistilnih naprav na trgu zelo raznolika. »Kljub temu, da ima ROTO vodilni položaj v Evropi, kot inovativen proizvajalec nenehno razvijamo nove in tehnološko naprednejše rešitve,« razlaga. V zadnjem letu so predstavili in uspešno zagnali nove čistilne naprave ECOBlue od 50-2500 PE. Vanje so vgradili hibridno MBBR tehnologijo, ki so jo razvili za objekte z nestalnim dotokom.

»EcoBlue MBBR smo vgradili na številne bencinske črpalke in avtocestna postajališča in z njimi nadomestili tehnološko zastarele rešitve. EcoBlue odlično deluje tudi v turističnih objektih,« pravi Nuša Pavlinjek Slavinec.

V podjetju ROTO so po njenih besedah med prvimi na svetu leta 2017 razvili mobilno aplikacijo za krmiljenje in nadzor malih čistilnih naprav in za to prejeli številne mednarodne nagrade. ROTO čistilne naprave trenutno izvažajo v 65 držav. S centralnim nadzornim sistemom lahko iz svojega

SERVIS IN OBNOVA KOMUNALNIH NADGRADENJ

Komunalni program

Proizvodnja in servis komunalne opreme

MODEL CSN

MODEL CKAV

strežnika kadarkoli in kjerkoli na daljavo upravljajo delovanje ROTO čistilnih naprav. Dostop do njega imajo tudi lokalni upravljavci, ki lahko rezervne dele naročijo tudi prek ROTO spletne trgovine. Z razvojem opreme za čiščenje industrijskih voda, so vstopili tudi v segment živilsko predelovalne industrije. »V sisteme za čiščenje komunalnih in industrijskih voda zadnje čase integriramo tudi vse več strojnega učenja in umetno inteligenco. To nadgradnjo bomo predstavili tudi na največjem sejmu komunalnega gospodarstva v Aziji, IFAT EurAsia, ki bo konec aprila v Istanbulu,« pravi Nuša Pavlinjek Slavinec.

V skupini Roto digitalizacijo in aktivnosti povezane z Industrijo 4.0 in 5.0 uvajajo v vse poslovne procese. Z avtomatizacijo in robotizacijo so izjemno povečali produktivnost v podjetju in kakovost izdelkov. Razvili so tudi digitalne dnevnike vzdrževanja malih čistilnih naprav, do katerih imajo dostop lastniki in komunalna podjetja. »Zanimivo je, da jih največ prodamo v Romuniji, ki je trenutno zelo zanimiv trg,« dodaja Nuša Pavlinjek Slavinec.

Ponujajo strokovne rešitve pri pripravi in obdelavi pitne vode

V podjetju Valter skupina ponujajo strokovne rešitve pri pripravi in obdelavi pitne vode. V podjetju imajo tudi lastni razvoj naprav za dezinfekcijske namene in namene priprave in merjenja pitne

vode. **David Sodnik, lastnik in direktor podjetja Valter skupina**, je med novostmi, ki so jih v zadnjem času razvili in dali na trg, izpostavil rešitve, ki zagotavljajo dodatno varnost in kakovost pitne vode. Njihova digitalizacija pa temelji na umetni inteligenci.

Digitalizacija procesov ne pomeni zgolj poslovanje brez papirja, ampak tudi manjšo možnost napak pri vnosu podatkov.

Za komunale in širšo javno skupnost so razvili mobilno aplikacijo MojHab Uroš Rovtar, direktor družbe Infotim Ržišnik Perc, nam je povedal, da so poleg programske rešitve eMR Fusion za celovito upravljanje s števci, ki zajema popis, menjavo in analitiko odjemnih mest, na novo razvili še modul za upravljanje z grezničnimi jamami in malimi komunalnimi čistilnimi napravami. Dodali so module za popis in upravljanje s hidranti. »Poleg tega smo za komunale in širšo javno skupnost razvili mobilno aplikacijo MojHab, namenjeno končnim uporabnikom za spremljanje porabe vode, položnic, oddaje stanja vodomera in druge funkcionalnosti. Prvenstveno je mobilna aplikacija namenjena boljši in enostavnejši komunikaciji med javnimi podjetji in končnimi uporabniki,« razlaga.

Foto: Infotim Ržišnik Perc

Uroš Rovtar, direktor družbe Infotim Ržišnik Perc, pravi, da je mobilna aplikacija Moj Hab namenjena enostavnejši komunikaciji.

Z digitalizacijo se poveča količina podatkov, ki so težko obvladljivi. Zato Infotim Ržišnik Perc s svojimi programskimi rešitvami komunalnim podjetjem ponuja enotno platformo, na kateri združujejo podatke iz različnih virov in tako omogočajo jasn in celovit pregled nad delovanjem vodnega omrežja.

»Digitalizacija procesov v komunalnih podjetjih s pomočjo naših rešitev omogoča poslovanje brez papirja in tako zmanjša možnost napak pri vnosu podatkov in poenostavi delo. Rešitve nadgrajujemo z elementi prediktivne

Že več kot 20 let proizvajamo in nudimo:

- Kovinske kontejnerje velikosti od 5 do 15 m³ za odvoz s samonakladalci.
- Abrol kontejnerje za prevoze z vozili z nadgradnjo za abrol sisteme velikosti od 10 do 40 m³.
- Stacionarne in mobilne batne stiskalnice za odvoz s samonakladalci in z vozili z nadgradnjo za abrol sisteme.
- Vijačne oziroma polžne stiskalnice avstrijskega proizvajalca, primerne za stiskanje smeti, papirja in kartona, lesenih palet in lesne embalaže ter PET embalaže. Za te stiskalnice smo ekskluzivni zastopnik za Slovenijo.
- Stacionarne in mobilne dvizne naprave (hidravlične in elektromehanske) za praznjenje različnih tipov zabojnikov v vijačne stiskalnice, hidravlične stiskalnice ali pa v kontejnerje.
- Horizontalne in vertikalne (večkomorne) balirke.
- Izdelujemo kontejnerje, abrol kontejnerje in različne izdelke po naročilu.
- Možnost nakupa rabljenih generalno obnovljenih batnih in vijačnih stiskalnic.
- Možnost najema opreme.

Za vse vijačne (polžne) in batne stiskalnice nudimo servisna in vzdrževalna dela. Letno proizvedemo več kot 400 različnih kovinskih kontejnarjev in raznih stiskalnic.

EKOLINE TRADE

analize v smeri hitrejšega odkrivanja težav na omrežju in preventivnih ukrepov z namenom zmanjšanja vodnih izgub in posledično optimizacije energijske porabe,« pojasnjuje Rovtar. V podjetju Infotim Ržišnik Perc so po njegovih besedah digitalizirali vse delovne procese – od računovodstva, prodaje in podpore strankam.

Digitalizacija za sistem proizvajalčeve razširjene odgovornosti pomeni večjo transparentnost.

Digitalizacija za sistem PRO pomeni večjo transparentnost

Velik poudarek digitalizaciji dajejo v **Dinosu**. **Goran Ambrož, vodja programa Nekovine in DROE**, nam je pojasnil, da temeljito digitalizirajo delovne procese, saj so prepričani, da digitalizacija pripomore k optimizaciji delovnih procesov, kar je ključ do uspešnega poslovanja. »Digitalizacija za sistem proizvajalčeve razširjene odgovornosti (PRO) pomeni večjo transparentnost, in sicer v smislu spremljanja proizvoda od njegovega nastanka oziroma, ko ga proizvajalec da na trg, do trenutka, ko se ta proizvod zavrže kot odpadke, pa vse do njegove ponovne uporabe ali reciklaže oziroma predelave v nov proizvod,« nam je razložil Ambrož.

Prihajajo pametni odpadki

»Dovršene tehnološke rešitve so nekaj, k čemur stremimo tako v Sloveniji kot v našem matičnem podjetju v Avstriji. Prav zaradi tega smo pripravili tudi strategijo do leta 2025, v kateri je jasen cilj umestitev družbe Saubermacher Slovenija kot vodilne na področju inovativnih tehnologij ravnanja z odpadki,« nam je povedal **Rudi Horvat, direktor podjetja Saubermacher Slovenija**.

V letu 2021 se je zavrglo 143 tisoč ton hrane, kar je 0,2 % manj kot leto prej. Delež užitega dela v odpadni hrani se je po oceni SURS-a znižal na 38 %. Največ (53 %) odpadne hrane je nastalo v gospodinjstvih. V gostinstvu in strežbi hrane se je zavrglo 28 % vse odpadne hrane, v trgovini z živili 10 %, najmanj, 9 %, pa so je zavrgli v dejavnosti proizvodnja hrane.

Priloga Analitika GZS

Ob tem je po njegovi oceni vsekakor vredno omeniti nov način zbiranja odpadkov, tako imenovani pametni odpadki, kjer je mogoče z uvedbo senzorike in skenerjev pri povzročitelju identificirati količino odpadkov. »Na ta način se lahko ugotovi, ali je sortiranje pravilno, preko mobilnih aplikacij pa smo lahko takoj v stiku z uporabniki ter jih obveščamo o stanju sortiranja in dejanski urejenosti

Foto: ROTO

Na področju komunalnega gospodarstva brez digitalizacije ne gre več. Na trgu so tako na voljo različne mobilne aplikacije, ki uporabniku olajšajo spremljanje procesov.

slednjega. Digitalizacija nam omogoča tudi, da določimo vrsto in količino odpadkov ter optimiramo celotni sistem ravnanja z odpadki, v smislu odvoza,« pojasnjuje Horvat.

V Saubermacher Slovenija se zavedajo, da je preobrazba v smeri digitalizacije poslovnih procesov nujna oziroma potrebna. »Sami v tej smeri ravnamo trajnostno, uvažamo nove digitalne rešitve na področje zbiranja odpadkov. To sta lastna aplikacija, ki je pomoč uporabnikom storitev v gospodinjstvih, aplikacija, ki omogoča optimalno načrtovanje logističnih poti, s čimer posledično znižujemo ogljični odtis. V prihodnosti načrtujemo še več digitalnih rešitev,« pravi Rudi Horvat. ■

Prihranite in poskrbite

za čisto prihodnost!

TIMS

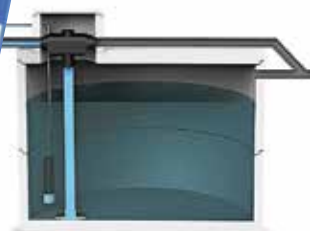
080 50 08

Mini klet

Biološke čistilne naprave

Zbiranje deževnice

Preklopite na elektriko

Renault Trucks E-Tech (od 3,1 do 26 ton) ponuja največjo izbiro električnih vozil na trgu. Preverite naš izbor vozil, ki ne onesnažujejo okolja in so primerna za območja z nizkimi emisijami, za vse strokovnjake, ki delujejo v mestnih območjih.

renewal-trucks.si

 RENAULT TRUCKS
E-TECH

RENAULT
TRUCKS

LESTVICA

Največjih 50 družb komunalne dejavnosti v letu 2021

Rang	Naziv družbe	Celotni prihodki v 1000 EUR	Indeks 2021/2020	Št. zaposlenih po del. urah	Dodana vrednost v 1000 EUR	EBITDA marža, v %
1	DINOS d.o.o.	188.953	174,6	330	23.631	7,1
2	ODPAD d.o.o. Pivka	151.706	205,4	35	6.433	2,9
3	Surovina d.o.o.	132.749	165,7	343	28.270	11,4
4	JP VOKA SNAGA d.o.o.	98.326	106,5	842	38.527	12,1
5	KOSTAK d.d.	81.912	113,7	489	21.112	6,4
6	SAUBERMACHER SLOVENIJA d.o.o.	38.663	108,6	206	13.945	16,9
7	KOMTEKS d.o.o.	33.312	188,4	16	5.117	13,4
8	KOMUNALNO PODJETJE VELENJE, d.o.o.	28.772	107,4	179	7.636	3,0
9	CREMA PLUS d.o.o.	25.197	151,3	6	243	0,4

V sodelovanju s podjetjem Stummer Kommunalfahrzeuge kupcem ponujamo inovativne rešitve na področju nadgradenj za zbiranje in odvoz odpadkov.

V prodajnem programu so različni tipi nadgradenj, od najmanjših za delo v ozkih ulicah in mestnih središčih, do zelo zmogljivih naprav za premagovanje velikih razdalj. Za vsako območje zbiranja, vrsto odpadkov in tip zabojnika obstaja primerna rešitev. Koncept nadgradenj je ne glede na njihovo velikost enak. Vsaka nadgradnja je izdelana na podvozje po meri, kar zagotavlja optimalno razporeditev tovora, boljše upravljanje vozila, maksimalni volumen kesona. Nadgradnje dopolnjujemo z visoko zmogljivimi stresalniki, tako da sta zbiranje in prevoz odpadkov ekonomsko učinkovita in okolju prijazna.

 JUST KOM

PARTNER SKUPINE ZOELLER

JUST KOM, podjetje za prodajo in servis komunalne opreme d.o.o.
Brncičeva 13, 1231 Ljubljana-Črnuče
Tel.: 01 563 15 59
E-pošta: igor@just.si

LETOŠNJA NOVOST

BLUEPOWER - CLEAN DRIVE

- smetarsko vozilo brez emisij
- 100% električen
- vodikove gorivne celice za povečan doseg
- neslišno delovanje
- čas delovanja in doseg primerljiva z vozilom na konvencionalni pogon

Rang	Naziv družbe	Celotni prihodki v 1000 EUR	Indeks 2021/2020	Št. zaposlenih po del. urah	Dodana vrednost v 1000 EUR	EBITDA marža, v %
10	Komunala Kranj d.o.o.	24.001	111,4	238	8.707	7,2
11	NIGRAD d.o.o.	22.141	88,1	230	7.869	5,1
12	MARJETICA KOPER, d.o.o.-s.r.l.	21.973	117,7	244	9.207	7,5
13	Javno podjetje Snaga, d.o.o.	20.650	107,3	234	10.046	17,9
14	SIMBIO d.o.o.	19.713	101,6	217	9.034	8,9
15	KOMUNALA PTUJ d.d.	19.095	121,8	172	6.441	3,6
16	INTERSEROH d.o.o.	18.694	184,5	16	987	1,2
17	OMAPLAST d.o.o.	18.189	134,0	133	5.151	10,5
18	Hamburger Recycling Adria d.o.o.	18.033	202,5	6	976	3,5
19	KOMUNALA NOVO MESTO d.o.o.	17.419	97,8	151	5.484	3,3
20	ELEMENT 29 d.o.o.	17.362	197,6	5	143	0,3
21	MARIBORSKI VODOVOD d.o.o.	16.730	104,6	147	5.672	5,1
22	VOC Ekologija d.o.o.	16.058	116,1	36	4.741	21,4
23	VODOVOD - KANALIZACIJA, d.o.o.	15.519	105,2	89	3.684	2,5
24	PRODNIK d.o.o.	14.550	98,8	65	3.607	7,4
25	JAVNO KOMUNALNO PODJETJE GROSUPLJE d.o.o.	14.355	107,4	113	4.064	3,9

REŠITVE ČIŠČENJA KOMUNALNIH ODPADNIH VODA

Čistilne naprave do 500 PE

Inovativna čistilna naprava nemške kakovosti, ki poskrbi za nizke stroške upravljanja in vzdrževanja.

Visok učinek čiščenja, v rezervoarju ni električnih komponent. Nizka poraba energije in minimalno vzdrževanje. Rezervoar je povezen.

Deževnica

Z uporabo deževnice lahko prihranite do 50 % pitne vode.

In denarja. Priporočamo vam uporabo brezplačne deževnice za pranje avtomobila, splakovanje WC-ja, pranje perila in zalivanje vrta.

Lovilci olj in maščob

Uporaba povsod, kjer se v iztočnih odpadnih vodah pojavljajo masti ali olja.

Ponikalni sistemi

Vsi objekti, ki nimajo možnosti priklopa na javno meteorno omrežje, potrebujejo ponikalni sistem. Ponikanje s streh, ponikanje s parkirišč, povsod kjer je potrebno spraviti meteorne vode pod zemljo.

Vgradnja v povozno površino nosilnost do 60 ton ali pod nepovozne zelene površine. Iz nekaterih ponikalnih elementov je mogoče sestaviti tudi zadrževalnik meteorne vode. Velikosti: tudi več sto kubičnih metrov čistega volumna.

Armex Armature d.o.o., Ivančna Gorica,
info@armex-armature.si, tel.: 01 786 92 70, 051 652 192

www.cistilnenaprave-dezevnica.si

Rang	Naziv družbe	Celotni prihodki v 1000 EUR	Indeks 2021/2020	Št. zaposlenih po del. urah	Dodana vrednost v 1000 EUR	EBITDA marža, v %
26	KOMUNALA SLOVENSKA BISTRICA d.o.o.	13.790	110,9	124	5.075	5,7
27	RIŽANSKI VODOVOD KOPER d.o.o. - s.r.l.	13.312	103,9	106	4.323	3,6
28	LABOS d.o.o.	13.153	304,5	11	889	4,5
29	VODOVODI IN KANALIZACIJA NOVA GORICA d.d.	12.454	103,0	86	3.280	3,2
30	JEKO, d.o.o.	11.673	96,2	116	4.040	4,3
31	KOMUNALA ORMOŽ d.o.o.	11.213	128,5	86	4.154	8,9
32	OKOLJE Piran, d.o.o.	11.078	113,6	135	4.909	8,3
33	KOMUNALA Nova Gorica d.d.	10.972	102,9	143	5.484	12,1
34	OKP Rogaška Slatina, d.o.o.	10.333	108,6	87	3.017	3,8
35	ŽALE, d.o.o.	10.196	101,4	108	5.479	14,9
36	KOMUNALA Izola d.o.o. KOMUNALA Isola s.r.l.	9.584	105,4	99	3.677	3,8
37	JP KPV, d.o.o.	9.265	107,9	78	3.406	9,1
38	KOMUNALA SLOVENJ GRADEC, d.o.o.	9.244	96,9	83	3.222	6,2
39	BIOTERA, d.o.o.	9.173	110,7	37	2.904	17,1
40	KSD d.o.o.	9.117	109,8	103	3.496	4,4
41	JKP Žalec, d.o.o.	8.580	103,0	74	2.580	1,4

Za vas opravljamo:

- zbiranje nevarnih odpadkov iz gospodinjstev, gradbeništvu in drugih obrti
- industrijska čiščenja, sesanje materialov, čiščenje in praznjenje silosov
- prevozi odpadnih tekočin, razsutega tovora, kontejnerjev idr.
- najem kontejnerjev, menjava embalaže za skladiščenje, označevanje embalaže
- komisijska in carinska uničenja različnih vrst materialov
- predelava odpadkov: destilacija, uparjanje, drobljenje
- svetovanje pri ravnanju z odpadki, izdelava načrtov gospodarjenja z odpadki, označevanje odpadkov idr.

KEMIS d.o.o.
Pot na Tojnice 42
1360 Vrhnika

T: +386 1 729 50 30
F: +386 1 729 50 40
www.kemis.si

Rang	Naziv družbe	Celotni prihodki v 1000 EUR	Indeks 2021/2020	Št. zaposlenih po del. urah	Dodana vrednost v 1000 EUR	EBITDA marža, v %
42	KEMIS d.o.o.	8.553	94,1	42	2.756	11,4
43	METALIMPEX SLV d.o.o.	8.351	114,9	14	556	0,7
44	CEROP d.o.o.	8.334	103,7	80	2.863	3,7
45	Komunala Tolmin, d.o.o.	8.089	94,6	81	2.614	4,6
46	PUBLIKUS d.o.o.	7.959	104,6	84	3.022	8,5
47	KOMUNALA d.o.o.	7.947	107,4	109	3.702	5,9
48	AQUASYSTEMS d.o.o.	7.945	100,9	17	6.550	71,2
49	KOMUNALA d.o.o. Sevnica	7.788	110,1	66	2.213	3,4
50	SLOPAK d.o.o.	7.767	119,2	12	1.099	4,9

Vir: Gvin, Ajpes

Metodologija: največjih 50 družb po ustvarjenem celotnem prihodku na podlagi nekonsolidiranih in nerevidiranih finančnih izkazov za leto 2021. Podjetja so registrirane z glavno SKD dejavnostjo: 36.000 - Zbiranje, prečiščevanje in distribucija vode; 37.000 - Ravnanje z odplakami; 38.110 - Zbiranje in odvoz nenevarnih odpadkov; 38.220 - Ravnanje z nevarnimi odpadki; 38.320 - Pridobivanje sekundarnih surovin iz ostankov in odpadkov; 39.000 - Saniranje okolja in drugo ravnanje z odpadki; 96.030 - Pogrebna dejavnost; 38.210 - Ravnanje z nenevarnimi odpadki; 81.300 - Urejanje in vzdrževanje zelenih površin in okolice.

Podjetje PORTOFIN d.o.o. je bilo ustanovljeno pred leti s ciljem, da bi izpolnili najzahtevnejše želje naših strank. Naša ekipa ima znanje in izkušnje za ustrezno svetovanje našim strankam. Prodajni program obsega opremo, ki je pomembna pri manipulaciji in transportu odpadkov kot so vozila za prevoz odpadkov, cisternska vozila, samonakladalna vozila, prekucniki, kontejnerji, ipd.

Kot vsako resno podjetje, omogočamo tudi servisiranje in dobavo rezervnih delov, za naše pa tudi druge programe. Široka paleta naših izdelkov nam pomaga, da smo konkurenčni na trgu ter tako omogočamo strankam, da dobijo vse na enem mestu.

»Zadovoljen kupec je garancija za naš uspeh!«

Portofin d.o.o.
Podpeč 3, 1225 Lukovica

E: info@portofin.si
T: +386 (08) 201 03 79
M: +386 41 663 411

Francu Gašperju (1937-2023) v spomin

*Želim si, da čas bi se najin ustavil.
Da večno bi zrla v zgodbo brez konca.
Iz sanj in želja bi drug svet se sestavil.*

Od spoštovanega Franca Gašperja se je z verzi Ferija Lainščka in besedami slovesa v imenu sorodnikov, prijateljev, nekdanjih sodelavcev in sokrajanov poslovil upokojeni televizijski novinar Slavko Bobovnik. Njegove besede so zvenele domačno, tako, kot jih izrečemo svojemu dolgoletnemu prijatelju. Izžarevale so globoko spoštovanje do človeka, ki ni bil le uspešen podjetnik in predan kmet, ampak tudi zgleden mož, oče, izjemno srčen človek z velikim posluhom za potrebe sočloveka in domačih krajev.

Franc Gašper je poslovno pot začel leta 1971, ko je bilo podjetništvo v takratni skupni državi Jugoslaviji še dokaj v povojjih. Iz obrtne delavnice, v kateri so izdelovali leseno embalažo in razrezovali les, je zraslo podjetje Gašper za proizvodnjo stavbnega pohištva (registrirano leta 1990), ki si je s kakovostnim izvozno naravnanim programom utrlo pot na zahtevne tuje trge. Franc Gašper je bil odličen vodja, vizionar, velikokrat pred časom. Veliko pozornosti je posvečal računalniško podprti proizvodnji in uvajanju novih tehnologij, ki so omogočale prilagodljivost individualni naročniški proizvodnji. Vedno pa je v središče postavljaj zaposlene. Skrbel je za njihovo izpopolnjevanje in strokovnost.

Leta 1996 je prejel Nagrado GZS za izjemne gospodarske in podjetniške dosežke. »Kot menedžer sem se zavedal pomena jasne vizije v razvoju podjetja in proizvodov, prisegam pa na pozitivno razmišljanje, trdo delo, odrekanje in motiviranost zaposlenih. V odločanju sem dajal prednost temeljito pretehtanemu strokovnemu in ekonomskemu prepričanju o tem, kaj koristi razvoju podjetja,«

Foto: Foto Anika

je povedal leta 2014, ko se je pripravljala monografija Portreti dosežkov v gospodarskem razvoju Slovenije 1969–2013.

V tem mozaiku prodornosti in podjetniške zagnanosti pa manjka še ena ljubezen, ki je kot stalnica opredeljevala življenjsko pot Franca Gašperja – kmetija. Bil je namreč tudi izjemen živinorejec. Tudi knjižica, ki je leta 1996 izšla ob 25-letnici podjetja Gašper, je imela naslov Kmetija, ki je postala tovarna. »Če se oče ukvarja s kmetijo in gozdom na Pohorju, je povsem naravno, da se začne s tem ukvarjati tudi sin. Pri tem smo mislili nate in na tvojega očeta. In verjetno ga ni bilo takrat, ki bi si upal reči, kaj je Franciju bližje. Gozd, kmetija ali hlev. Na pravilen odgovor je bilo treba čakati polnih 42 let. Ko se na dan mladosti leta 1998 Franc Gašper upokoji, namreč spet postane kmet,« je njegovo povezanost s kmetijstvom v poslovnem govoru orisal Bobovnik.

V Gašperjevem srcu je posebno mesto imela družina. Z ženo Lenko sta bila skupaj 54 let. Bil je navdih in zgled sinovoma Urošu in Juriju, ki sta se prav tako zapisala podjetju, in ljubeč dedek sedmih vnukinj in vnukov.

Vsakdo si želi pustiti za seboj vsaj majhno sled. Franc Gašper je pustil neizbrisljivo sled ne le v podjetništvu, ampak tudi v vseh občečloveških relacijah. ■

Novice

ZIT ustanovil novo sekcijo za podatkovno znanost in umetno inteligenco

Združenje za informatiko in telekomunikacije (ZIT) je 14. marca ustanovilo Sekcijo za podatkovno znanost in umetno inteligenco (AIDAS), s katero želi pospešiti razvoj podjetij na področju podatkovne znanosti in umetne inteligence ter njihovo izvozno konkurenčnost, in se aktivno vključiti v evropske pobude, ki prinašajo nove priložnosti za člane v prihodnjih letih. **Predsednik sekcije je Jure Jeraj iz podjetja Result, podpredsednik pa Mitja Trampuž iz podjetja CreaPro.**

V sekciji AIDAS so člani ZIT, predvsem tisti, ki se ukvarjajo z razvojem in uvajanjem produktov, rešitev in storitev na področju podatkovne znanosti in umetne inteligence. Cilj sekcije je podpreti potrebe članov in se odzvati na ključne trende v industriji in pričakovano regulativo, kar bo močno vplivalo na IKT sektor, vključevanje v proces nastajanja pobud

V sekciji AIDAS so predstavniki podjetij, članic ZIT, predvsem tistih, ki se ukvarjajo z razvojem in uvajanjem produktov, rešitev in storitev na področju podatkovne znanosti in umetne inteligence.

in regulative ter pravočasno prilagajanje panoge na spremembe.

Vse analize kažejo, da bo imela že v bližnji prihodnosti UI odločilen vpliv na konkurenčnost in produktivnost podjetij.

Vendar pa se mora podjetje na to pripraviti. Za uspešno uvedbo UI mora podjetje zgraditi štiri osnovne stebre zmogljivosti: kulturo podjetja, človeške vire oz. talente ter podatke in infrastrukturo. Prištejemo lahko še priložnosti v državni in javni upravi, ki se mora prav tako prilagoditi razmeram.

Vzpostavljeno regionalno stičišče naprednih digitalnih tehnologij v MENA regiji, Afriki ter na azijskih trgih

Med 19. in 22. marcem 2023 je potekal obisk gospodarske delegacije v Dubaju, v okviru katerega je bila na slovenskem paviljonu v Dubaj Expo City izvedena mednarodna konferenca na temo naprednih digitalnih tehnologij. Ob tej priložnosti je bilo vzpostavljeno regionalno stičišče naprednih digitalnih tehnologij za predstavitev in pozicioniranje slovenskih podjetij v MENA regiji, Afriki ter na azijskih trgih. Dogodek je naletel na izjemen odziv slovenskih in tujih podjetij, kar obeta velik poslovni potencial za sodelovanje naših podjetij v regiji.

Organizatorji gospodarske delegacije v Dubaj so bili Ministrstvo za gospodarstvo, turizem in šport, Javna agencija SPIRIT Slovenija in Gospodarska zbornica Slovenije.

Slovenija inovativen način trženja slovenske industrije z digitalno prezentacijo razvija naprej s pomočjo tehnologij navidezne in obogatene resničnosti skozi t. i. digitalne dvojčke (v svetu danes uporabljen termin »Metaverse« z napredno digitalno tehnologijo t.i. Web 3.0). S temi tehnologijami je mogoče hitreje in bolj učinkovito doseči cilje zelenega prehoda in trajnostnega razvoja, kar je pomembno tudi v luči promocije in pozicioniranja Slovenije kot trajnostne in zelene države, ki se bo v tej luči predstavila tudi na prihajajočem COP28 konec novembra 2023 v Dubaju.

BigScience centri in priložnosti za slovenska podjetja

Na dogodku Kako uspešna so slovenska podjetja v BigScience in kje so še priložnosti? smo odkrivali značilnosti poslovanja in poti do petih BigScience centrov, ki so trenutno relevantni za slovenska podjetja. Zanimive predstavitve centrov, izkušnje podjetij in živahno mreženje po končanem dogodku bodo močno prispevali k širitvi BigScience skupnosti v Sloveniji in posledično k večji vključenosti slovenskih podjetij v trg BigScience.

Na strateškem svetu GZS o pomenu gradbeništvu in kadrih: prihaja ALFA generacija

Generalna direktorica GZS Vesna Nahtigal je izpostavila pomen strateških svetov

Foto: Tadej Kret

Na dogodku Kako uspešna so slovenska podjetja v BigScience in kje so še priložnosti? so udeleženi lahko spremljali zanimive predstavitve.

GZS, pri čemer vidi njihovo veliko dodatno vrednost. GZS želi poleg delodajalskim vsebinam veliko večjo pozornost posvetiti temam, ki se dotikajo članov in jih strateški sveti tudi naslavljajo.

Uroš Mikoš, predsednik strateškega sveta, se je zavzel tudi za prenos informacij med po vsebinah povezanimi strateškimi sveti.

Udeleženci so v razpravi izpostavili, da javni naročniki gradbeniškim izvajalcem pogosto plačujejo premalo. Diskusija je na seji tekla tudi o problematiki pomanjkanja gradbenih in drugih tehničnih kadrov.

Andreja Sever, direktorica službe za razvoj kadrov, je spregovorila o skrbi za kadre v investicijski dejavnosti. Tudi v obdobjih, ko je bilo dovolj delovne sile, je bila omenjena panoga na celotni vertikali deficitarna, je bila jasna. Ta trenutek smo v rahlem porastu velikosti generacije, za katera se ocenjuje, da bo to trajalo še približno leto do dve. Na podlagi podatkov je pokazala, da se je interes za tehnične poklice povečal. »Val bi veljalo vzdrževati in ga izkoristiti,« je poudarila. Prihaja alfa generacija, rojena po letu 2010, ki odrašča ob digitalnih napravah, jim pa veliko

Čistilne naprave SBR REG AMT projekt

Čistilne naprave podjetja AMT PROJEKT so odobrene s strani Gospodarske zbornice Slovenije.

Učinek
čiščenja
95 %

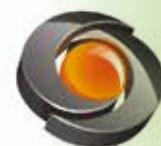
Podjetje AMT PROJEKT d.o.o. je proizvajalec in prodajalec proizvodov za izgradnjo komunalne infrastrukture.

V naš prodajni program spadajo tudi biološke čistilne naprave, ki so namenjene čiščenju odpadne vode iz stranišč, kopalnic, kuhinj in podobnih virov onesnaženja v gospodinjstvu, poslovnih zgradbah, gostinskih lokalih. Postopek čiščenja odpadne vode poteka s tehnologijo SBR (Sequencingbatchreactor) Izdelujemo male čistilne naprave od 5 do 200 oseb; izdelujemo in izvajamo pa tudi inženiring na večjih čistilnih napravah.

PREDNOSTI:

- slovenski proizvod
- 30 let garancije na posodo
- 1 leto garancije na elektro opremo
- hitra in enostavna montaža (majhna teža)
- enostavno vzdrževanje
- visoka učinkovitost čiščenja
- odlično razmerje cena/kakovost
- dokumentacija v skladu z zakonodajo

AMT projekt

AMT PROJEKT d.o.o.
Alpska cesta 43, 4248 Lesce
info@amtprojekt.si, 08 200 75 57
www.amtprojekt.si

pomeni komunikacija, okoljsko osveščeno in sprejemanje različnosti. Poudarila in izpostavila je pomen promocije posameznih poklicev, dotaknila pa se je tudi razvoja lastnih zaposlenih.

Dr. Žiga Turk, FGG, pravi, da je slika na visokošolski ravni bistveno manj optimistična kot na srednješolski ravni. Napoveduje, da se bo v desetletnem obdobju od 2019 zmanjšalo število delovno aktivnih inženirjev za okoli 1000. Letno študij gradbenih inženirjev na drugi stopnji zaključi od 30 do 40 študentov. »Vsekakor pa bo z manj potrebno narediti več,« je še dodal.

»Prva strategija mora biti zadržati obstoječe kadre. Druga strategija mora biti pridobiti nove kadre, vsaj kratkoročno tudi iz tujine. Tretja strategija pa mora biti okrepljena promocija za tehnične poklice. Potrebna pa je tudi koordinacija teh aktivnosti,« je sklenil Uroš Mikoš. Kot so dodali drugi udeleženci, je potrebno vse napore združiti, izdelati dolgoročno strategijo ter postaviti vmesne cilje, saj je mogoče le združeno konkurirati drugim poklicem.

Član strateškega sveta za makroekonomska vprašanja tudi glavni ekonomist GZS Bojan Ivanc

Ključne naloge 10-članskega Strateškega sveta za makroekonomska vprašanja, oblikovanega 15. marca 2023 kot posvetovalnega organa, so povezane zlasti s pripravo mnenj in strokovnih usmeritev

Foto: Tadej Kret

Bojan Ivanc, glavni ekonomist GZS

Foto: Arhiv GZS

Nagrado za naj projekt je prejela spletna stran triglavskladi.si, naziv naj oglaševalec in naj digitalec pa je pripadel agenciji ENKI.

za predsednika vlade na področju strukturnih reform, javnofinančnih ukrepov, proračunskih dokumentov in dokumentov razvojnega načrtovanja. Prav tako naj bi predlagal učinkovite odzive na nepredvidene spremembe makroekonomskih okoliščin. Na kratek rok bo strateški svet igral pomembno vlogo pri oblikovanju usmeritev fiskalne politike, predvsem zaradi sprememb pri ekonomskem upravljanju na ravni EU. Dvig obrestnih mer postavlja vodenje fiskalne politike pred večje izzive, kot smo jih bili vajeni v zadnjih nekaj letih. Strateškemu svetu predseduje **Marijana Bednaš**, član sveta je **glavni ekonomist GZS Bojan Ivanc**.

Podeljene nagrade Netko

Gospodarska zbornica Slovenije (GZS), ki je lastnica nagrade Netko, in Register.si, skrbnik slovenske nacionalne domene .si, sta 30. marca podelila nagrade Netko za najboljše spletne strani s končnico .si. Nagrado za naj projekt je prejela spletna stran triglavskladi.si, naziv naj oglaševalec in naj digitalec pa je tako kot lani pripadel **agenciji ENKI**.

S podelitvijo nagrad v osmih kategorijah in dvema posebnima nagradama žirije se je v prostoru Edvard zaključilo tekmovanje Netko za najboljše spletne projekte

pod domeno .si. Tekmovanje je namenjeno današnjim digitalcem, ki delajo, živijo in ustvarjajo na spletu. Z nagrado podpiramo domače spletne projekte, razvoj, ustvarjalnost in domiselnost ustvarjalcev ter hkrati spodbujamo uporabo nacionalne domene.

»Na GZS in v Združenju za informatiko in telekomunikacije smo soustvarjalci Netka, ki je pomembna nagrada v slovenskem prostoru. Ker spodbuja projekte, ki ponazarjajo inovativnost, zmožnosti digitalnih tehnologij, sodobno uporabniško izkušnjo, tudi nove poslovne modele in digitalne storitve – kar so ključni elementi digitalne preobrazbe. In ker spodbuja domače spletne projekte ter dvig kakovosti spletnih rešitev. Iskrene čestitke vsem nagrajencem, naj bodo vaši projekti kaži-pot sodobnega digitalnega in trajnostnega preboja Slovenije,« je poudaril **Nenad Šutanovac, direktor Združenja za informatiko in telekomunikacije**. ■

Več novic

Stališča

DA digitalizaciji, NE predlaganim spremembam ZZZS

5. april 2023

»Na Gospodarski zbornici Slovenije imamo številne pomisleke glede predloga Zakona o Zavodu za zdravstveno zavarovanje Slovenije. V mnogočem je neuravnotežen ter prinaša več vprašanj kot odgovorov,« je bil kritičen izvršni direktor GZS Mitja Gorenšček po seji Ekonomsko-socialnega sveta 4. aprila, na kateri so sicer obravnavali tudi predlog Zakona o zdravstvenem informacijskem sistemu. Slednji je za GZS načeloma sprejemljiv, saj uvaja nujno potrebno digitalizacijo v zdravstvu, kar bo prispevalo k večji transparentnosti in učinkovitosti delovanja zdravstvenega sistema.

Tako delodajalci kot sindikati so bili kritični predvsem do predlaganih sprememb vodenja in delovanja Zavoda za zdravstveno zavarovanje Slovenije, zato so predlagali ustanovitev pogajalske skupine v okviru ESS. »Moti nas zlasti predlog spremenjene zastopanosti v zavodu, ki je izjemno neuravnotežen in zmanjšuje vpliv delodajalskih združenj,« je še dodal Gorenšček.

Javno pismo predsedniku vlade: Še vedno množica nerešenih vprašanj na področju energetike

16. marec 2023

Gospodarska zbornica Slovenije (GZS), Obrtno-podjetniška zbornica Slovenije (OZS), Trgovinska zbornica Slovenije (TZS), Združenje delodajalcev Slovenije (ZDS) ter Združenje delodajalcev obrti in podjetnikov Slovenije (ZDOPS) so na predsednika vlade RS naslovili javno pismo, v katerem so opozorili na ključna še ne rešena vprašanja na področju energetike. Opozarjajo, da zakon o pomoči gospodarstvu in uredba, ki regulira cene energentov, ne zajemata vseh podjetij ter

izpostavljajo, da so v najslabšem primeru velika in energetska intenzivna podjetja. Poleg tega so zakonodajne rešitve ustvarile dodatne nerazumljive in nedopustne razlike tako med posameznimi podjetji kot dejavnostmi.

Velika in energetska intenzivna podjetja so prva taka skupina podjetij, ki ne le da nimajo regulirane cene energentov, ampak zaradi ostrih pogojev ne bodo mogla koristiti pomoči po zakonu oziroma jo bodo lahko koristila le v omejenem obsegu. Dodatno opozarjajo na neenakopraven položaj malih in srednje velikih podjetij (MSP), ki so pogodbo o dobavi električne energije podpisala pred 9. novembrom 2022, in zato niso deležna regulirane cene po uredbi. Podobno velja za MSP, ki nimajo lastnega odjemnega mesta (na primer podjetja v nakupovalnih ali industrijskih centrih). Problem so tudi MSP, ki imajo regulirane cene, pa zato niso upravičena do ukrepa subvencioniranja skrajšanega delovnega časa oziroma čakanja na delo, kar je predvideno v zakonu o pomoči.

Izpostavljajo vprašanje podaljšanja regulirane cene po 30. juniju letos za MSP in vprašanje regulirane cene po 31. avgustu letos za male poslovne odjemalce. Odprto je tudi še vprašanje povračila odškodnine distributerjem naftnih derivatov.

Napovedano krčenje Načrta za okrevanje in odpornost je zaskrbljujoče

15. marec 2023

»Že sedaj je v Načrtu za okrevanje in odpornost (NOO) premalo sredstev namenjenih gospodarstvu. Zato smo razočarani nad informacijami, da se obseg sredstev v okviru NOO dodatno znižuje,« z zaskrbljenostjo ugotavlja **generalna direktorica GZS Vesna Nahtigal**. Poziva ministrstva, da sredstva, namenjena gospodarstvu, bolj ciljno usmerijo predvsem v inovacije,

raziskave in razvoj novih tehnologij za zeleni prehod in energetska samozadostnost, učinkovito rabo energije ter obnovljive vire energije.

Slovenska vlada je NOO že skrčila za 300 milijonov evrov. Posodobitev načrta je sicer potrebna zaradi novega cilja, načrta »REPowerEU« za zmanjšanje energetske odvisnosti od ruskih energentov. Zaradi naknadnih preračunov Evropske komisije Sloveniji pripada za kar 286 milijonov manj sredstev od predvidenih. Posledično je že prišlo do zaustavitve oz. sprememb nekaterih projektov. Tako se bo zgolj na Ministrstvu za gospodarstvo, turizem in šport delež sredstev iz NOO skrčil za 50 milijonov evrov.

Sedanji NOO zgolj skopo omenja nove tehnologije za prehod v podnebno nevtralno in krožno gospodarstvo. Zato je potrebno v okviru dodatka »RePowerEU« tem področjem nameniti več sredstev. Kot pojasnjuje Vesna Nahtigal, se bodo z izzivi dvojnega prehoda soočale vse panoge. Ta prehod mora izvesti tudi energetska intenzivna industrija v Sloveniji, ki zagotavlja tako surovine za druge vrednostne verige gospodarstva kot tudi surovine za razvoj strateških tehnologij prihodnosti.

»Sredstva je tako nujno treba preusmeriti v energetska učinkovitost, reševanje (samo)oskrbe z energijo in zadostno oskrbo z obnovljivimi viri energije in izgradnjo nove infrastrukture, s čimer si zagotovimo čim nižjo odvisnost od drugih držav. Pri tem bo potreben tudi dodaten razvoj nizkoogljicnih tehnologij in njihova pravočasna implementacija v gospodarstvu,« še dodaja generalna direktorica GZS. ■

Stališča GZS

Napovednik

17. april 2023 – Velenje

Delavnica Excelov ekspert za pripravo in analizo podatkov

Usposabljanje je namenjeno predvsem tistim, ki pogosto pridobivajo večje količine podatkov iz različnih virov, jih preurejajo, čistijo, med seboj kombinirajo in uporabljajo za izdelovanje različnih zahtevnejših analiz, poročil in predstavitev.

18. april 2023 – Ljubljana

Veliki spomladanski živilski seminar 2023

Osrednja tema seminarja bo označevanje živil iz različnih vidikov. Udeleženci se bodo seznanili z novostmi na nacionalnem in evropskem nivoju ter pregledom najpomembnejših strateških dokumentov, ki bodo v prihodnje krojili delovanje v živilski industriji.

19. april 2023 – Ljubljana

Uvajanje digitalizacije v proizvodnih podjetjih

V okviru ZEE in SRIP ToP grozd Pametne tovarne v sodelovanju s Centrom za

poklicno usposabljanje vabimo podjetja, da se udeležijo izobraževalnega programa s primeri dobrih praks kako do uvajanja konceptov digitalne preobrazbe v proizvodnih podjetjih.

19. april 2023 – Velenje

Skupščina SŠGZ

Sklicana je 18. seja skupščine SŠGZ, na kateri bodo obravnavana poročila za leto 2022, prav tako pa bosta obravnavana program dela in finančnega načrta za leto 2023.

20. april 2023 – Dravograd

Seminar: Carinski postopki

Na seminarju bodo med drugim predstavljeni carinska zakonodaja, carinski postopki ter aktualne teme in novosti s carinskega področja.

8. maj 2023 – Ljubljana

Uvajanje digitalizacije v cestnem gospodarstvu

Predstavitve aplikativnega analitičnega sistema VIALYTICS za spremljanje in analizo stanja ter določanje potrebnih

ukrepov na cestah za povečanje njihove prometne učinkovitosti in varnosti.

10. maj 2023 – Dravograd

Intrastat

Na seminarju bodo med drugim obravnavani napotki glede poročanja za INTRASTAT in izvajanje kontrole prejetih podatkov, obravnava najpogostejših primerov tristranskih in verižnih poslov in še mnogo več.

31. maj 2023 – Brdo pri Kranju

22. okoljski dan gospodarstva

Letošnji okoljski dan nosi naslov »podatki + digitalizacija = sledljivost«. V središče bo postavljen pomen priprave pravih, preverljivih in verodostojnih okoljskih podatkov in kazalnikov v podjetjih. ■

Koledar
dogodkov GZS

Posebne akcije popustov!

Želite povečati svojo prodajo in prepoznavnost, brezplačno? Vas zanimajo ugodnejše ponudbe produktov in storitev? Izkoristite sistem Član-Članu GZS!

Član-Članu – Katalog GZS
clan-clanu.gzs.si

Gospodarska
zbornica
Slovenije

CENTURY 21, CSLO Nepremičnine d.o.o.

CSLO NEPREMIČNINE d.o.o. je lastnik mednarodne franšize za nepremičninsko posredovanje CENTURY 21. Poleg osnovne dejavnosti organizira in izvaja različna izobraževanja, namenjena nepremičninskim posrednikom in vsem, ki so kakorkoli povezani z nepremičninami.

Unija Smart Accounting d.o.o.

www.UnijaHub.com je unikatno digitalno središče za nakup ali prodajo podjetij.

Kot del ene največjih blagovnih znamk na področju financ, računovodstva, davkov ter IT in pravnih rešitev, Unija Smart Accounting, v jugovzhodni Evropi malim in srednje velikim podjetjem olajša dostop do investitorjev. S celovito strokovno podporo skozi celoten proces vam Unijahub pomaga najti pravega kupca za vaše podjetje in doseči pošteno ceno.

Članom GZS ponujamo brezplačno registracijo in uvodno svetovanje o tem, kakšne so vaše možnosti pri prodaji podjetja. Oglejte si te možnosti za prodajo vašega podjetja in se brezplačno registrirajte na <https://www.unijahub.com/>, pokličite na številki 01 360 20 13 in 030 600 000 ali nam pišite na info@unijahub.com.

Medijski partner d.o.o., Marketing magazin

Marketing magazin, edina specializirana marketinška revija v Sloveniji, že 10. leto

organizira DIGGIT (konferenco o prihodnosti), ki bo 9. maja v GH Union.
Članom GZS nudimo 10 % popust na prijavo.

Status d.o.o. Metlika

Status izvorni pripomočki je blagovna znamka družinskega podjetja Status d. o. o. Metlika, ki deluje od leta 1995. Izdelujemo vakuumske aparate, vakuumske vrečke in folijo v roli, vakuumske posode in pripomočke za enostavno pripravo hrane, s katerimi skušamo olajšati vsakodnevne procese v kuhinji in domu. Izdelki so narejeni iz kakovostnih in trpežnih materialov ter razviti in proizvedeni v Sloveniji. Z veseljem pa vam nudimo tudi ponakupno podporo in servis. Zanimivost: Prvi Statusov vakuumski aparat smo v Sloveniji predstavili decembra 2003. Od takrat jih je bilo prodanih že več kot 366.000 po vsem svetu, kar dokazuje njihovo kakovost. Statusovi izdelki so primerni tudi za poslovna darila. Članom GZS nudimo 15 % popusta na vse kakovostne Statusove izdelke za vakuumiranje in pripravo jedi.

KOMPAS Xnet d.o.o.

Kompas Xnet je specializirani ponudnik IT storitev in rešitev za Microsoft proizvode. Z ekipo specialistov za Microsoftove tehnologije strankam nudimo svetovanje, pomoč na projektih, celovito IT podporo in izdelavo rešitev po naročilu. Smo eden vodilnih izobraževalnih centrov na področju

računalniških izobraževanj v Sloveniji. V ponudbi izobraževanj boste našli tečaje za uporabnike, IT strokovnjake in vodilne delavce. Ponujamo pa vam tudi možnost individualnega izobraževanja in prilagojenih delavnic za zaključene skupine. Delavnice po potrebi izvedemo tudi na lokaciji naročnika. Vsi tečajji se lahko izvajajo tudi na daljavo. Z našo pomočjo lahko stopnjo digitaliziranosti in avtomatiziranosti poslovnih procesov ter potrebnega znanja dvignete na raven, da boste kos vsem sodobnim poslovnim izzivom.

Članom GZS nudimo tri dni vrhunskih tehničnih predavanj na temo Microsoft tehnologij. Svetovno priznani strokovnjaki so na dosegu roke.

Agencija POTI d.o.o.

V Agenciji POTI, izobraževalni, svetovalni in založniški družbi, smo si v skoraj 30-ih letih delovanja pridobili obilo znanja in izkušenj na področju izvajanja izobraževalnih programov. Sodelujemo z izkušenimi predavatelji, ki so predvsem strokovnjaki iz prakse. Izvajamo strokovne seminarje, praktične delavnice ter izobraževanja po meri za posamezna podjetja. Vsem članom Gospodarske zbornice Slovenije v okviru programa Član – Članu nudimo 10 % popust za udeležbo na praktičnih delavnicah in strokovnih seminarjih, ki so razpisane na naši spletni strani.

OSEBNO

Kako si zagotovimo odklop?

Glavni izziv sodobnega časa ni več, kako biti priklopljen na splet in omrežja, temveč kako se odklopiti od tehnologij in se poglobiti v delo ali pa si vzeti čas za bližnje.

Dr. Dan Podjed

Foto: Žare Modlić

Zaradi motilcev pozornosti, ki se jim reče pametni telefoni in računalniki, nam primanjkuje pozornosti, ob kupu obvestil o prispeli pošti pa pogosto že navsezgodaj dobimo občutek, da smo se znašli v Avgijevem hlevu, ki bi ga očistil samo Herkul.

Kako se odklopiti od motilcev in osredotočiti na bistvo?

Cal Newport v knjigi *Globoko delo* pravi, da bi morala biti že delovna okolja zasnovana tako, da zagotovijo mir. Po njegovem je ena večjih zablod selitev v sodelovalne prostore (angl. coworking space). Nekaterim tak način dela, pri katerem so ljudje v istem prostoru in za isto mizo, sicer prija, mnogim pa postane nadležno biti nenehno dostopen za vprašanja, ki kalijo pozornost. Newport zato priporoča, da podjetja ohranijo skupne prostore, kjer se izmenjajo zamisli, hkrati pa zagotovijo še »kamrice«, v katerih se zaposleni odklopijo in posvetijo delu. Ne le to: v svoj prostorček naj se zaposleni celo zaklenejo, pravi Newport, ter na kljuko zataknejo obešanko z napisom »Ne moti!«. Le tako bodo dve do tri ure dnevno poglobljeno delali.

Težava sodobnega časa pa je, da tudi takrat, ko smo zaklenjeni v sobi, nismo dejansko sami. Z nami so namreč ljudje, ki do nas dostopajo po telefonu in računalniku. Na zaslonu se stalno pojavljajo obvestila o prejeti elektronski pošti, telefon pa neumorno cinglja ob potisnih sporočilih. Kaj storiti?

Manj gumbov, manj opozoril, manj zvonjenja – in več miru

Ena možnost je, da naprave zaklenemo v predal, a potem težko delamo, saj so te tehnološke rešitve tudi delovni pripomočki. Bolj smiselno je za odklop uporabiti tehnologije, s katerimi umirimo naprave. Ena od tovrstnih rešitev je aplikacija Minimalist Phone, ki oklesti količino potisnih sporočil in napravi zaslon telefona manj privlačen. Namesto

pisanih ikon in opozoril o številu novih sporočil je zaslon črn, na njem pa so zgolj beli napisi. Zaradi dolgočasnega zaslona postanejo privlačnejše druge reči, na primer delo. Podobna je programska rešitev za računalnike, ki so jo poimenovali Cold Turkey. Z njo si, če poenostavim, iz računalnika naredimo pisalni stroj. V času, ki si ga sami določimo, potem niso več na voljo Facebook, Instagram in Google, temveč samo urejevalnik besedila, torej bel »list«, na katerega izlijemo misli. Tretja rešitev je vtičnik (plug-in), za Chrome, ki se mu reče News Feed Eradicator. Ta izbriše nenehen tok informacij o tem, kaj počnejo drugi. (To je, mimogrede, tisti tok, v katerega padejo ljudje, ko gredo na stranišče s telefonom, ven pa ne pridejo pol ure, a ne zato ker bi padli v stranišče, temveč zato, ker so jih odplaknile novice o tem, kaj počnejo drugi.)

Če želimo ohraniti možnost odklopa in spet delati poglobljeno, pa bi morali spodbujati tudi tehnološka podjetja, naj razvijejo več umirjenih rešitev, torej takšnih, ki odklop zagotavljajo same po sebi. V času kognitivne preobremenjenosti in poplave informacij postajajo takšne tehnologije najbolj privlačne in sicer po načelu, da je manj pogosto več. Manj gumbov, manj opozoril, manj zvonjenja – in več miru. Tisti, ki bodo sprejeli to načelo, bodo zmagovalci na trgu. ■

Foto: Depositphotos

Excellent SME Slovenia

Certifikat največje odličnosti.
Samo najboljši ga lahko imajo.

excellent-sme.gzs.si

Novi in podaljšani imetniki certifikata Excellent SME po 1. marcu 2023

AŽUTEAM d.o.o.

BRCE d.o.o.

CGS Labs d.o.o.

DZS GRAFIK, d.o.o.

EBA, d.o.o., Ljubljana

ENERTRON d.o.o.

GORIČANKA podjetje za trgovino, turizem in gostinstvo
Trdkova d.o.o.

GSV d.o.o.

HAM d.o.o.

KIM d.o.o.

KONTESA d.o.o.

LUNOS d.o.o.

MAPA d.o.o.

Mega Tekstil d.o.o.

MEGALES, d.o.o. Strahinj

MLEKARNA PLANIKA d.o.o. Kobarid

MLINOSTROJ d.d., Domžale

NATJA, d.o.o., Velenje

Okusi d.o.o.

Q TECHNA d.o.o.

RAZVOJNI CENTER NOVO MESTO d.o.o.

REKLAME ŽARN FRANCI ŽARN S.P.

ŠRAJ GROUP d.o.o.

STROJEPLASTIKA MARIO KUKOVIČ S.P.

TRGOGRAD, d.o.o., Litija

Varis Lendava d.o.o.

WEBER d.o.o.

ZALOŽBA PRIMUS, d.o.o.

ZLATOROG OPREMA d.o.o.

Vplačilo
že od
40 €

Skupaj ustvarjamo več priložnosti.

Stopite na **pot varčevanja**, ki se prilega vašim željam in zmožnosti ter skupaj z našim svetovalcem poiščite najustreznejšo kombinacijo **vzajemnih skladov za vas**.

Naložbena pot vaših ciljev je le korak stran. Ustvarimo jo skupaj.

nlbskladi.si

NLB Skladi

To je tržno sporočilo. Družba NLB Skladi, upravljanje premoženja, d.o.o. (v nadaljevanju: NLB Skladi), Tivolska cesta 48, 1000 Ljubljana (info@nlbskladi.si), upravlja krovni sklad NLB Skladi. Storitve trženja in oglaševanja krovnega sklada NLB Skladi poleg družbe NLB Skladi izvajajo po pooblastilu tudi Nova Ljubljanska banka d.d., Ljubljana. Pred sprejemom katere koli končne naložbene odločitve glejte Prospekt krovnega sklada NLB Skladi z vključenimi pravili upravljanja in dokumente s ključnimi informacijami za posamezne podsklade krovnega sklada NLB Skladi, ki so vlagateljem v slovenskem jeziku brezplačno dostopni na sedežu družbe NLB Skladi na Tivolski cesti 48 v Ljubljani vsak delovni dan med 10. in 12. uro, na pooblaščenih vpisnih mestih (poslovalnice NLB d.d.) med njihovim delovnim časom ter na spletni strani www.nlbskladi.si.